lebrauit natale dñi in magoncia ciuitate & pascha
in heristallio. Anno dñice incarn. dcc.lxxiii.

KAROLVS rex egit synodu in ualentianas. eodeq;
anno carolomannu rex defunctus e in ulla
que dr salmunciacus. pridie nonas decemb. sepultus
que e in basilica scī Remigi confessoris iuxta ur
bem remoy. Rex uero karolus adoriamaca ui
lam publica pruenit. Ibiq; nemet adeu multeha
tus archiepc & fulradus capellanus cīalis epis
& sacerdotale ministerium quoq; & adalradus co
mes cīalis principibz expatribz carlo
lomanni. & maxime fratre karoli gloriosissimu
rege. robannam feliciter monarchia totius regni
francoru. Gerbergam uero uxor carolomanni cū
duobz paruulis & puera principibz deposite con iu
gis carolomanni ytalia pruenit. & addesiderium
regē langobardoy pruenit. Rex uero karolus ce
lebrauit natale dñi in nulla que dr adhmaca
& pascha in heristallio. Anno Abincarn dñice. dcc.lxxiii.

KAroluſ rex ſynodū tenuit in uuormacia. & inde
p rexit in saxoniā primā uice. & eresburgum
castrū cepit. Inde adermensul usq; pruenit. & ip
sum fanū destruxit. aurumq; & argentū qd super
stitioſū ibi aduinctū fuerat. suis fidelib; distri

Basel UB. N I 4 Blatt E v

Basel UB. N I 4 Bl. + E[v]

Bln. StB. lat. fol. 269, f. 201v

aberet. quiregnu sui principatū insimplicitate sibi seruientib; ꝑmitteret. Tunc uaca
dia repletus diocletianus. iussit eos custodię mancipari. ꝫ caterus iunctos car
ceralibus tenebris includi. quousq; secū deliberaret. quid de eis agere deberet. In
crastinū uero iussit uerū ꝓtribunali iudiciariam sibi sedē construi. ꝫ quęstiona
rios acarnifices cū diuersis supplicioru instrumentis assistu. Tunc beati uri Gor
gonius ꝫ dorotheus deducuntur inmediū. ꝫ ut sue salutis consulant ammonentur:
Consulite inquit imperator uitę urę ꝫ nobilitati. quia aut gloriose uiuere. aut
ignobiliter deberis mori. Si uiuere disponitis. plurimos honores adepturi. uite regu
mei ꝓceres sęp gaudebitis. Si uero mori eligitis. non qualicūq; sed pessima morte
peribitis. Nā si ꝑstiteritis inconstantia tua urā. ꝓcul dubio uindicanda erit deoz
uauria. Tunc scs Gorgonius respondit pambobus. Xpē. quinos adsuā fidem
uocauit. nedeficiamus maormentis. sianos grā confortabit. Tu uero fili diaboli.
facopera patris tui. Xpē adstat ante ianuam. qui nos ꝑducit ad ętnā gloriā.
Inbreui quidē transibit tormentoz uoru poena. sed ętna ꝑmanebunt. ꝓ
missa laboru nostroru ꝑmia. Tunc iussit eos inęculeū appendi. ꝫ flagris ꝫ un
gulis toto corpore lanari. ꝫ uiscerib; ia pelle nudatis. uibentur acęto ꝫ sale ꝑ
fundi. Intrā hęc sci martires lęto addmin inuicem suspicientes dixerunt. Gratias tibi
gimus dnē ihu xpē. qui nos tanto mentis dignatus es confortare. Iā tibi toto cor
de suspiramus. quia ciciis nos te uisuros speramus esse. Tua uisio qua angeli
gaudent ante aspicere. ętna sacietas ꝫ ętna est uita. quia tēporalis hęc quę
transibit ęgestas. mors est pocius ducenda quā uita. Adhanc beatoru martiru
lętitiam ꝫ exultationē. diocletianus maximā coepit habere anxietatē ꝫ in dig
nationē. quia sui carnifices scos martires lanando deficiebant. ipsiq; uite tormenta
letiores effecti. inxpi laudibus exultabant. Tunc cępit anxie cogitare. qua eos posset
poena multare. Constanter quidē aforti tormentoru genera quę ingerebant
tolerabant. ꝫ quasi nichil doloris sentirent indno gaudebant. Acętu nudatis
uiscerib; infusum ꝑxpō sustinebant. quē uicruce suspensu acęto ꝑse potatu
credebant. Sal crudis uiscerib; aspsu nondolebant. quia sale celestis sapientię
se imbutos esse sciebant. Adultimū igitur acarnificibus deliberato consilio.
craticula pruniis subter strata ponitur. ꝫ quo dretiquiu fuerat uerberib; ꝫ ungu
lis absumptoz corporu sup ponit. ꝫ non adsubitu. sed sensim paulatimq; suc
cenditur. ut martirū labor tanto fiet crudelior. quanto fuerat uite moras inuicem
dilucior. Tunc sci martires lęto addmin inuicem ꝫ animo conuersi. dixerunt.
Gratias tibi dnē. quinos famulos tuos tibi ostiam uiua dignatus es efficere. Vapor fumi
quidē adtenuis corporib; ascendens nos tibi reconciliet. ꝫ in paradisi sedib; nos numero seruoz tuorū associet. utquos pas
sionibus imitamur. eoz conuentibus uite esse mereamur. Beati igitur dnē qui habi
tant indomo tua. quia insecula seculoz laudabunt te. Accipe dnē sacrificiu passi
onis nrę. ut suauis odor ascendat inconspectu diuinę maiestatis tuę. Tuum dnē
sipstiterimus. nrm uero simtormentis casu fecerimus. Memento dnē fragilitatis
nrę ꝫ misericordię tuę. ꝫ confortanos inhac passione. Erigat nos dnē dextera tua. ꝫ p
tegat nos contra diaboli tēptamenta. Exurge dnē adiuua nos. ꝫ ppter nomen tuū

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
Preußischer Kulturbesitz
HANDSCHRIFTENABTEILUNG
Postadresse: D-10772 Berlin
Lieferadresse: Tiergarten
Potsdamer Straße 33
D-10785 Berlin

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Lat. fol. 269
Bl. 201 v

Dū morte p nob ihū
Orb erat terrae proprio
Mors tam illa tui nos

sustinuisti
fraudat amore
saluat xpō redeptos

Nec min? h

Vaurs horrifica
Caruf amor homin

scandens retulit de morte triūphos

non frustra huic pagna ruhmo.

Significri
Impia flami uo mo sed
Nuno tormenta parant
Inferno creptis redi

claustrum G

R auit trans figitur hastis abhinc
Tartara cumcruciat v
miſe Raſ aſt gta felix
Iā iam munere x pi

Gaudet demano

Infernī
Cū xpō mortui.

Ber. St B. Phill. 1651, f. 211v

Singulae litterae in supscriptionib; camulenę significent. ⁊ v potum ꝛ planare curaun. A. ut abbas eleuet ammonę. B. ꝯ littera ꝯ. quib; adungit urbene. C. mutu ꝛ tollat ⁊ grauet. seu teneatur belgice. C. ꝛ circo uel celeret dicat certificat. D. ut depmatur demonstrat. E. ꝛ equalit sonetur eloquitur. F. ꝛc fragore ut frendore feriat offlagitat. G. ut in gutture garruletur gradati genume gratulatur. H. ꝛ tamu insperpaura aspirat. ita ⁊ innota habeat idipsu. I. usu ⁊ inferus insinuat. grauitu dineq; medu ⁊ g. indicat. K. licę ꝯ latinos nil ualeat. ꝯ nos ꝛ alemannos ⁊ x. gca positu klenche. C. clange. L. leuare luctatur clamitat. M. mediocrit melodia moderare mendicando memorat. N. notare ꝯ noscitare notificat. O. figura siu more cantandi ordinat. P. pssione uel pnsione pdicit. Q. insignificationib; notandi cur quaerat. ⁊ etia in uerbis ꝯ nil aliud sursu scandere sibilat. R. rectitudine ⁊ rasura ⁊ abolitionis. S. crispationis rogitat. sulum ut X. quadus latina ⁊ ꝛ se michoę ch ⁊ T. ꝛ pectare ꝛ petit. Y. ꝯ latinos nichil ymnizat. Z. ů licę ꝯ mere. C. purasti. Vbicumq; aut uel tres aut plures litterae ponunt in uno ꝯ. ꝛ supion intpatione mayumeq; illa ⁊ de. B. dixi ꝯ sibi uelut robur haud necessaria romanis ⁊ pdictam ⁊ rationem litterae occupationę ⁊ alia requirere in sua lingua ⁊ rase facile poterit aditu.

hebraice bris lat ⁊ bissa.

Bdellu — ꝛ plinius docę arbor aromatica. colore nigra. magnitudine oleę ⁊ folia roboris. fructu capparis. ipsius naturę cui gumi ⁊ — aut lacrima ei sm comandri bdellio. C. lucidu ⁊ subalbidu. ⁊ Onyx — lapis pcios ⁊ vo appellatus q habeat inse ꝛ mixtu candori. insimilitudine unguis humanę. fingunen. onichen dicunt. ⁊ forte ideo q laterib; ⁊ saxis ⁊ bitumine utebant ⁊ cemto. qui illis regionib; copia lapidu ⁊ tamu op cople nequeant. ⁊ q murum latericiu periculo ignium ꝯ sistere noueant. Fit aut bitum ꝯ arboribus fit ⁊ ꝯ ⁊ siue aquis. C. illud. ⁊ alis silvestris habebat puteos multos bituminis. ⁊ mare mortuu se lacu aspaltiten C. bitumini appellat. eo q bitum supnatans soleat a illo colligi. quo magis uidetur muros babilonis fuisse cōpactos.

Amen

Berlin StB. Phill. 1651. f. 212r

Jede Reproduktion ist nur nach schriftlicher Genehmigung erlaubt; Reproduktionen für kommerzielle Zwecke sind honorarpflichtig.

Creditline:
Berlin, Staatsbibliothek zu Berlin – Preußischer Kulturbesitz – Handschriftenabteilung

Foto:

Signatur: Ms. Phill. 1685-1
fol. 212

hu[illegible] celeb. [illegible]
sua: Cum[illegible] dieb; [illegible]
sabbatū usq; dū cōplerentur septimanę
anni: Anno aũ primo [illegible] ꝑsarum
ad explendum sermonem [illegible] quem lo
quutus fuerat p̄ [illegible] ut
ut dñr spm cyri regis ꝑsarum [illegible]
praedicaret in universo regno eius [illegible]
scripturam dicens; Haec dicit cyrus
rex ꝑsarum; Oīa regna terrae dedit
mihi dñr dr caeli. Ipse praecepit mi
hi ut aedificarem ei domum in hier
quae est in iudaea; Quis ex uobis est
in omni populo eius. Sit dñs dr suus
cum eo & ascendat;

Adtende rex pissime planctus hos[illegible] Bruno pasto
ri sub diū. quę se plangit mise[illegible] co[illegible]
lū qđ patitur ostiū, Et quę [illegible] redijt pacis
tempora [illegible] Exaudito bono p̄sule ursonē nobile.
Fraus dolus. uis. subrepserant fides. pax. euanuerant.
Gaudebat rex p̄ mittere. qđ post gemit ī tame.
heinrić urbis ꝑfectū. audacia hominē. Illud

Bibl. Phill. 1654, f. 117v

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1654
f. 117v

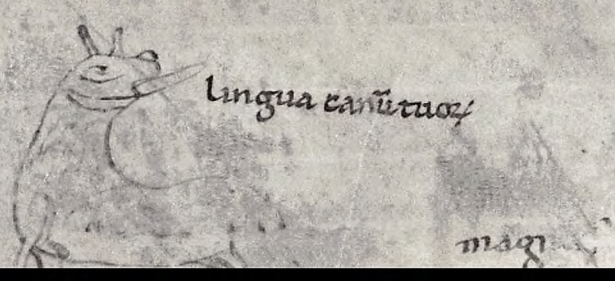
STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
Preußischer Kulturbesitz
FOTOSTELLE
Briefadresse: 10102 Berlin
Unter den Linden 8

& torques illius instolā gle. Decus enī aureum. ē nulla. & munucula eius fil a iacynctina. stolā gle induesteam. & coronā exultationis sup ponet tibi. Clamant ergo compedes quā diu sunt munculi disciplinæ dī. inqua sunt exercitati martyres. Soluentur compedes & uolabunt. & cadē ipsē ornamentū postea conuertentur; factū. ē. hoc demartyribus; quid enī persecutores occidendo fecerunt. Nisi ut compedes soluerentur. & incoronas conuerterentur. Decelo ergo respexit dns. ut audiat & gemitū cōpedatorū. ut soluat filios mortificatorū. Mortificati illi. filij aut mortificatorū. qui nos. Quomodo aut soluimur nos. Nisi cūdicimus ei. Dissupisti uincula mea. Tibi sacrificabo hostiā laudis. Soluitur enī unusquisq; munculis cupiditatū malarū. uel anodis peccatorū suorū; Remissio peccatorū. solutio est; quid enī pdest lazaro. qua pcessit demonumento. Nisi dicerentur solute eū & sinite ire. Ipse quidē uoce desepulchro suscitauit. ipse clamando. animā reddidit. Ipse terrenā molē terreno sepulcro imposita uicit. & pcessit Ille unctus; Non ergo pedib; ppriis. sed ut ire pducentis. sic hoc incordē poenitentis. Cū audis hominē poenitere peccatorū suorū. lāreuocat. Cū audis hominē cōfitendo pferre cōscientiā. iā desepulchro eductus est. Sed nondū solutus est; quando solutus. aqb; solutus. que soluentis inquid interra. erunt soluta & mcelo. Merito per ecclam dari solutio peccatorū potest. Suscitari autem ipse mortuus. Non nisi intus. clamante dnō potest; hec enim ds intus agit; loquamur ad aures uras. unde sciamus quid agatur incordib; uris. qd intus aut agatur. non anobis sed abillo agitur. Respexit ergo. ut soluat filios mortificatorum; quorū mortificatorū. audisti. quos filios. audisti; quid deinde Quare hoc agitur. Auscultra; Vt annunciet sion nomen dnī. Primo enī pmebatur arecta. quando mortificabantur compedibus. Post illā pressurā annunciatur in sion nomen dnī. cū magna libertate in ipsa ecclā. Ipsa enī sion. Non ille unus locus primus superbus. postea capturatus. Sed sion cuius umbra erat illa sion. que inter precatur speculatio. Propterea quia in carne positi. Videmus in propria extendentes. Nos nād presens quod ē. sed adid qd futurum est ideo speculatio. Omis enī speculatior longe prospicit; Speculæ dicuntur. ubi ponuntur custodes; fiunt iste specule in saxis

Bln. Phill. 1657, f. 4v

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1657
f. 4v

Libri unus a[illegible] Aug sup ps — Euangelistas Tripertita ystoria Cronica eusebii cesarie
Orosius ystorio[illegible] Gradus Lit eusebii Aug sup ioh[illegible] Aug Decapitate Aug sup genesim Aug
sup partē Saltem Prophetiones aug Comentū aug sup dona tū Epte aug ad paulinum
Aquinus sup quodā psalmos Liber esther Aug de ubis dñi Lib ronimi pri liber sermonū
leonis pape Lib penitenciarii Ambrosius super lucā Lib chrisostemus Lib smaragdi Aug de laude di
Lib maximi epi Vita sci martini Beda de cō puero Epte damasi Moralium lob v partes libri vi
sidori Omelie bede Vita dñi Liber cassiani Lib cipriani Marcianus Priscianus Boecius de scā trinitate
Lib platonis tm Lib paralipomen Aug de quantitate animi Liber virgilii Lib [illegible]
numeri Thesaurus ustus ecclē tres calices aureos unū magnū cū patena duos
minores duas cruces aureas unā argentrā duo texta auro fabricata unū lectionarium
auro fabricatū Collectaria duo fabricata Turribulū aureū unū Calices argenteos
iii.
V. ampullā argentreā unā Candelabra argentea ii fabricata x Capud [illegible]
lo unū Cristalū sexagunta vii Stole vii cū auro Stula una argentea Aug de
trinitate cū aur fabricatū Cappe xviii cū una de auro Septē casule Dalmatica vii
[illegible]lia v.

magn[illegible]

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1657
f. 188v

rep̄bi estis. Spero aut̄ qd cognoscetis q̄a nos nequ
sum⁹ rep̄bi. Oro aut̄ dñm ut nihil malifaciatis n̄ ut nos p̄bati pareamus sed ut uos qd bo
nū ē faciatis. nos aut̄ ut rep̄bi simus; N̄ enim
possumus aliquid facere aduersus ueritatē. sed p̄
ueritate; Gaudemus enī quando nos infirmi
sum⁹. uos aut̄ potentes estis. hoc etoram⁹ u⁹ā
consūmationē. Ideo hec absens scribo ut p̄sens
duriusagam secdm potestatē quā dñs dedit mihi
in edificationē. erīn destructionē. De
cetero frēs. gaudete p̄ fine estote: exhortamini.
idem sapite: pacem habete. et dēs pacis et dilectionis erit
uobiscū; Salutate inuicem in osculo scō. Salu
tant uos omnes scī. Gratia dñi n̄ri ihū xp̄i. et caritas
dī. et cōmunicatio sc̄i sp̄s sit cū omnib; uob. Amen.

tus se q̄d xp̄o eis nihil p̄derit. et deceat eū assione cū p̄pio. q̄d nihil sit
et deat sup primo fideī galatharū et impletione legis in proxi
mo. Ac. d et contentione et emulationes. sp̄s et detestatione mutua
inter frēs et honore communi ut proprio. Ac. d et humanitate
dulcedinis uerbi dñi. et de semunatione carnaliū et spūalium.
et elemosinā faciendā. et deceat cū assione non seruandi. legem
et apto in cruce dñi gloriam. Ac. d et cū assione cū p̄pio
quando sint et deapto in corpore stigmata ihū portanda.

Explic capit. Incip epla ad galatas.

+ Paulus apl̄s p̄ abhominib; neq; p̄ homi
nē sed p̄ ihm xp̄m et deum patrē q̄ suscitā
uit eū a mortuis. et q̄ mecū sunt omnes frēs et de
sis in galatie. gratia uob et pax a dō patre et dō
nro ihū xp̄o. qui dedit semetipm p̄ nris peccatis
nris. ut eriperet nos de p̄senti seculo nequā secdm

b Ham et nos infirmi sumus in illo. sed uiuimus cū eo ex uirtute dī in uobis;

exhortamini

Bibl. Phill. 1659, f. 103r

Signatur: Mus. Mus. 1659
f. 103r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
Preußischer Kulturbesitz
FOTOSTELLE
Briefadresse: 10102 Berlin
Unter den Linden 8

posuit. Apud geometras enī scdm cāparationē quę apud eos urtus appellatur exsolido & quadrato. uel insex cubitis unus deputatur sigene patter. uel untrecentos simmutatum deducatur. Quę utriq; ratio siobseruetur in huius arcę mensura. inuenientur & longitudinis & latitudinis tanta spacia quę uere totius mundi reparanda germina & uniuersarum animantium capere potuerunt rediua sentaru. Hęc quantum ad historię ꝓtiné rationem aduersum eos dicta sunt. qui impugnare scripturas ueteris testamti nituntur tanquam impossibilia quędam & irrationabilia continentes. Nunc uero iam depcantes eū prius quisolus potest delectione ueteris testamti auferre uelamen. tēptemus in quirere quid etiam spiritalis ędificationis contineat magnifica haec arcę constructio. Ego ergo ut ego pparatitate sensus mei adsequi possum qđ illud diluuium quo pene finis tunc datus ē mundo. formā teneat finis illius qui uere futurus ē mundi. qđ & ipse dns pnuntiauit dicens. Sicut enī indieb. noe emebant. uendebant. aedificabant. nubebant. & nuptū tradebant. & uenit diluuium & pdidit omes. ita erit & aduentus filii hominis. Inquo euidenter unā eandemq; formam diluuii qđ pcessit. & finis mundi quem uenturū dicit designat. Iussit ergo tunc dictum ē ad illum noe ut faceret aream & intro duceret in eam secum nonsolum filios & pximos suos ueru & etiam diuersi generis animalia. ita etiam ad nrm noe qui uere solus iustus ē & solus pfectus est dnm ihum xpm inconsummatione saeculorū dictum est aparte. ut faceret sibi arcā exligneis quadratis & mansuras ei dare cęlestib. sacramtis repleas. Hoc enī designatur in psalmo ubi dicit. pce ame & dabo tibi gentes hereditatē tuam & possessionē tuam termonos trae. Construit ergo arcam & fecit in ea nidos. idē promptuaria quędam quibus diuersigeneris animalia recipiant dequibus & prophęa dicit. Pergę populus meus & intra in promptuaria tua. abscondere parump donec transeat furor ire mee. Confertur ergo populus huc qui saluatur in ecclia illis omb. siue hominibus siue animalib. quę saluata sunt in arca. Veri qm non est omnū unum meritum nec unus infide pfectus. ideirco & arca illa non unam p̄ bas omb. mansionē. sed bicamerata sunt inferiora. & tricamerata superiora. Et nidi nidi distinguuntur in ea. ut ostendat quia & in ecclia licet omis unita unam fidem contineant. atq; uno baptismate diluantur. non tam unus omb. atq; idem pfectus ē. sed unus quisq; in suo ordine. Aliquidem qui p rationabilem scientiam uiuunt & idonei sunt nonsolum semetipsos regere sed & alios docere. qm ualde pauci inueniunt. Pauoorum qui cum ipso noe saluantur & proxima ei ppinquitate iunguntur tenent figuram. Sicut & dns nr ueri noe xps ihus paucos habet proximos. paucos filios & propinquos qui uerbi ei participes sunt & sapientię capaces. & hi sunt qui in summo gradu positi sunt & in sumitate arcę conlocantur. Cetera multitudo inracionabiliū animaliū ut etiā best in inferiorib. locis habetur. & eorū maxime quorum feritatis seuitiā nec fides dulcedo mollitur. Superiores ū aliquantulo ab his sunt quales & munus rationis plurimū tam simplicitatis innocentię custodiunt. & sic pśingulos gradus habitationum ascendentib. p uenit ad ipsū

Bln. Phill. 1670, f. 8r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phil. 1670
f. 8r

U BERLIN

salutis edificat et bibliotheca ut ita dicam

mea sed unum consecrat verbi. longitudinem mea
et latitudinem & altitudinem fidem caritatem et
spem collocat. Fidem enim rectis ad longitudinem
usque immortalitatemq; distendit. Latitudinem
caritatis indulgentiaq; et benignitatis fundat
affectu. Altitudine spes ad celestia erigit
et excelsa. Supera enim ambulans. incessus
habet conuersationem. Summa uero actuum
suorum refert ad unum. Sed enim quia
omnes quidem cupiunt. sed unus accipit
palmam. scilicet quia cogitationum uarietate
et instabilitate mentis non fuerit multiplex
ad hanc bibliothecam non ex agrestibus; et impolitis
sed ex quadratis & secundum aequitatis
lineam directis constructi lignis. id est non
ex seculariu doctorum sed ex prophetarum
atq. apostolicis uoluminibus. Ipsi enim sunt
qui diuersis temptationibus; et dolati. resecatis
omnibus; uitiis & excisis. quadrata continent
uitam & ex omni parte libratam. Nam
doctores seculariu librorum possunt
quidem dici ligna excelsa & ligna umbrosa.
sub omni enim ligno excelso & nemoroso
accubatum fornicatus esse iht. Qui illi
loquunt quidem excelsa & florida uidentur
eloquentia. non tamen ita egerunt ut loquti
sunt. & ideo non possunt ligna quadrata
nominari. Quod in eis nequaquam uita
& sermo conlibrat; Tu ergo si facis dic am
bibliothecam congregas ex sermonibus
prophetici & apostolici uel eorum qui eos
recti lineis fidei secuti sunt congrega
Bicameratam & tricameratam facito edm;
Ex ipsa narratione historicas disce.
Ex ipsa mysterium magnum quod in expo et
mystica implere agnosce. Ex ipsa etiam
emendare mores. resecare uitia. purgare
animam. atq. exuere eam omni uinculo

captiuitatis intellege. Nidos mea et nidos
diuersarum uirtutum et profectuum collocans.
dentrus sane et de foris bituminabis ea corde
fide gerens. ore confessione profitens. intus
scientiam foris opera habens. Innocuus
corde mundus. foris castus corpore incedens.
In hanc ergo archam siue eam bibliothecam diuinorum
librorum. siue animam fidelem secundum mora
lem interim locum ponamus. introducere debes
etiam animalia ex omni genere. non solum
munda sed immunda. Sed munda quidem
animalia facile possumus dicere quae memoria
erudito. intellectus. examinatio et uidicium
eorum quae legimus. alia quae his similia intel
legi possunt. Immundis uero pronuntiare
difficile est. quae et bina bina nominantur.
Verumtamen quantum in difficilibus locis audere
possumus. puto quod concupiscentia et ira
quae inest omni animae. necessario iste
secundum hoc quod ad peccandum homini famu
lantur. immundae dicuntur. Secundum hoc
uero quod neq. posteritatis sine concupiscentia
successio reparatur. neq. emendatio ulla sine ira
potest. neq disciplina constare. necessario et
conseruandae dicuntur. Inquamus haec tamen
moraliter sed naturali ratione discussa uideantur.
tamen quae ad praesens occurrere potuerunt
pro aedificatione tractauimus. Si quis sane
potuerit ex ordine ipsa sibi conferre et compara
scripturis diuinis. et spiritalibus; spiritalia coaptare
pro. nec nos latet quod plura hoc in loco profundi
et arcana mysteria secreta reperiet.
Haec nunc nos adducere in medium uel probrem
tae tempore. et pro auditorum labore possumus.
imprastiarum dei misericordia depromimus. quos
solus auditor uerbi sum faciat. sed et ad hoc
et introducat super nostras [illegible] animas diuinum aqua
sua et delectat in nobis quae sunt et delenda et mun
da et quae iudicat et munificanda per xpm dnm nr

Bln. Phill. 1670, f. 10a

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Mo. Phil. 1670
f. 10r

Bln. Phill. 1670, f. 20r

raham abraham · dr ille dixit · Ecce ego
¶ serua singula quęq; scripta sunt ·
¶ singulus enim siqui scit in altum fodere ·
nuenia thesaurum · & fortassis ariam ubi
non aestimatur · latent mysteriorum
preciosa monilia · Abra uocabatur prius
ur iste · & nusquā legimus quod hoc nomi
ne eum uocauerit ds aut dixerit ad eum
abram abram · Non enim uocari poterat a dō
nomine delendo · sed uocat eum hoc nomine
quod ipse donauit · & non solum uocat hoc
nomine sed & ingeminat · Cumq; ille ¶
respondisset ecce ego · dicit ad eum · ¶
cipe filium tuum quem diligis isaac · ¶
& offer mihi eum · Vade inquit in terrā ¶
excelsam & ibi offeres eum holocaustum ¶
in unum ex montib; quem ostendero tibi ¶
omen quidem cur ei donauerit ds & uoca
uerit eū abrahā ipse interpretatus est ·
uia patrem inquit multarum gentium
posui te · Hanc repromissionē dedit ei ds
cum haberet filium ismahel · sed pollicitus
est ei quia in filio qui nascetur exsa ra
cō plebitur ista promissio · Accenderat
ergo animus eius in amorem filii · non solū
posteritatis gratia · sed & promissionū spe ·
ed hunc in quo ea posite sunt promissiones
magne iste & mirabiles · hunc inquiam
filium in quo uocatū est nom eius abraham ·
holocaustum dno iubetur offerre in uno ex
montibus · Quid tu ad haec o abraham ·
Que & quales cogitationes mouentur in
corde tuo · Prolata est uox a dō que discu
tiat & probet fidem tuam · Quid ad haec
dicis · quid cogitas · quid retractas ·
utas ne reuoluas in corde tuo · quia si in isaac
data est mihi repromissio · hunc autē offero
holocaustū · sup est ut non speretur illa
repmissio · Aut magis illa cogitas & dicis
quia impossibile est mentiri eum qui repro
misit · quicquid illud fuerit promissio
permanebit · Verum ego quia minimus
sum tanti patriarche cogitationes non ualeo
perscrutari · nec scire possum uox di que
ad tēptandum eum processerat quas ei
cogitationes mouerit · quid animi adtulerit
cum iubetur unicū iugulare · Sed qm sps
pphārum pphās subiectus est · paulus
apostolus qui psm credo didicerat · quid
animi quid consilii abrahā gesserit indicauit
dicens · Fide abrahā non hesitauit cum uni
cum offerret in quo acceperat repromis
siones · cogitans quia et a mortuis eum
suscitare potens est ds · Prodidit ergo nobis
cogitationes uiri fidelis apls · quod fides
resurrectionis iam tunc haberi coeperit
in isaac abraham · Ergo resurrecturum spe
rabat isaac · & credebat futurum quod
adhuc non erat factum · Quomodo ergo
filii sunt abrahā qui factum non credunt
in xpō · quod ille futurum credidit in isaac
Immo ut apertius ploquar sciebat se abrahā
futurę ueritatis imaginem preformare ·
sciebat de semine suo nasciturum xpm ·
qui & offerendus esset & totius mundi uerior
hostia & resurrecturus a mortuis · Sed nun
interim · tēptabat inquit ds abraham &
dicit ad eum · Accipe filium tuum caris
simum quem diligis · Non eū sufficerat
dixisse filium · sed adicitur & carissimum
sto & hoc quid adhuc additur · & quem dili
gis · Sed inde temptationis pondus ·
Caris & dulcib; appellationibus · iterum ac
sepe repetitis paterni suscitantur affectus
ut amoris euigilante memoria ad immolan
dum filium paterna dextera retardetur
& aduersum fidem animi tota carnis
milicia repugnet · Accipe ergo

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1670
f. 205

olenter inseruitutem redacti. quib. naturalis
erat libras. Que nec ita facile ut pdeceptione
liquā. sed cum ui extorq. batur. Farao u
egr ptii plm facile sibi inseruitutem redegit.
ce scribitur quia cū ui hoc fecerit. Clauis
num sunt egr ptii ad degenerem uitā. & ei
o ad omne famulatum utriq decidunt.
espice ad origine geneseos. & inuenies qd pat
cox cham qui nuditate riserat patris. huicemo
di sententia meruit. ut filius eius chanaan
seruus sit. fratribus suis. Quo ico nec iam mox
arguerit edictio seruitutis. Nong inmerito
ignobilitate generis decolor posteritas imitat
ebreu & ia sinseruitute redigant. & ia si
tq rannude patiant. abegr ptiis uolenta
& necessitate patiant. idcirco g liberant de
domo seruitutis. & ad libitate pristina qua
in utria amisepant prouocant. Denq. & ia
diuinis legib, cauetur. ut si forte emerit quis
hebreu puerq. non eum p pua seruitute
possideat. sed sexamus seruiat ei. vii. uero
anno exeat liber. De egr ptiis nihil tale censet
nec quia diuina lex curam gerit libertatis
egr ptie. que am sponte prodi deprant. sed
crepno eos condition is iugo. ac seruitutis per
petue dereliquit. Hec ergo si intellegamus
spiritaliter que sit egr ptior seruitus. agnos
cemus. quia seruire egr ptiis non aliud est.
quā obnoxium fieri carnalib, uitiis & demoni
b. ac subiectui. Inqt uniq. unusquisq. non
ex extrinsecus inlata necessitas cogit. sed segni
tia animi. et libido ac uoluptas corporis subigit.
cui se animus persocordia subdit. Qui uero
libertatis animę curā gerit. et dignitatem
mentis celesti cognatione nobilitat. iste est
ex filius isr. Quiescia si uolent opprimatur
ad tempus. non tam libertate sua in perpetuu
perdet. Denq. saluator de libertate &
seruitute in euangelio differens. ita loquitur.
manis inquit qui peccat. seruus est peccati
dicit. Si manseritis in uerbo meo agnoscetis ueri
te. & ueritas liberos faciet uos. Quod si qui
forte dicat nob. quomodo ergo p ioseph omis
tra in possessione tradit farаoni. & omis
ista seruitus qua superius exposuim ex peccati
conditione suscepta p seruitutem ministrata dr
faraoni. possum ad hec respondere. quia ipse
scripture sermo excusat sci uiri ministerium
dicit. quia semetipsos uendider egr ptii. &
possessiones suas. Nong ad dispensatio culpa
reflectit. ubi digna dispensatio meritis pro
uidentur. Inuenies enim tale aliquid & apau
lo fieri. cum abeo is qui semetipsum profectra
tractum consortio sco secit indignum. tradit
satane ut discat non blasphemare. In quo nec
nemo dixerit paulu dure egisse. qui homi
ne ab ecclia eiecit & satane tradidit. Sed inull
sine dubio culpa refert. qui pactib. suis hoc mo
ruit ut nec ei essa in ecclia locus. sed satane esort
mereat adiungi. Ita g & ioseph cū nihil he
breę libitatis. nihil israheliticę nobilitatis in
egr ptiis p uidis sa. digna seruitia. digno do
minatui sociauit. Ego & iam aplius aliquid
dico. Inuenies & in diuinis dispensationib. tal
aliquid gestu ineo qd dicit moy ses. Cum di
uideret excelsus gentes & distingueret fines
gentiu secundum numeru angelor di posu
it. & facta e pars dni iacob. funiculus
hereditatis eius ibi. Videg qm p merita unu
cuiq. genti angelor statuitur principatus.
ars aut dni gens efficitur ibi. Post hec sequit
endider inquit egr ptii tram suam faraoni ob
nuit enim eos fames. Arripe ratio mihi uide
& in hoc aegr ptior crimen. Non enim facile
de hebreis scriptu inuenies. quia obtinuit eos
fames. Dicet enim scriptum sit. quia inualu
it fames sup tram. nonnamen scriptum est qu
obtinuit eos fames iacob aut filios eius. sicut de

Bibl. Phill. 1670. f. 35r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Mo. Phill. 1670
f. 35r

Blu. Phill. 1670, f. 46r

auctores. inuentores falsarum · quae inhoc mundo fugiunt religionū dramus quas xpi ueritas cū suis extinxit et deleuit auctoribus. et quantū ad locū mystici spectat; iam uero secta moralis nobis figura tradenda est. dicemus qđ unaquęq; anima hoc mundo dum merg̃it orb; uult et ignorantia uel tristis in egypto posita est. hinc sia dppinquare coepit lexdi. aquas eius uertit in sanguinē. id est fluida et lubrica uoluptatis unda cū uertit ad sanguinē. uetęris uel noui testamenti. um deinde educat ex ea uana et uanē loquacitatē. et ad uersū dei prouidentiam rana rū similem quęrę lam. Purgat etiā malignas cogitationes ei. et ei nisa rū mor dacitate simulis callidit atis aculeos discutit. Libidinū quoq; morsus ei nomię spiculis similes depellit. stultitiā quę mea et intellectū pecudibus simile ni dedit. p quā homo cū in honore esset non intellexit. sed cōparatus est iumentis insipientibus. et similis factus illis est. Purgat ei et culex peccatorū arq; adrogantię feruorem tumoręq; extinguit. Adhibet post hęc etiam uoces filiorū tonitrui. id est euangelicas apostolicasq; doctrinas. Sed et castigationē grandinis admouet. ut luxuriā uo lupitatesq; coerceat. Adhibet simul et ignē penitentię. ut ipsa dicat. nonne cor nr̄m erat ardens intra nos. Nec lo castigatū ab ea subducit exemplā quibus morde antur et depascantur omnes inquieti. mortuos eius et turbidi. quo et ipsa discat qđ apls docet ut oīa sua secundū ordinem fiant. Vbi uero sufficienter fuerit castigata p moribus et pro emendatione ut ię correptione cohęrenter. cū auctore uerborū sensęrit. et confitebitur iam coepit quia dig tus dei est. et parū qđ ag nitionis accepit. tunc papue gestos suę caligine sentit. Cuq; in hoc uenerit. tunc merebit ut exunguant ei a primogenita egypti. in quo tale aliquid intellegi posse arbitror.

Misa anima cū ad supplementū ętatis aduenerit et uelud natura lis mea quędam lex coeperit sua iura defendere. primos sine dubio motus secundū desiderium carnis producit. quos ex concupiscentię uelut fontis. ut incertitua commouerit. Vnde quasi ppriū et quod non sit cōmune cū ceteris hominibus desolo xpo p phetа dicit. bonum et mel manducabit. priusquā faciat aut p̃ferat maligna elegit bonū. Priusquā sciat puer bonū aut malū. resistit malitię ut reliqua qđ bonum est. Alius aut pphęta tamquā de se mętipso loquens dicebat. Delicta iuuentutis mee et ignorantias ne memineris.

Una ergo primus sit animę mor tis secūm carnē plan in peccatū ruunt. merito in mortali loco egypti quę primitiua ponentur. Quę cum extinguntur. si reliquę uitę conuersionē emendationem dirigat cursū;

Si ergo in anima quā lex diuina abhorrebit, susceptā castigat et corrigit. et iā primitiua egypti quę intellegunt esse delecta. nisi si post hęc oīa in infidelitate p duret. et nolit iungi israheliticę plebi ut exeat de profundo et euadat incolomis. sed in iniquitate p maneat et descendat tamquā plumbum in aqua ualidissima. Iniquitas enim secūm Zacharię prophetę uisum supra talentū plumbi sedet. et ideo qui p maneat in iniquitate. tamquā plumbū dimergi dicitur. in profundum. Sed neq; in superioribus obseruauimus. quę acta p aaron prodigia. quę ta p moysen. quę ta uero p ipsum dnm ministrata. intellegi ea tenus possunt. ut agnoscamus in quibus data p sacrificia sacerdotū et obsecrationes pontificū. nos esse purgandos. qđ aaron persona designat. In quibus dam uero p scientiā diuinę legis emendandos. ut moysi

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1670
f. 46r

&adunú cuncta referantur· habeat &iá ininteriobus
pontifex partib; operimta sua· habeat pudenda con
tecta· & corpore &spũ sẽs sit· & cogitationib; &operi
b; purus sit· habeat &iá pinduma circumtũ tintinna
bula· vtingredieris, inquit insca d& sonũ &n intra&
cũ silentio· Et hec tintinnabula que semp sonare de
bent· inextremo uestimta sunt posita· Idcirco credo·
vt de extremis tẽporib; & finẽ mundi nũquã sileas·
sedinde semp sones· indedisputes & loquaris scdum
eũ quidixit· Memor esto nouissimorũ tuorũ & in pec
cabis· Ad hunc g modũ homo nr interior dõ pontifex adornet· ut introire possit nsolũ sca· sed & insca
scorũ· Vt possit adire ppitiatoriũ· ubi sunt cherubin·
& inde ei appareat dñs· Sca possunt ee· eaque inp
senti scto habere sca conuersio potest· Sca ũ sco semel
inque tantũmodo intrat· ad cẽlũ esse tran
situ puto· Vbi ẽ ppitiatoriũ & cherubin· ubi &
mundus corde apparere poterit dñs· vel quadns
dic· ecce regnũ dei intra uos e· Hec interi quantum
ad psens intrans cursũ occurrere sensib; nris potuit·
quantũq· moderari auris; potuim auditorũ de
tabernaculo dicta sint· & unusquisq· nrm studeat
facere intra se tabernaculũ dõ· Non enim frustra
de patrib; refert· quia in tabernaculis habitauerint·
Ego sic intellego abrahã habitasse in tabernaculis· &
isaac & iacob· Construxerunt namq· isti intra
se tabernaculũ dõ· quise tantis & talib; uirtutũ splen
doribus adornauer· Refulgebat nãq· in eis insigne
regiũ purpura· propter qđ dicebat ad abrahã a filius
ceth· Ad dõ rex in nob tues· Splendebat & cocco· Promp
ta enim ad iugulandũ unicũ dexterã tenuit· Splen
debat hiacintho· cũ cẽlũ sẽp intuens· cẽlestiũ sequebat·
Sed & in ceteris similit ornabat· Ego sic intellego
& die festũ tabernaculoq; quimandat in lege· ut ex
eat populus certa die anni & in tabernaculis ha
bitet· habens ramos palmarũ & frondes salicis
ac populi & ramos arboris frondose· Palma uic
torie signũ e· illius belli qđ inter se caro & spus
gerit· Arbor aut populus & salix· tamuirtute

Bles. Phill. 1670, f. 60v

qua nomine uirgulta sunt castitatis· Que si integre
conseruet· habere potes & nemorose ac frondentis
ramos arborũ· que e eterna & beata uita· cũ te dns
in loco uiridi collocauerit supaqua refectionis·
p xpm ihm dnm nrm· cui e gla & imperiũ in scla
seculorum· amen· EINIT OMELIA VII

INCIP· X· De mulier pregnante·

¶ CONSILIUM IGABUNT DUO VIRI
¶ & percusserunt mulierem pregnantem
¶ & exierit infans eius nondum formatus
¶ detrimtũ patietur quantum
¶ indixerit uir mulieris· & da
¶ bit cum honore Quod si deformatus fuerit· dabit animam pro anima· oculum
¶ pro oculo· dentem pro dente· manum pro manu· pedem pro
¶ pede· combustura pro combustura· uulnus pro
¶ uulnere· liuorem pro liuore; primo omniũ in his red
rendũ puto· sub quo legis titulo huius modi statu
ta censent· Non enim ut simpliciorib; uidetur cum
acta que statuunt· lex dicitur· Sed que dã quide
lex· que dã testimonia· alia mandata & iustifi
que dã iudicia appellantur· Id euidentius in unũ
collectũ· octauus decim edoc& psalm cũ dicit·
Lex dni inreprehensibilis· conuertens animas·
testimoniũ dni fidele· sapientia paruulis·
Preceptũ dni lucidũ· illuminans oculos· Timor
dni castus permanens in scm sclũ· iudicia dni uera
iustificata in semet ipsa· Cum g iste diuersitates
eorũ que in lege statuta sunt habeantur· nunc ser
mo qui habetur in manib; subtitulo iustitiarum
uel iustificationũ scripture· Si enim dic superius
& hec iustitie quas pponis palam est· Non enim
psentis teporis unicuiq· exponere horum dif
ferentias· Exigimus enim explanatione horũ
que lecta sunt· Sciendũ sane e· qđ par aliqua
ex his dequib; disserendũ nob e· in euangelio
secundũ matheũ posita e· dicente dno hoc modo
Audistis quia dictũ e· oculũ poculo· dentẽ pdente

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1670
f. 60v

ideo ergo omnia que fiunt a sapientibus
fieri. & mulieres sapientes uocantur.
& uiri sapientes. Omnia enim opera dñi
in sapientia fiunt. Venit ergo unusquis
que sapiens sensu & facit opera dñi.
non sufficit nobis si offeramus tantum. sed
opus est ut cum sapientia ea que in nobis
sunt operemur. Sciamus misceri aurū
cum bysso. & coccum duplicare uel mis
cere cum purpura. Quid enim tibi pro
dest si habeas hec & uiri his nescias. ne
que agnoscas quomodo unumquodque
in suo tempore & in suo loco aptare de
beas & proferre. & ideo danda no
bis est opera ut sapientes simus. & hec
que audimus de scripturis sanctis pro
ferre. in tempore & aptare possimus
& componere. atq; ex his adornare
tabernaculum dō iacob. per xpm
dñm nrm cui est gloria & impe
rium in secula seculorum amen.

INIT OMET. IN EXODO. NUM. XIII.
N CIP IN LEVITICO OMELIAE. XVI.

I De principio leuitici & de uariis sacrificiis uo
latilium & pecudū. ¶ ut ex ipsius & aliorū peccatis offe-
rat.
II De sacrificiorū ritu. & de munerib; & qđ pon
III De iuramēto. & anima quecūq; tetigerit rē inmundā
IIII De anima que peccauerit & mentiet̄ proximo
su p deposito aut societate. ¶ occidunt qđ peccatū
V De lege peccati qđ in loco quo iugulant̄ hostie
VI De indumētis pontificis & sacerdotū.
VII De eo qđ precipitur sacerdotib; ut uinū &
siceram n̄ bibant & de pectusculo & brachio
separationis & de mundis & inmundis animalib;
VIII De muliere que concipit & peperit & inmun
dicia ei & diuersitate lepre.
VIIII De sacrificio hyrcorū & de ingressu pontificis in
scā scorū. ¶ qui in heremū dimittitur.
X De ieunio qđ indicit̄ ppitiationis fit. & de hyrco

XI De eo quod dictum est sci estote quia ego sum.
XII De magno sacerdote.
XIII De diebus festis. & luceria. & candelabro. & oleo. & mīsa.
XIIII De filio mulieris ihlite qui blasphemauit & sententia in eo d
XV De uenditionib; domorū. & redemptionib;
XVI De benedictionib; leuitici. EXPLICIVNT CAP

INCIPIT OMELIA. I.
De principio leuitic
& de uariis sacrificiis
uolatiliū & pecudum
ICUT INNO
uissimis diebus uerbum dī
ex maria carne uestitum
processit in hunc mundum
& aliud quidem erat quod uidebatur in eo
aliud quod intelligebatur. Caro nam q
aspectus in eo patebat omnibus. paucis uer
& electis dabatur diuinitatis agnitio. ita
& cum per prophetas uelut legis latorem uer
bum dī profertur ad homines. non absq; ex
con&entibus proferitur indumentis. N
sicut ibi caro nis. ita hic litteram uelamī
ne tegitur. ut littera quidem aspicia
tanquam caro. Latens uero interius
spiritalis sensus tamquam diuinitas sentia
atur. Tale ergo est quod & nunc inue
nimus. librum leuitici reuoluentes. inq
sacrificiorum ritus & hostiarum diuer
sitas ac sacerdotum ministeria describun
Sed hec secundum litteram que tamquam
caro uerbi dī est & indumentum diuini
tatis eius. digni fortassis uel aspiciant.
uel audiant & indigni. sed beati sunt o
culi qui uelamine litterae obtectum. in
trinsecus diuinum spm uident. Et beati sunt
occuli qui ad hec audienda mundas aures in
teriores hominis detulerunt. Alioquin ap
in his sermonibus occidentem litteram se
quuntur. si uenum secundum quosdam & ia m

Bln. Phill. 1670, f. 69r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1670
f. 69r

Blu.
Phill.
1670
f. 74ra

aut uiderit aut conscius fuerit. si indicauerit
& ipse accipiet peccatu eius. & anima que tetigerit omne rem immunda aut morticina aut a fera capta & cetera

Sacrificia que offeruntur a bbis qui p ignorantia uel qui n uoluntate peccauerint sermo e nde & in superioribus. aut cu de pontificis sacrificio dicerem. obseruabim nec scriptu de eo quia ignorauerit. Sed siquis bene meminit eoruque dicta sunt. potest nobis dicere. quia sacrificau. qd pontifice p peccato dixim obtulisse figuram xpi tenere posumus. Et conueniens n uidebit ut xpc qui peccatu nescit p peccato dicat obtulisse sacrificiu licet p misteriu res agatur. & idem ipse pontifex ide ponatur & hostia. Vide ergo si & adhoc possumus hoc modo occurrere quia xps peccatum quide n fecit. peccatu tam p nobis factus est. dv qui erat in forma di erat. in forma serui esse dignatur. Du qui immortalis e mortuus. & impassibilis passus & inuisibilis uisus. & quia nobis hominib; t mors. t reliqua omnis fragilitas in carne ex pcti conditione supducta e. & ia ipse qui in similitudine hominu factus e & habitu repsus ut homo e. sine dubio p peccato qd ex nobis susceperat. quia peccata nra portauit uitulu imaculatu hoc e carne intaminata obtulit do hostia. Sed quid faciamus de eo quod insequentib; iungit. Vbi enim dicit. siquide pontifex quelibet peccauerit. ibi addit ut ppm faceret peccare. offert & p peccato suo. Quomodo g. conueniet qa p carne qua suscepit ex nobis ihs ipse peccatu factus peccare fecerit ppm. Ausculta & de hoc si forte a aliqua esequentia possumus respondere. ssio xpi credentib; qde uita. mors e uero n credentib; cfert. Quanus enim salus gentib; sit cruce ei & iustificatio. uideas tam inperitus est & condempnatio. Dic enim & scriptu in euangeliis. Ecce hic natus e ad ruina & resurrectione multoru. Et hoc modo p peccatu suu hoc est p carne in cruce acta in q nra peccata susceperat. nos quide credentes liberauit a peccato. ptm u n credente pec refecit. Quib; a dinc credulitatis malu & ia sacrilegii accessit impietas. Et hoc m pontifex psuu peccatu peccare ppm fecit. du in carne posit & teneri potuit & occidi. Na ponam uerbi gra si dns maiestatis n uenisset in carne n arguisset iudeos. n eis fuisset grauis & ia a uidendu n utiq teneri potuisset. nec ad mte tradi. Nuqua sine dubio uemisset sanguis ei sup ipsos & filios eoru. Sed quia uenit in carne & p nobis peccatu factus e & hec pati potuit. ie circo ipse dr peccare ppm fecisse. qui fecit cu inse posse peccare. sed uidtam ia quid agit & ista anima que audit uocem iuramti & testis e. t que uidet aliqd & scie. & n indicat. ex quo accepit & ia ipsa peccatu ei sine dubio q iniq; aut egit aliqd aut iurauit. Hoc & ia sedm historia nos edificat & docet. ne ququa in peccatis alterius pollu amus conscientias nras. ne consensu male agentib; prebeam. Consensu aut dico n solu pariter agendo. sed etia que inlicita gestas reticendo. Vis aut scire quia consentiant hec etia euangelicis p ceptis. Ipse dns dicit. Si uideris fratre tuu peccare. argue eu inter & ipsu solu. si te audierit lucratus es fratre tuu. Q d si te audierit adhibe tecu alios duos t tres. q d si nec ipsos audierit. dic eccle. Si uero nec eccla audierit. sit tibi sicut ethnicus & puplicanus. Sed euangelicu pceptu in eo pfectus datu est. qd indicandi peccati modu disciplinaq constituit. Non uult enim te. si forte peccatu uideris fratris tui continuo uolare ad puplicu & p clamare passim

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: m. Phil. 1670
f. 74r

LVRA QUIDEM SUPE-
riori lectione fuer recitata
exqb; tporis breuitate
constricti pauca admodu
diximus. Honem tunc exponen
di scripturas diuinas, sed edificandi gra tan
ministeriu gerim. Quauis & exhis que
a nob ante tractata sunt. prudens qsq;
auditor euidenter ad intellegendu pos
sit semitas inuenire. Et ideo exhis qq;
que tunc lecta, qm cuncta n possum
aliatam que edificent auditores
uelut agri pleni que bene dix dns. flosculos
colligem. Qd g sit qd nunc nob lectu e
videam. Et locutus e dns ad Aaron dicens
Vinu & sicera n bibetis tu & filii tui tecu cu
intrabitis in tabernaculu testimonii aut
cu accedetis ad altare & n morietmini
Legitimu et nu in pgenies uras discernere
inter medium scor & contaminatorum. & in
ter medium immundor & inter medium mun
dor. & instruere filios isrl oma legitima
que locutus e dns ad eos pmanu moysi.
Lexuidens datur & sacerdotib; & principi
sacerdotu. ut cu accedunt ad altare uino
abstineant & omi potu qd inebriare potest.
qd scriptura diuina appellatione uer nacu
la sicera mortifer nominare. Vult g sermo
diuin sobrios in omib; te dns sacerdotes. ut
potet q accedentes ad altare dei orare pppto
debeant. & palienis intuenire delicias. Qui
portione inter n habeant. sed ipse dns portio
eor sit. Sic eni dic ei scriptura. Filiis inquit
leui n dabitis partem in medio frm suor. quia
ego portio eor dns dispsor. Vult g istos qb;
ipse dns portio e sobrios te. ieiunos. ingilantes
in omi tempore. maxime aut cu ad exorandu
dnm & sacrificandu in conspectu dei altarib;

&omi obseruantia custodiendas sunt. ut &
hec tade noui testamti legib; firmet. In quo
etiam ipse sacerdotib; & principib; sacerdo
uitq regulas ponens. dicit eos n debere
uino multo seruientes. sed sobrios te. So
etas eni omniu uitiorum mat est. ebrieta
omniu uitiorum. Apte eni p nuntiauit ap
dicens uinu in quo e luxuria. Vt ostende
ebrietate uelut primogenita filia ge
luxuria. Tum p cetera & saluator dns regis
toritate sacerdotib; simul & populis lege
iura constituens. Adtendite inquit ne fo
grauent corda ura in ebrietate & crapu
& insolicitudinib; scti. & ueniat sup uos su
taneus interitus. Auditis edictu regis et
& lamentabile fine ebrietatis & crapule
dicastis. Siquis a ob peritus & sapiens me
his ipsis uerbis p caperet & diceret. Ad
uob. ne qui uerbi gra de illius herbe su
uidius sumat. qd si fecerit. subitus eue
interitus. n dubito qd unusquisq; ppri
salutis intuitu p monentis medica p cep
seruaret. Nunc uero animaru & corpo
medicus simulq; & dns iubet ebrietatis
herba & crapule uitanda. similiter & so
citudinu seculariu. uelut mortiferos su
cauendos. Et nescio siquis nrm n in his
sumitur. ut ne dixerim sauciatur. Est
ebrietas uini p pnitiosa in omib; Sola na
est que simul cu corpore & anima de
reddat. In ceteris & eni potest fieri ut s
aplm cu infirmatur corp. tunc magis
sit spus. & ubi is qui deforis e homo corru
ille qui intus e renouetur. In ebriatis
egritudine corp & anima corrumpitu
spus pariter cu carne uitiatur. Qua me
debilitat. pede. manu. lingua resolu
oculos tenebrat. mente uelat obliuio

Bln. Phill. 1670 f. 92r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1670
f. 92r

unc quid sensus spūalis habeat requiramus
plex ædes ē tabnaculi testimonii uel templi
ni. Prima ē in qua altare holocaustorū est
ppe & uis ignib. excitat. In qua æde solis licet
dsistere sacerdotib. & sacrificiorū ritus ac
ministeria celebrare. Et neq. leuitis neq. alii
cuiquā p̄ceptū indulgetur accessus. Secta
uero aedes interior est sola discreta uelamine. ab hac
inter quod velamen archa testamti et pp̄tiatorium sup quod cherubim duo stantia sunt. et altare incensi collocatum ē. In hanc æde semel
in anno primus quicūq. erat pontifex oblatis
prius hostiis pp̄tiationis de quib. sup̄ exposuimus ingrediebat. habens utraq. manum
repl& am. una batillo carbonū. et alia com
positionis incenso. ut cum fuisset & ingressus. sta
tim supposito incenso carbonib. fumus ascende
ret & totam q. aedem repleret. ut aspectū scōrum
quē ingressus pontificis reuelauerat. nubes ue
laret incensi. Sed ubi sacrificiorū mos patuit
antiquus. quid hæc etiam scdm rationē mīr stu
deam contineant uideamus. Duas audistis aedes.
unam quasi uisibilē & patentem sacerdotib.
aliam uelut inuisibilē et inaccessam excepto
uno solo pontifice. cēteris foris sunt. Prima ae
des ista puto q̄ intelligi possit hæc in qua nunc
sumus in carne posita eccta. in qua sacerdotes mi
nistrant ad altare holocaustor. succenso illo igni
de quo dixit IHC ignem ueni mittere in terrā
et quem uolo ut accendat. Et nolo mireris q̄d
hæc ædes solis sacerdotib. patet. Omīs enī qui
cūq. unguento sacri chrismatis delibuta sunt
sacerdotes effecti sunt. sicut & p̄trus ad omnē
dicit eccłam. Vos aut̄ genus electū. regale. sa
cerdotale. gens scā. Ipse g̃ genus sacerdotale.
& ideo accedetis ad scā. Sed et unusquisq. nostrū
ab& in se holocaustū suū. & holocaustū sui ip
se succendit altare ut semp ardeat. Ego si re
cem meam et sequar xp̄m. holocaustū offeri
li ad altare dī. Aut si tradidero corpus meum
ut ardeam habens caritatē ut gl̃am martyrii
consequar. holocaustū me ipsum obtuli ad al
tare dī. Si diligam frēs meos tam ut animam
meam ponam p̄ fratribus meis. si p iustitia pro
ueritate usq. ad mortē certauero. holocau
stum obtuli ad altare dī. Si membra ab omī
concupiscentia carnis mortificauero. si mun
dus mihi crucifixus fuerit et ego mundo. ho
locaustum obtuli ad altare dī. et ipse meae
hostiæ sacerdos efficior. Hoc ergo modo sacer
dotiū geritur. In prima aede et hostiæ offe
runtur. & ex hac aede sanctificatus indutus
uestimentis pontifex p̄ficiscitur. et ingreditur
interiora uelaminis. sicut iam superius pauli
uerba posuimus dicentis. Non in manufactis
sancta. sed in ipsum cælum penetrauit inq̄t
IHC et apparet uultui dī p nobis. Caeli ergo lo
cus et ipsa dīs sedes. p interioris aedis figuram
atq. imaginē designatur. Sed morum con
uersionem ordinem sacramentorum. Ingredie
pontifex in scā scōrum. ignem secum de alta
ri hoc portat. et incensum de hac aede suscepit
sed et uestimenta quib. indutus est de hoc loco
sumpsit. Putas ne dignabitur dīs meus uerus
pontifex & ame suscipere partem aliquam
incensi compositionis minuti. q̄d secum ad pa
trem deferat. Putas ne inuenit in me aliquid
igniculi et holocaustum meum ardens. ut di
gnetur ex eo batillū suum implere carbonib.
et in ipsis dō patri odorem suauitatis offerre.

Beatus est cuius tam uuos tamq. ignitos holocau
stus in carbones inuenerit. ut eos aptos iudicet
quos altari supponat incensi. Beatus in cuius
corde inuenerit tam subalē tam minutum tāq.
spualē sensum. & tā diuersaurum suauitate
compositum ut replere dignetur manus suas dō
norum suos odorem intellegentiæ eius offerre

Bln. Theol. 1670, f. 107r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Mo. Phill. 1670
fol. 107-

creaturæ mundus hic intelligit. Ideo lucerna
legis his qui in hoc mundo tā quā totius creaturæ
pedes sunt accensa memoratur. Lux autē
æterna erit illis sēmitis. p quas in futuro
sæculo unusquisq; p merita incedit. Sed de his
in suo loco sufficienter p nris uiris dictū ē.
nunc aūt qm̄ uesperæ & noctis usq; ad consūma
tionē sæculi. & usq; quo nouus dies futuri sæculi
et nouæ lucis effulgeat. Ardet unicuiq; nrm̄
lucerna hæc. In tantū splendorē luminis
p̄bens. quantū olei copia ubertate operū
fuerit ministrata. Denique & Iob in quodā
loco cū de bonis operū suorū exponeret. addi
dit etiam hoc. Cū splenderet inquit lucerna
sup̄ caput meum. Splendet aūt unicuiq; nrm̄ lu
cerna hæc anquantū oleo bonorū operū fuerit
accensa. Si autē male agam⁹ & operantē mala
sint. nō solū nō accendim⁹ sed extinguim⁹ nobis
istam lucernā. et cōpletur illud in nob qd̄ scrip
tura dicit. Qui male agit in tenebris est!
Et qui odit frēm suū in tenebris ambulat!
Extinxerit enī lucernā caritatis. & ideo in tene
bris ambulat. Aut nī tibi uidet extinctum esse
lucernā qui lum̄ caritatis extinxit. Qui
autē diligit frēm. in caritatis luce p durat.
Et cū fiducia potest dicere. Ego autē sicut oliua
fructifera in domo dī. Et filii eius sicut nouellæ
oliuarū in circuitu mensæ eius. Oleū aūt offerri
iubetur p̄pto. & oleū non qualecūq. sed mun
dū. Et nō ex quib. cūq. seminib. ut fieri diuer
sis in regionib. mos ē. sed de oliuis expressū.
in quib. indicium pacis ostenditur. Neq. enī
accepta ēe possunt dō operatiua. nisi in pace
pagantur! Sicut et Iacob. apls dicit. Fructus
autē iustitiæ. in pace seminatur. Id circo etiā
dns discipulis suis tradebat fidele depositū
dicens. Pacē do uob. pacē meā relinquo uob.
Hac aūt oliua oleū præmamus operū nostrorū.
ex quo lucerna dō possit accendi. ut non
in tenebris ambulemus. Hæc quidem nob dicta
sint quantū ad lucernā candelabri & oleum
eius spectat. nunc uero uideam⁹ qd̄ etiam incon
sequentib. de panib. p̄positionis scriptū est.
Et sumetis inquit similagine et facietis de ea
duodecim panes. de duab. decimis erit unus panis
et imponetis eos duas positiones. Sex panes una
positio sup̄ mensā mundā contra dnm. Et impo
netis sup̄ positionē thus mundū et salem. Et eru
panes in cōmemorationē adposita dno. die sabb
torū p̄ponentur contra dnm semp a filiis isr
testamentū æternū. Et erit Aaron et filiorū eius
et edent ea in loco sco. Sunt enī sca scorū. Hoc
erit illis de his quæ offeruntur dno legitimū
æternale. scdm ea quæ scripta sunt. In duo
decim panib. duodecim tribuū isr uidet cōme
moratio ante dnm fieri. Et p̄ceptū dari ut
sine cessatione isti duodecim panes in conspectu
dni p̄ponantur. ut et memoria duodecim
tribuū apud eū semp habeat. Quo ueluti
exoratio quæda & supplicatio p hæc p singulis
fieri uideatur. Sed parua sacris & tenuis ē
huiuscemodi intercessio. Quantū enī p̄ficit
ad reppitiandū. ubi unius cuiusq. trib. p̄pan
fructus. p fructus opera consideranda sunt.
Sed si referant hæc ad misteriu magnitudinē.
inuenies cōmemorationē istā habere ingentis
reppitiationis affectū. Si rediens ad illū panē
qui de cælo descendit et dat huic mundo uitā.
illū panē p̄pitiationis quē p̄posuit dis p̄pitiato
rem p fidem in sanguine ei⁹. & si respicias ad
illā cōmemorationē de qua dicit dns hoc fa
cite in mei cōmemorationē. inuenies qd̄ istæ
cōmemoratio sola quæ p̄pitiū facit hominib.
dm. Si aūt intentus ecclesiastica misteria
recorderis in his quæ lex scripsit futuræ ue
ritatis. inuenies imaginē p formatā. Sed de
his nonē plura disserere. qd̄ recordatione sola
intelligi sufficit. Possum⁹ u⁹ et alit dicere.

Bln. Phill. 1670, f. 115r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1670
f. 115r

transcendero puerilis aetatis insipientiā. sideli
ero paruulus ee sensibus & uir effectus deposuero
que sunt paruuli. sunquam effectus fuero uuue
nis et talis uuenis qui uincam maligni. apt
uidebor his dequibus scriptū est. omnes qui p
cedunt mur tute isrl. & dignus diuinis nume
ris computabor. Donec autē ineſt alicui rōm ut
puerilis & lubricus sensus. uel feminea & reso
luta segnicies uel aegyptios germinis & barbaros
mores. haberi apud dm in sco & consecrato nu
mero non meremur. Innumeri enī apud
salomonem dicuntur ee qui pereunt. nume
rati autē oms qui saluantur. Ctuis tibi os
tendam quia sco numer habetur apud dm.
Audi quo modo de astris quidē celestibus dicit
dauid. Qui numerat multitudinē stellarū
& omnib; eis nomina uocat. Saluator uero
non solū discipulos suos electos sub numero
statuit. uerum & capillos capitis eoz dicit ee
numeratos. Ait enim. Vestri autem etiam
capilli capitis numerati sunt. Inquo utiq.
non illos dicebat capillos esse numeratos qui
uel ferro attonderi uel pici solent. & tēporis
decursu defluere & operire. Sed illi capitis ex
ipsis capilli apud dm numerati sunt qui
innazareis erant. Quib. inerat uirtus spūs
sci ad pternendos alienigenas. Virtutes q
animi & multitudinem sensuum qui de
principali mente tanquam de capite aptoz
& ducebantur. capillos capitis appellauit.
Sed in haec quidem per excessum quendam
deuenimus. nunc ad propositum reuertam.
Ctlocutus est inquid dns ad mosen in deserto
sina. illa scilicet oma que superius compen
diosa narratione comprehendimus.
Ubi precipitur numerari a uiginti annis &
supra omnis qui procedit in militiam israhel
Siquis autē p cedit in militiam. ipse numeratur.
Cnon inqualicūq. uirtute. id est non in
aegyptiorū uirtute neq. massiriox neq.
in uirtute grecorū. sed in uirtute isrl. ipse
numeratur apud dm. Istenim uirtus animi quā
grecorum philosophi docent. Sed hec non per
tinet ad numerū di. non p dō sed p gta exercēs
humana. Est & assiriox uirtus uel chaldeorū
que mastrologie studiis p dicatur. Sed nonē
ista uirtus israheliticā. & ideo non pertinet ad dm
Est & aegyptiorū uirtus mea quam dicunt
secreta sapientia. sed hec non ad iugū ad cal
culum di. Sola apud dm uirtus israheliticā
numeratur. Hoc est illa uirtus que ad dō do cōs
que per scripturas diuinas discitur. que per
fidem euangelicā & apostolicā traditur.
Cideo dicit ut illi soli numerentur. qui pro
greduntur in militiam isrl. Sed & illud con
sideremus quid est quod non statim ut egres
sē de aegypto populus numeratur. Adhuc
enim persequebatur pharao. Sed nec cum
mare quidē rubrum transiens uenit inde
serta. dicitur numerari. Non dum enim
temptatio. non dum ab hoste fuerant impug
nati. Confligunt aduersū amalech & uin
cunt. sed ne tunc quidem numerantur.
Nonenim sufficit ad perfectionem tendenti
una uictoria. Mane incipiunt cibum. &
aquae poculum de sequenti aurunt petra.
sed neq. tunc numerantur. Nondum enim
in his eaque numeris apta dicuntur adole
uerant. Tabernaculum testimonii constru
itur. sed ne in hoc quidem numerandi popli
tempus aduenit. Lex per mosen datur.
sacrificiorum mos traditur. purificationum
ritus docetur. sanctificationum leges &
sacramenta condunter. & tunc ad numerū
ex precepto di populus adducitur. Describe
haec. O auditor incordecuo duplicitter &
triplicitter. uide quanta tibi transeunda
sunt. quanta toleranda. Quo d ptectib;

Bln. Phill. 1670, f. 125r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1670
f. 125 r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
Preußischer Kulturbesitz
POTSDAMER STR. 33
Briefadresse: 10772 Berlin
Unter den Linden 8

Bln. Phill. 1670. f. 132 r

ractatur in lege · sed & dñs in euangelio cum para
bolam remissionis doceret · & indulgentiæ de
bitores quos introduxit unum in quinquagin-
ta & alium in quingentos denarios fuisse dixit obnoxi
os · Quinquaginta autē & quingenta · cogna
tus est numerus · Decadæ enim quinquaginta
faciunt quingentos · sed & ex alia parte nume
rus iste sacratus est · Septē enī septēnarius iste
datur unus numeri p fectio · quinquaginta
faciunt dies · similiter & septuaginta sep-
tenarius iste addatur unus decadæ consummatio ·
faciunt quingentos · Quod & si abundantius
adhuc sacramenta quinquaginta & quingen
torū numeri placē colligi · habemus & in
hoc ipso quinquagenis est numerorū libro ·
ubi de ostiū spolus qui dā quidem offerunt
munera dī quinquagesimā portionē quin
quagesimum
cesserunt ad bellum · quidā uero quin
gesimā · Ternarius enim iste · & iā hic quinqua
gesimus & quingentesimus numerus habe
tur · Sed & in genesi ubi dñs tractabat dein
dulgentia sodomorū dñō supplicare · & dicit ·

gale & sacerdotium gens sancta & populus in ad
quisitione dictus sumus · Intellegamus enī taber
naculum testimonii omnes scōs qui sub testamē
to dī censentur · & in hoc tabernaculo ēē quos
dam celsiores merita & grā superiores · Et ex
his aliquos quidem candelabrum dici · ipsos
forte apostolos qui illuminant accedentes ad
dm · Sed & si qui alii sunt · qui in hoc taberna
culo dī omnibus ingredientibus scientiæ &
doctrinę lumen ostendunt · omnes isti can
delabrū mysticum nominent · Alii sint men
sa sacra · qui cum q̄ habent panes dī & refici
unt ac pascunt animas esurientes iusticiā ·
Alii sint altare incensi · quicūq̄ · orationib ·
& ieiuniis die ac nocte uacant in templo
dī orantes non solum pro semetipsis · sed & iā
pro uniuerso populo · Huiuero quibus archa
na mysteria credidit dñs & occultorum pro
uidentiæ suæ iudiciorū secreta commisit ·
arca testamenti dī appellentur · Porro qui
cum omni fiducia & hostias precum supplī
cationumq̄ uictimas dñō hominibus rep

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1670
f. 132 r

inuenta fuerint quinquaginta incurtate
non saluabis ꝓpter quinquaginta ciuitate.
sed ad propositū reuertamur. Oportet ꝙ
operari leuitas inscīs usq; ad quinquaginta
annos. inferiores quidē opera. meliores uero
opera operū. Horum autē superiores spi
ritalibus officiis deseruire. & introire in
sancta sanctorū ibiq; operire quæ operien
da sunt. & tradere filiis caath. portanda
humeris & manibus euehenda. sed & reliqs
unumquemq; secundum ea quæ iā superius sæpe
dicta sunt ordinantur. Verum nemi
nia hæc operimentorum uelaminorūq;
curtela desperationem quandā & mæsti
tiam generet audientibus pauca aliqua quæ
& nobis pandere dictum sit. & uobis fas sit aspi
cere. qm quidem ut prius diximus genuisse
si forte possent aduenā puenire huiuscemodi mysteriorū
consciis patriarcha abraham a quinquagesimo numero incipit prindulgentia

præiant. & delicias populi interueniunt
propriatorium nomini. Atqui meri
ti sunt multitudinem scientiæ & abun
dantes diuitias imaginatione dī. cherubin
intelligi possunt. Nam q; in lingua nra
multitudo scientiæ interpretatur cheru
bin. sed hos omnes qui p hæc singula quæ
supra enumerata sunt designantur. por
tari necesse ē. & portari in humeris. Unde
fortassis ut ego opinor. angli qui ordinati
sunt propter eos qui bereditatē capiunt salu
tis ipsius in quisingulos eorū quos supra dixi
mus portant. Cum enī solutum fuerit tab
naculum hoc. & coeperint ingredi ad illa
sca & pergere ad locum repromissionis. hi qui
uere scī sunt. & in sanctis scōrum habent.
angelissime dubio sub uectantibus incedunt

Bln. Phill. 1670, f. 132r

Bln. Phill. 1670, f. 142.ra

ficus mandat. & cetera quae p̄cedentem litteram
designantur. Haec oīa tanquam amarum nucis
corticem proice. Secundo in loco admunumenta
festiue peruenies. in quo uel moralis doctrina ut
ratio continentiae designatur. Quae necessa
ria quidem sunt ad custodiam eorum quae ser
uantur intrinsecus. frangenda tamen quandoq;
sine dubio et dissoluenda sunt. Et si uerbi cau
sa dicamus abstinentia ciborum. et castigatio cor
poris. donec sumus in corpore isto corrupabili.
sine dubio necessaria est. Cum aut confractū
fuerit ac resolutum. et resurrectionis tempo
re incorruptale ex corruptibili redditum. atq;
ex animali spirale. non iam labore afflictionis
nec abstinentiae castigatione. sed qualitate sui
nulla iam corpori corruptela dominabitur. Sic
ergo et nunc necessaria abstinentiae ratio uide
tur. et postmodum non quaerenda. Tertio aut
loco recondtam in his uenies & secretum mis
teriorum sapientiae et scientiae dī sensum. q̄
nutriantur & pascantur animae sc̄orum. non
solum in p̄senti uita. sed etiam in futura
Ste enim est pontificalis fructus. de quo pro
mittitur his qui esuriunt & sitiunt iustiam.
quia saturabuntur. Hoc igitur modo in nom
inibus scripturis triplicis huius sacramenti
ratio p̄cepit. Sic et sapientia monet. ut
describamus ea nobis in corde tripliciter.
ad respondendum inquit uerbum ueritа
tis his qui proposuerint nobis. Sic tres
puteos fodit isaac patriarcha. quorū solus
ille tertius ab eo latitudo uel amplitudo nomi
natur. Quia aut sacramenti sacerdotale
est urga nucis. idcirco arbitror et iam hie
remiam qui erat unus ex sacerdotibus ex
nathoc uidisse urgam nuceam. & pro
phetasse de ea illa quae scripta sunt. uel
urga nucea uel de lebete. siue olla suc
censa. quasi si ostenderet p hec nucea

nucea esse uitam. et in lebete succenso esse mor
tē. Uita enim et mors ponitur ante faciem nos
tram. et est uita quidem ex p̄e in sacramento nu
cis. mors aut diabolus in figura lebetis succen
si. Si ergo peccaueris. portionem tuā pones
cum lebete succenso. si aut iuste egeris. efficie
tur portio tua in urga nucea cum magno
pontifice. Sed et in canticis canticorum spon
sa descendere dicitur in hortū nucis. ubi et iā
pariter cum nucibus sacerdotalium quodā
modo pomorum copiam p̄scribitur inue
nisse. Uerumtamen de urgis ut dicere coe
peramus. unum promisit dī futurū in urg
a. et plura dedit. Sed adtendite diligenti
us si forte possimus liberalitatem dī largio
rem et iam ipsius promissionibus edocere.
Si forte et ex his illā in effabilem bonitatē dī quae
in scriptura litteris sempiternis tenetur. rimari atq;
inuestigare poterimus. Cum enim largiorē
in prestando quam in promittendo uideamus.
igitur sermo scripturae de quo nunc loquitur
ita se habet. Et erit inquit homo quemcūq;
elegero urga eius germinauit. Hoc est solū
quod promisit dī. ut urga eius quam ele
gerit germinet; Ubi uero ad rem uenitur
ut quod promissum ē ostendatur impletum.
non unum illud quod promissum fuerat
effectum dicitur. sed unde quanta addantur.
Ait enim. Et ecce germinauit urga aaron
in domo leui. Est hoc unum illud sine dubio
quod fuerat repromissum. sed adduntur
et alia. & dicitur. & produxit frondes.
et protulit flores. et germinauit nuces.
Cum ergo de solo germine fuisset promissū.
unde quanta largitur dī. ut non solū ger
men produxerit. sed et flores. Et non so
lum flores. sed et fructus. Quid igitur
est quod ex his colligere et contemplari
debemus. Primo omnium

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Mo. Pu'll. 1670
f. 142r

Bl.. Phill. 1670

norum omnium primicie que oblate fuerunt do. ibi dedicat. Requiro g nunc preter hec ubi primicie nominentur. Si enim omnes primicie adponantur sicem pertinent. necessario nobis exponat ex re qui rendus est. ad quem pertinere debeant etiam ille primicie quas in aliis scripturis locis inuenimus. Quidem primo omnium de ipso die expolegimus scripturas. quas et primicie mor tuorum. Et g et ipse aliqua ex parte primicie Corinthiorum inuenimus de quib; dam dicit ab apto. quinte primicie asie. et alibi primicie achaie. Vn de consequens est per singulas ecclias aliquos ere dentium quos tamen apostolicus ipse probi auit pte primicias nominari. Ex quibus et arbitror etiam cornelium illum cesariensis ecclie cum his quib; spūs scūs minime accipere primicie merito dicitur. Non solum huius ecclie. sed fortassis omnium gentium primicie cornelius appellande fuerit. Primus enim credidit ex gentibus. et primus scō spū repletus est. et ideo recte primicie gentium appellabitur. Sed requiras fortasse quis istas offerat primicias do aut quis sit pontifex cui hec rationib; cedant. Arbitror quod sedm dnūm ordinē agere dicatur hic mundus. Agere aut non tantum. sed colere et custodire intelligunt humana. que Agrum angelis dei susceperunt excolendū. Cultum g suę fructus ipsi quidē possident et habent. eos inde licet qui sub procuratoribus; agunt et actoribus. nondum usq. ad summā etatē perfectionis uenerunt. Si quos uero corda diligenter excubita et ad perfectū producta sunt. hos itaq; electos et precipuos ex ceteris primicias offerunt pontifici magno. Denique inuenimus ipsum cornelium ante quā doctrinā uerbi dei uel gratiam baptismi suscipere et ape ro. audisse ab angelo quia orationes eius et elemosine ascendissent ad dm. Unde et per ipsum angelū uidetur do primicie

oblatus est cornelius. Possumus etiam dicere de petro et paulo quod et ipsi credentium pse primicias offe rant sicut dicit apostolus. Quia ab hierusalē usq. ad illyricum repleuerit euangelium xpi. Et ita predicauerit euangelium non ubi nominatus sit xps. ne super alienum fundamentū edificare et Intuere ergo paulū. omnes quos docuit. quib. predicauit. qui ex ipso profecerunt in fide. tanquam fructus suos offerentē. et quem ente cotidie nouos agros quos excolat. et nouarura que seminet. et hoc dicente ad quos dam. Cupio enim uenire ad uos. ut aliquē fructū habeam sicut et in ceteris gentib;. Intuere in quantum exclusis omnib. fructib. electa quem signante et dicentem de quibus dā sicut supra diximus. quia sunt primicie asie. et alii primicie achaie et singularū quarūq ecclesiarū eligere primicias et offerre do

Habet aut fortassis aliquos et primo genitos. Credo aut quod habeat aliquos et inter reliquos horum quos neq; pprimitias. neq; pprimo genitas. sed pdecimas possit offerre. Sed unus quisq. doctorum pitto pro eo quod docet et predicat et instruit auditores. agrū ecclie illius quam docet. idē credentium cor dia uidetur excolere. Habet g et ipse cultum sue fructū. et his fructib; inuenit sine dubio electum aliquē et precipuum. quem quasi primicias offerat. inuenit et quos pprimo genitas et alios pdecimas. Quodsi non uidetur temerarium audere et talib; possunt fortasse primogenita illa uirginū dici de quib. scriptum est. quia cum mulieribus se non coinquinauerunt. uirgines enim perma serunt. Aut etiam de martyrib. potest dici tum uideri. Et primitie nihil omnino possunt intelligi ecclie uirgines. decime quoq. hi qui post coniugium continentē et caste uixerunt

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Mz. Phill. 1670
f. 147r

æsibolua sua. Sub uelamento enī patris æ
filii æ spūs sci requiescæ anima quę pacē in se re
cuperauerit carnis ac spūs. Ipsi dō gr̄e no glo
ria in sēla seculorū amen. Fīnit xxii.
Incip xxiii de eo qđ scriptū ē. mune
ra mea. & data mea. et de diuersi
tate festiuitatum.

Obseruatio sacrificiorum æ institu
ta legalia quę in typo data sunt
populo isr̄l usq; ad pūs. euan
gelii fidem pquā ex aduentu
dñi nr̄i ihū xpi gentes conuertunt
ad fidē. Erant enī in illis qui nunc ob
seruabantur magnifica quędam. æ totius
reuerentię plena religio. que ex ipso etiam
primo aspectu obstupefacere æ intuentem
us enī uidens illud qđ apellabatur scūa rū
siue sacra rū. æ intuens abtare. ad stantes sce ā
sacerdotes sacrificia cōsumantes. omēmq; or
dinē quo cuncta illa gerebant aspiciens. n pu
tare plenissimū hunc esse rītū. quo dō creatore
omnium ab humano genere coli debere. sed gr̄as
aduentu xpi q̄ animas nr̄as auellens ab hoc in
uentu. ad cōsideratione cęlestiū æ contemplatione
rerū spiritaliū contulit. & destruxit quidē
illa q̄ magna uidebantur interpres. cultuq; di
uisibilib; ad inuisibilia transtulit. æ ate poralib;
ad ęterna. Sed reuera in ipse dñs ihs xps. æ aures
requirit quę hęc audiant. æ oculos quib; eo uide
ant. Vnde æ nos nunc legē data p moysen ha
bentes in manib; æ uolentes ea ostendere legē
esse spiritalē. aures ad nos & oculos tales requi
mus. qui n ad illa q̄ sunt destructa respiciant.
sed q̄ ibi hęc requirant ubi xps est in dextera di
sedens. æ quę sursum sunt sapiant. n quę sup terras.
ufficiant. Igitur p fationis loco his quę dicenda
sunt a nobis ee p̄missa. nunc autē ad ea ią quę scripta
sunt ueniam. Et locuta ē inquit dns ad moysen di
cens. Precipe filiis isr̄l & dica ad eos. Munera mea
data mea hostia mea in odorem suauitatis ob
seruate. & offeratis mihi in diebus festis meis. &
dicesa deos. Haec sunt hostię quas offerata dño
Nemo suum aliquid offert dō. sed qđ offert dñi
est. & ita sua quis offert dō quā ipsi quę sua
sunt reddit. Propterea ergo uolens dns sacri
ficiorū æ munerū offerendorū sibi ab hominib;
leges scribere. primo omnium ipsorum quę offeren
da erant aptat rationem æ dicit. Munera mea
data mea sacrificia mea in odore suauitatis ob
seruate. ut offeratis mihi in diebus festis meis.
Hi ge inquit munera de q̄b; uobis preceptum fuit ut of
feratis mihi in diebus festis meis data mea sunt. hoc e.
a me uobis dantur. A me enim cuncta quae ha
bę humanum percipit genus. Ne quis ergo in offe
rendis muneribus beneficii. se aliquid conferre
credere æ dō. æ p hoc impius in eo ipso quod eum
colere uidebatur existere. Quid enim tam im
pium quam si putet homo uelud indigenti ali
quid se prestare dō. Necessario ut diximus
edocę hominem. quo sciat se quicquid obtule
rit dō. reddere id ei potius quam offerre.
Sed & illud uideamus quomodo ait quę offerri
mihi in diebus festis meis. Habę ergo dns dies
festos suos. habę. Est enim ei magna festiuitas
humana salus. Ego puto qđ per singulos quos
q; credentium. p singulos qui conuertuntur
addm æ proficiunt in side festiuitas ortiur dō.
Quomodo putas lętificat eum. Cum is qui fue
rat impudicus sit castus. æ qui fuerat iniustus
iustitiam colit. æ qui fuerat impius efficitur
pius. Iste oms singulorum quorumq; conuersi
ones. festiuitates generant dō. Nec dubium au
tem quin æ dns nr̄ ihs xps. qui pro salute nr̄a
etiam sanguinem suum fudit. agat festiuitatem
maximam cum opere pretium uidę esse
quod se humiliauit. æ formā serui suscipiens
factus est obediens usq; ad mortē. Agit festa
pariter æ ss. ubi plus sibi uidę in his

Bibl. Phill. 1670. f. 180r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Mo. Phill. 1670
f. 180r

BIBLIOTHEK ZU BERLIN
Unter den Linden 8

Bln. Phill. 1670, f. 203r

progenitora· que adiudicau ueneranter salomonis·
parum una unum· alia mortuū habebat infantē·
cussisse diligentius et dixisse· quia illa meretrix
erat· cui salomon non ille· sed hic qui pace uenit
ere eoꝝ que incelsis sunt & que interpris· reddi
tum iussit infantē· Illa uero alia que mortuum
debat infantem· uel illius esse prioris popli sy na
gam· uel eorum qui in heresim declinauerunt·
& alia meretrix quam inosee iubetur accipere
thera figura sine dubio huius que ex gentibus
congregata est· Talis ergo et hec meretrix esse
putatur que exploratores suscepit hiesu· sed hec
decepros eos in superioribus collocat· atque in
hanc erexcelsis fidei constituēt sacramentis·
Ino enim qui ab hiesu mittitur inuenit deos su
humu uacens· sed in superioribus pmanet· Et non
ait ipse in superioribus pmanet & excelsis· sed ista
meretrix que eos suscepit· ex meretrice efficit iam
thereā· Dicit enim· Scio enī quia dns dsur tradidit
obis terram hanc· Videſ quomodo illa que aliquando
ait meretrix impia & immunda nō iam spūs sco
replera est & deprecatur quidem et fatetur· de
presentib, uero credit· prophetat aut et prenun
iat futuris· Sic ergo raab que latitudo intel
pretatur· dilatatur & pficit· usquequo in omem
terrā exeat sonus eius· Sed & iaseth simili modo
dilatatio interpretatur· Qui utiq, & ipse formā popti
mauis ferebat· qui saluatur ex gentib, & chanaan
puer seruus ei subiectē à patre· & fri suo sem
qui formā gerit eoꝝ qui ex circumcisione saluant·
in quo admiranda ē benignitas et prouidentia dī·
qui uolens peccatori chanaam prestare remedi ū·
ac confessre et salutē· seruum eum fecit fratribus
suis· Sic & esau fratrē suū uoluit seruire fri suo iacob
non utiquē ut periret· sed ut salutē mediorib,
obediendo conquireret; prestatur enim
malis plurimum et peccatoribus· qui semetipsos
regere nescunt· ut non sibi metipsis cōmittantur·
sed ut seruiant sanctis· et subiaceant melioribus
uel non suo sensu malo· sed illorum bono regantur·

Videns quam multa benignitas dni· qua abscondit
& occultat a sapientib, uulgi· et qua uerbis asperioribus
tegit· ne forte seruus malus et ingratus contemptor
efficiatur· cum nimia sui domini intellexerit bon
tatē· Secundeamus quid egerit cū exploratoribus, ista
meretrix sapiens· Consilium enī dat mysticum &
celeste· nihil habens terrenum· Ascendite inquit
montana ne forte occurrant uobis· nolite per uallem incedere· humilia et directa
refugite· que excelsa sunt & sublimia predicate·
Ipsa autem signum coccineum ponit in domo sua
per quod saluari de excidio debeat cuncta· Aliud
nullum fuit signum quod acciperet nisi coccineum·
quod sanguinis formā gerebat· Sciebat enī quia
nulli erat salus· nisi in sanguine xpi· Datur & ea
hoc mandatum huic que quondā meretrix fuit·
Omnes inquit qui inuenti fuerint in domo tua
saluabuntur· Qui autem exierint de domo
impunes sumus ab hoc uinculo tuo· Si quis
saluari uult ueniat in hanc domū huius que
quondā meretrix fuit· Ea side illo populo uult alios
saluari· ad hanc ueniat domū ut salutē esse possit·
Ad hanc ueniat domū· in qua xpi sanguis insigno
redemptionis est· Nam apud illos qui dixerunt
sanguis eius sup nos et sup filios nros· xpi sanguis uin con
demptionem est· Postea enim fuerat in ruina et
in resurrectione multoꝝ· et ideo contra dicentib, signo
eius effectum est sanguis eius ad poenā credentib, ad
salutē· Nemo ergo sibi persuadeat· nemo semetipsum
decipiat extra hanc domū· id est extra ecclesiam
nemo saluatur· Si quis foras exierit mortis sue ipse
fit reus· Hoc sanguinis signum· quia hic ē purpu
reus color que per sanguinē constat· Quod tunc in fenestra
dependet hoc signum· illud arbitror indicari· qd
fenestra ē que illuminat domū· & per quā in integrū
sed tantum quantū oculis et usui nro sufficiat
luminis capimus· Quia & incarnatio saluatoris in nob
meritū ingessit et integrū detractus a peccatis· sed
tamen per fenestram fecit nos per incarnationē sua·

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1670
f. 203r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
Preußischer Kulturbesitz
FOTOSTELLE
Briefadresse: 10102 Berlin
Unter den Linden 8

ine dubio interitus eorum ē si non peccemus. Inter
icuunt & habitatores hui sci quiq; & perimunt.
t nō dimittunt ex eis ullū. hu sine dubio q cum
mi diligentia seruant suū cor ne deeo cogitatio
es malę peccant. Sed etq obseruant ossuum ut
mis sermo mal nō peccat ex ore eorū. hoc ē nō
relinquere ullū qui effugiat. cū eos nec sermo
effugiet malus. Agite & uos. pparemus et nos
ad huiusce modi proelia. pcutiamus hui in ore
gladu. et extinguamus oms habitantes chaos.
oms contrarias uirtutes. Utinā et ego dū loquor
aduos cor peccatoris pulsare possē. Qd si fecero
cerui ē. qd gladio oris mei pcutiā fornicati
onē. furorē. & siqua alia sunt mala. in ore
gladu. idest oris mei sermone restinguā. Non
relinquā ex eis qui sāluus fiat neq; q effugiat.
nem oms hostes nros extinxerim. te uere die
festū celebrabimus dno. & deuincas aduersariis
laeta solle pnitate gaudebim. Tale aliq d m uidet
etiā a sco ppha in psalmis designari ubidicē de
se q In matutinis interficiebā oms peccatores terre.
ut disperderē de ciuitate dni oms operantes iniquitatem.
ue enim ciuitas dni ecclia dī uniuersa accipit. et ciuit
doctores de ecclia interficiunt eos q operantur iniq
tatē. contrarios demones aduersarias q; uirtutes
q cogunt homines ad peccatū. docendo instituen
do. & occulta in diuinis literis et doctis talibus in
qualib; nē sumus mysteria referando. siue ciuitatē
dni inunus cuiusq. nrm anima intellegamus
que aedificatur a dno ex lapidib; uiuis. idest ex
uirtutib; uariis ac diuersis. de ipsa quoq; ciuita
te sē quisq, et diligens eicit peccatores idest
cogitationes pessimas et cupiditates prauas intē
ciat in matutino. Iustus enim dicit. In matutinis
meditabor inte quia fuisti adiutor mis. Quod
est istud matutinū nisi dns nr ihs xps. qui est
lux uera et exoriens in cordib; nris atque inlu
minans ignorantię nre tenebras. Cohniusce
modi nob mysteria reuelant. facit nos inlumi

Blu.
Thill.
1670,
f. 211r

ne suo lumen uidere. Siquando ergo legis inscriptu
ris sas uictorū pugnas. cędes. ac strages inter
emptorū. et quia sci nulli pentus. parcunt hos
tium. quin immo & si pepcerint, reputari eis
in peccatū sicut reputatū est sauli qui uiuum
seruauerat agag regē amalech. hoc m quo
sup exposuimus intellege bella uictorū. quia
haec bella aduersus peccatū geruntur. Quom
autē manebunt iusti siuel parū aliquid peccati in
semet ipsis reseruauerint. Et ideo dicit deeis
quia nō reliquerunt nec unū qui sāluus fieret
et effugeret. Fortasse non mihi credas quod
aduersum peccatū nob inungitur pugna. paul
crede dicenti. Nondū usq. ad sanguinē restitas
tis aduersū peccatū. Uides tibi aduersus
peccatū pugnā proponi. & usq. ad sanguinis
pfusionē istud tibi proelium consummandū
Aut non euidenter hęc indicat diuina scriptura
et in his in quib; moris. ē. ea dicere. sci ficate
bellū. & pugnabitis pugnā dni. Quid enim
ē aliud sci ficare bellū. nisi interem
tas omnib; animę nrę hostibus quę sunt uicia
peccatorū. et mortificatas membris quę sunt
sup terrā. atq; omnib; cupiditatib; malis
amputatis effici scm corpore & spū. et for
titer facientē uenire ad cōfortū dī uiuentis
& pro palma uictorię uirtutis merito coro
nari a xpo ihū dno nro; cui est gta et impium
in sęcula sęculorū amen. Expt ome. viii
Incipit viiii. Dealtarē qd edificauit ih
& scripsit in lapidib; ei deuteronomiū. q
qm leg illud i auribus totius ppli stantis
igarizin & hebal. & qm cuenerē reges

Postea quā subuertit iesus hai. id chanaan et oms
habitatores ei exemit. oportebat eū dignū aliq
tali tantaq; uictoria excelso omnium dō munus
offerre. Quid ergo istud ē qd agit post victo
riā uideamus. Edificauit inq iesus altare
dno dō isrl in monte hebal et fec illud sicut p

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1670
f. 211r

LIOTHEK ZU BERLIN
Kulturbesitz

cipium uel suspensio; Nouissima namq; huius rendunt
imprecipitium et profundum inferni. hos ergo genalita
assensus tamquam filios enach uetusti erroris abscidit
lex. quę etiā scdm litterā dm ueru et creatorē
omniū p dicat. Sednunc ascendit chaleb xoistā
ciuitatē litterarū et dixit. Qucūq; excide s
rit ciuitatē litterarū et obtinuerit eā dabo ei s
xxam filiā meā uxorē. Cceperit eā othoniel s
filius cenez. Othoniel aut quaccepit ciuitatē s
litterarū. uir pretat responsio di. Responsio aut
di dici potest. ise cui respondit dns. hocē cui
reuelat secreta et pandit archana. Iste ergo ē
qui potest accipere ciuitatē litterā ueteris testa
menti. et occidere litteram occidentem.
frater chaleph iunior. Ego sū deiecta fr chaleph iunior. s
qui excisa ac dirupta legis littera. sensu meā spiri
talē requiro. Excido aut litterā. cū iam non scdm
carnē circūcidor. neq; scdm carnē xlima manduco.
neq; pascha cū iudeis obseruo. neq; sabbatū scdm
litterā curo. Promissū naq; mihi est. quasi exci s
dero ciuitatem litterarū. Accepturuſsum filiam s
fratris mei maioris. Cram namq; prius filius cenez s
qui interpretatur spretio. Quis enim erat spre
tio sicut nos gentes alienati a conuersatione israhel.
spem non habentes. et sine dō in hoc mundo. Nam
prior ille frater meus cuius nunc accipio filiam.
pro eo quod excidi ciuitatē litterarū. ille filius
ieffone fuit. qui interpretatur confessio.
at mihi ergo filiā suam id est scientiam sui uel in
tellegentiam. mihi minori fri dat lex scdm quod
scriptum est. Auferetur a uobis regnū dī. et da
bitur genti facienti fructū eius. Sciendū tamen ē
aliud esse legē cui nunc psonā dedimus chaleb.
aliud litterā ueteris testamenti. quā ciuitatē figu
raliter diximus litterarū. Accepta ergo filia eius
ego fr eius iunior. Abduco eā de domo patris sui
uę cui uenerit mecū sedens sup asinū. illum sine du s
bio quē soluerunt discipuli saluatoris. dicit ad pa
trē suū. Da mihi benedictionē pater. Cracceperit
conclam superiorem. et conclam inferiorem. Quod e
uidentius apostolus ait. Collectationem habens unde eius
quę nunc ē et futurę. Cū saluator repromittit his quę uerbi
sup fectione sequuntur. quid accipiant centuplum in
presenti seculo in fructu dū uitam etiam consequantur
h od est ergo est accepisse in benedictionem conclam superio
rem. et conclam inferiorem. Quā benedictionem
optemus ut et nos consequi mereamur. p xpm dnm nrm
cui honor et gloria et imperium in secula seculorum. Am.

Finit omelia xx. Incipit xxi. De filius
iudaeui non potuerunt dispergere
iebuseos de hierusalem.

Et filii iuda uolebant dispergere uel s
interimere iebuseos de ihrlm. et imponere im
Propterea habitauerunt iebusei cum filiis iuda in he
rusalem. usq; in hodiernum diem. Solu mus a litterę mei
pientes inquirere ab his qui putant hęc secundum
litteram stare posse. quid est quod dicit in hodier
num diem. Quod uerbum semp sancta scriptura pro
eo quod ponit. ut eternitatē seculi per hoc significet
sicut dicit. Nolite procedere a dño in hodiernum die.
h od est donec seculum stat. Ostendant ergo mihi quo
modo iebusei donec seculum stat habitet cum filiis
iuda in hierusalem. Quippe cum ne ipsi quidem filii
iuda habitent in hierusalem; Ideo ergo ne istud uerum
esse potest quod hic subiecit cum iudeis habitent in
hierusalem. quandoquidem ne ipsi quidem habitent
in ea. Sed nos intellegimus hęc spiritaliter. ad si
militudinem euangelii parabolam quę dicit de zizaniis
simitte ea utraque crescere. ne forte uolentes eradicare
zizania. eradicas frumenta simul cum ipsis etiam grana eorum.
Sicut ergo in euangelio permittuntur zizania simul
cum tritico coalescere. eodem modo etiam sic in hieru
salem. id est in ecclesia sunt quidam hic subiecti ipse
qui ignobilem et degenerem [illegible] uitam ducunt. q
fide et actibus et omni conuersatione sua peruersi sunt
Neq; enim possibile est ad liquidum purgare ecclesiam
dum uiuitur. est ita ut neq; impius in ea quis qui
neq; peccator. sit desperandus. Sed sint in ea

Ben. Phila. 1670 f. 227r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1670
f. 227r

n nomine sancte & individue trinitatis ego HERMANNVS grā dī metensis epc. notam fieri uolumus omīb; ecctę beati Stephani fidelibus conuentionē quę facta est in presentia nīri inter abbatē scī uincentij & Arnulfum quendā lībum post posita contentione diu inter eos agitata de ulla quę dr pomb. Utrisq. nāq. nos conuenientib; firmitq. laudantib;. Godfrido qq. eusdē ullę aduocato annuente cessim eidē Arnulfo duas partes ullę cū tertia quā pcipuā tantūmodo in urta sua. quin unoqq. anno in natiuitate scī iohisbab tiste decē sot̄ psoluat. & infra octuor di est natal dnī alios decē. & seruitium unum in anno. in eadē ulla siue ab bati siue ppositto exibeat. prius inter illos conuentione habita. firmitq. col laudata. ut neimo filiorū ut heredū suoz post mortē eius in pdicta ulla hereditatē ullom obtineat. Quod si denominatū censum in pdictus tēporibus nī psoluerit. tres quadragesimas expectabitur. Si uero infra istas inducias grām & benuolentiā abbatis nī adqsierit. duę partes ullę cū tertia potē tatiue & sine omī ctradictione eadē uuente eo ad ius & dittonē abbatis redeant. Quod ut firmū & inconuulsū teneat. nominis nīri descriptione subter firmatū est. Actū metis publicę anno dnicę incarnationis. M. Lxxx. iii. indictione septima regnante rege Henrico iunore. cōporib; folmari comitis. & burchardi iudicis.

TESTES. Domnī Richerī archidiaconi. Domnī Rozelini archidiaconi. Domnī Geruoldī archidiaconi. Domnī Odelricī archid Signū domni iohis. Adelo de dun. Odelric de Ruoderchingen. Ludolfus de Walal ba. Gerardī de florei. Wigericī. Hugo Albricī. Itē Albricī. Otto de Scō Pulia Anselmī. Richardī. Gunterī. Ite zelin Ego Godefridī ad uicem Iuefridi cancell rii subscripsi.

De Apocalypsi. Ne qs posset emere aut uendere nisi q habe terē bestię aut nom aut numerū nominis eius. Cū hic lib; sit editus. secm grecos ē querendus numer apud quos omīs litter nu significant. Nom ei ΑΗΤΕΜΟ c. qđ ei cōperit q xpo cōtrarius ΑΗΤΕΜΟ cc. ΑΗΤΕΜΟ cc. vel ΑΡΝΟΥΜΕ. id. nero qđ ei cōuenit qxpm dm. mq. comune ide numer ē. ΑΡΝΟ Υ Μ ε. ut τειτα sol. gigas. qđ uere usurpatiue cōuenit anthixpo τειτΑΝ. La interris. die lxx. quia ipse se luce dicet ut pdicari faciet. d. ang significat. unū. c. centū. l. qnqginta. v. qnq;. x. decē. ysic eadē suma

Bibl. Trevir. 1687. f. 1r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1687
f. 1r

Bln. Phill. 1687. f. 9v

In illo tempi. Misit ihc duodecim discipulos suos precipiens eis dicens. In uiam gentium ne abieritis et in ciuitates samaritanorum ne intraueritis. & reliq. OM BEATI GREGORII PAPE. HABITA AD POPLM IN BASILICA BEATI PETRI APLI

Vm constet omib; fratres kmi quia redemptor noster in mundum pro redemptione gentium uenit. cum samaritanos cotidie ad fidem uocari conspicimus. quid est quod in predicationem discipulos mittens dicit. In uiam gentium ne abieritis. & in ciuitates samaritanorum ne intraueritis. sed potius ite ad oues quae perierunt domus isr. nisi hoc quod ex facti fine colligimus. quia prius soli iudee uoluit. et postmodum cunctis gentib; predicare. it dum illa uocata conuerti renuerent. predicatores sei ad uocationem gentium p ordinem uenirent. quatinus redemptoris nostri predicatio a propijs repulsa. gentiles poptos quasi extraneos quereret. et quod iudee fiebat in testimonium. hoc gentibus gratiae eet incrementum. Erant etia tunc qui de iudea uocandi essent. & de gentib; uocandi non essent. Nam et in aplor actib; predicante petro legimus et prius hebreor tria milia. et postea quinq; milia credidisse. Et cu predicare apli gentib; in asia uoluissent. pspm prohibiti ee memorantur. Et tamen ipse sps qui prius predicatione phibuit. hanc asianorum cordib; postea infudit. Nam dubium est quod asia cuncta iam credidit. Id circo g prius prohibuit quod postmodum fecit. quia tunc in illa erant qui saluandi non erant. Tunc in illa erant. qui nec diu ad unitatem reparari merebant. nec tamen grauius de contempta predicatione iudi cati. Subtili g occultoq;

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1687
f. 9v

Bln. Phill. 1687, f. 46ᵃ

ut hoc quod humano ore dicimur.
intuis oculis esse ualeamus. Per
dnm nrm ihm xpm filium tuum.
qui tecum vivit et regnat ds mun
tate spūs sci per omia scla sclorū. Amē;

Explicit oīm xvii. Incipit xviii.

Lect sci evāgēl scōm Iohannē
In illo tēpr. Dixit ihs turbis iude
orum et principib; sacerdotum.
Quis ex uobis arguet me de pec
cato. Si ueritatē dico. quare
vos non creditis michi. Qui est
ex dō. verba dī audit. et rlq

Omel' beati Gregorii pape
habita ad popvl' in basi
lica beati petri apli

Pensate frēs kīm mansuetu VIIII
dinē dī. Relaxare peccata ue
nerat et dicebat. Quis ex uob
arguet me de peccato. Non
dedignatur ex racione ostēn
dere se peccatorē non ēe. qui
ex uirtute diuinitatis poterat
peccatores iustificare. Sed ter
ribile est ualde qd subditur.
Qui ex dō est. uerba dī audit
Propterea vos non auditis. quia
ex dō non estis. Si ēm ipse uer
ba dī audit qui ex dō ē. et. au
dire verba dī non potest quis
quis ex illo non est. interroget se
quisq; si uerba dī in aure cordis p
cipit et intellegit vnde sit. Cē
lestem patriam desiderare veri
tas iubet. carnis desideria contēp
nere. mundi glām declinare.
aliena non appeti. ppria largi
ri. Penset ḡ apud se unus quisq;
ūrm si hec vox dī in cordis eius
aure conualuit. et qua iam ex
dō sit agnoscit. Nam sunt non
nulli qui p̄cepta dī nec aure
corporis p̄cipere dignantur.
Et sunt nonnulli q̄ hec quidē
corporis aure p̄cipiunt. sed nul
lo ea mentis desiderio cōplectun
tur. Et sunt nonnulli q̄ libenter
verba dī suscipiunt ita ut eā
in fletib; cōpungantur. sed post
lacrimarū tēpus ad iniquitatē
redeunt. Hi p̄fecto uerba dī n̄
audiunt. qui hec exercere in
opere contēnunt. Vita ergo
ūram frēs kīm ante mentis ocu
los reuocate. et alta consideratī
one p̄meditate hoc qd ex ore
veritatis sonat. Propterea uos
non auditis. quia ex dō non es
tis. Sed hoc quod de rēpbis ue
ritas loquitur. ipsi hoc desemet

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1687
f. 46r

In illo tēr. Dixit ihs discipulis suis parabolam hanc. Homo quidam erat diues qui induebat purpura & byssō. & epulabatur cotidie splendide. & RELIQ.

OMIT BEATI GREG PAPE. HABITA AD POP IN BASILICA BEATI LAVRENTII MARTIRIS

IN VERBIS SACRI EVANGELII fris karissimi prius seruanda est ueritas historiae. & postmodū requirenda spiritalis intellegentia allegoriae. Tunc namq allegoriae fructus suauiter carpitur. cum prius p historiam ueritatis radice solidatur. Sed quia nonnumquam allegoria fidē edificat & historia moralitatē. nos quia auctore dō iam fidelib; loquimur non abrē credimus si ipsum loquendi ordinē postponamus. quatin qui fidē firmā iam tenetis prius de allegoria aliquid breuiter audire debeatis. et quod uobis de moralitate historiae ualde est necessarium. hoc in expositionis nīe r ordine seruetur extremū. quia ea plerumq solent melius recoli quae contingit postmodū audiri. Sensum ergo allegoricū sub breuitate transcurrimus. ut ad moralitatis latitudinem citius ueniri ualeamus. Homo quidam erat diues qui induebatur purpura et byssō. et epulabatur cotidie splendide. Quem fris karissimi quem diues iste qui induebat purpura et bisso et epulabatur cotidie splendide. nisi iudaicum populum signat. qui cultum unius exterius habuit. qui accepta legis delicias ad uitorem usus est non ad utilitatem. Quem uero lazarus ulceribus plenus. nisi gentilem populum figuraliter exprimit. qui dum conuersus ad deum peccata sua confiteri non erubuit huic uulnus incitē fuit. Incitē quippe uulnere uirus auiceribus trahitur. et foras erumpit. Quid est ḡ peccatorum confessio. nisi quedam uulnerum ruptio. Cum peccati uirus salubriter aperit inconfessione. quod pestifere latebat in mente. Vulnera enim citius insuperficiem trahunt humorem puteredinis. et confitendo peccata quid aliud agimus nisi malum quod in nobis latebat aperimus. Sed lazarus uulne

Bibl. Phill. 1687, f. 142v

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1687
f. 142 v

tę naufragio orationis tuę me tabula sustinet. ut qua pondus ꝓprium deprimit tui me merita manus leuet.

EXPLICIT LIBER SCI GREGORII PAPAE QVI PASTORALIS CVRA DICITVR.

IN IOHANNEM EPISCOPVM RAVENNATVM.

Pytagorus ait. Liber non est. quę supbus inflat animus. PROVERBIA philosophorum

Alteri sepe ignoscato. tibi numquam. Socrates

Triumphus innocentię ē. n̄ peccare ubi licet. Plato dixit

Difficile est. in re ꝓspera amicos ꝓbare. Aristotiles

Pecunia auaro suppliciū ē. ꝓfuso decus. Epimenon

Nocere nescit. qui se uelle nocere ꝓdiderit. Theophrastus

Fortuna & medicus ignarus. multos ęgrotat. Clio

Amicos quere. quos non pudeat elegisse. Biasphenus

Acceptū beneficiū. gr̄ę memorię ē cōmendandum. Julius cesar

Aloquutū me fuisse aliquando penituit. tacuisse nūquā. Cicero

Contraria sunt consilio. festinatio & ira. Cato Rig̃

Subditus seruiles uestes fugit. n̄ seruiles mores. Epimenides

Beata ē ciuitas. quę in pace timet bellū. Epimenon

Non opto diuites habere amicos. Democritus

Conscientia uisti. sctę maledicta contępnere. Xenofon

Natura indigentia. non timet fortuna. Diogenes

Cum bonis communitū amicitia ē. cū malis communitū ē. Solon

Cauenda ē magis amicorum inuidia. qua inimicorum insidię. Cleonides.

Omnia mea. mecum porto.

Bln. Phill. 1689, f. 93v

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1689
f. 93v

FOTOSTELLE
Briefadresse: 10102 Berlin
Unter den Linden 8

BEATISSIMO AC FELICISSIMO DOMNO
Iohanni scę catholicę et apostolicę Romanę ęcclę
presuli: Iohannes ultimus leuitarum. Nuper ad vi-
gilias beati GREGORII Romani pontificis anglorum scilicet
gentis apostoli. lectione de paulino ciuitatis nolanę pſule
consuetudinaliter personante: visus es á uenerabilibus ępis
diuino quodam instinctu commotus reqrere. cur tantu
pontifex qui multorū scorum vitas texuerat. gestis propis
in propa dumtaxat ęcclesia caruisset: presertim cum et a-
pud saxones. et apud langobardorum sibi prorsus infes
tissimam gentem. gestis propriis ubiq; polleret; Cumque
uenerabiles epi has ab utrisq; gentibus haberi qdem sed com
pendiosissime responderent. mea quoq; paruitatē conscis-
cens preceperas. ut vitam ipsius de serinio scę sedis aposto
licę tanto plenius quanto certius carpere studuissem; Sed
dum ego pprię mercię conscius me meis poribus ac p hoc
sapientioribus q vitam eius licet breuiter tamen pio conatu
pulcherrimo q; stilo descripserant conferre penitus dubita
rem: identidem iubendo uehementer hortatus es. ut Romanę
sedis pontificem. eiusdē sedis presulis auctoritate describe
rem. cui omps ds. pbandorū seu repellendorū scriptorum
omniū specialem dederit potestatē; Itaq: tam imperiosis
auctoritatibus tandem compulsus. vix primum librum gre
gorianę uitę cōpleueram: quando hunc in eiusdē vigiliis
annua uertigine reuolutis. tua pbauit pariter ac pūblica
uit auctoritas. Ergo sollicitior factus ad ęctera: pauca de
multis te incentore. te ppositore. te fautore te que iudice

Ber. Phill. 1689, f. 112.

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1689
f. 112 r

Vbi uitalianum epm p femina que religiosu habitum mutauerit arguit. xl.
Vbi sergiu defensore p neglegentia reprehendit. xli. Vbi paschasiu epm p fa
brica nauis et sui ultione copescit. xlii. Vbi capanor epm. et victoris pa
normitani neglegentias increpat. xliii. Qua moderate andrea epm p con
cubina diiudicat. xliiii. Quod a prauis cisliarius abstinendu censuerit. xlv.
Quod lapsos uel criminosos ab epor familiaritate repulerit. xlvi. Qd religio
genda ppositor ira. et unius culpa alii nec nociua statuerit. xlvii.
Qd liberos homines uerberari uel includi uetuerit. xlviii Qualit iudicum
uitia redarguens publicauerit. xlviiii. Quod instigante diabolo iudices
contra eu seuierint. l. Vbi mauricio imperatori pessima lege seremi uirilit
etradicit. li. De ypocrisi iohis cstantinopolitani epi. se uniuersale fatentis.
lii. Vbi augustales litteras p eo supplicantes redarguit. liii. Vbi tepora mau
ricii mores q; depat. liiii. Vbi supbia ypocrite sapiem eneruat. lv. Vbi con
stantia sua demonstrans asserit se p imperatore fide nullatenus pditurum. lvi.
Qua ob re postulatas reliquas imperatrici n dederit. lvii. Qd usq; ad illa tepo
ra romanor pontifex p reliquis brandeu conferebat. lviii. Quantis miraculis
uestes. s. iohannis claruerint. lviiii. Quid sit decisde uestib; semiendum.
lx. Qd gregorius peste unuersalis nominis. a totius ecte unuersitate repu

INCIPIT LIBER TERCIVS. leguit.

CAPITVLVM PRIMVM.

ALIBVS VENERABILIS PAPA GREGORIVS. comissa
sibi diuinitus ecclam studiis efficacitq; gubernabat. Iam
ligures. uenetos. hiberos. alios q; a scismate sub libello con
fessos calcedonensem synodum uenerari compellens. ad unitate sce
ecte reuocarat. Iam barbaricinos. sardos. et campanie rusticos.
tam predicationib; quam uerberib; emendatos. a paganizandi uani
tate remouerat. Iam donatistaru hereim penes affrica. manicheor
penes siciliam. arrianor penes hispania. agnotaru u penes
alexandria scriptor suor ualidissimis auctoritatib; importunis

Bln. Phill. 1689. f. 152ra

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1689
f. 152 r

FOTOSTELLE
Briefadresse: 10102 Berlin
Unter den Linden 8

Incipiunt centū ꝓuerbia henrici regis; et dicta
Incipit inuentū qđ sert ꝓuerbia centū
Pax hemm[ici] di amico.
Decet regē iuste regere legē.
Audiat rex qđ ꝓcipiat lex.
Legē seruare est regnare.
Noticia litterarū luxē animarū.
Sepius offendit q̄ unū non attendit.
Melior ē sapiencia q̄m secularis potencia.
Plus umcit sensus q̄m multiplex census.
Fit sapiens multū q̄ amat dī cultū.
Vir fidelis coronatur in celis.
Bene credit q̄ nemmē ledit.
Qui ēgit indeo fortis est ut leo.
Melius est mdō sperare q̄m diucias ēgere
firmissima spes beatificat res; gare.
Qui diligit fratrē placat dm patrē.
Regnū celoꝝ non est mundoꝝ;
Melius est humiliare q̄m se exaltare.
Humilis homo trū phat mdomo.
Qui pardua uadit sepissime cadit
Viri mites tenuum tres.
Qui assidue rixant a pauc[is] amant.
Malos ꝓ dō tolerare est superare.
Pacis donū est omnib; bonū.
Qui impace effundantur. n eradicant.
homo pudic⁹ est dī amicus
Vbi frequens luxuria ibi deerit pen
Voluntas mundana ē semp uana. ma
Iudicis sentenciā oportet se clemēciā
Qui misere misericordiam ē sequtur.
Verbū ueritatis subuenit iudicatis
Falsus inore careat honore.
Qui est hilaris dator hunc amat salua
Omis auarus nulli ē carus. cor
Bonis tribuere ē minuere.
Qui n̄ potest ieiunare discat elemosinā dare
Melius ē manducare q̄m aliquid ldare
Bene uigilat q̄ a bono non cessat. seruare
Melius ē nr̄ dū dormire q̄m diabolo
Vbi uera penitencia ibi clemencia
Oportet eum parcere posti m carcere.
Valde decipit q̄ alienis cor ꝑ

d bb

154

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phil. 1705
f. 1r

Collegij Claromontani Soc. Jesv.

CONTRA PROPHETAM DANIELEM

duodecimum librum scripsit porphyrius nolens eum
abipso quasi inspiratus est homine esse compositum sed
aquodam qui temporibus antiochi qui appellatus est epiphanes fuerit
inde a. & non dambelem tam ventura dixisse quam illum narrasse praeterita. Denique quicquid usq. ad antiochum dixerit
uerum historiam continere. Siquid autem ultra opinatus sit quasi futura nescierit esse mentitum. Cui sedentissime respondendum. eusebius cesariensis ecclesiasticus tribus uoluminibus id est octauo decimo et nono decimo & uicesimo. Apollonarisque quoque uno grandi libro. hoc est uicesimo sexto. Et ante hos exparte methodius. Verum quia nobis propositum est non aduersarii calumnias respondere quae longo sermone indigent. sed ea quae a prophetis dicta sunt nostris dissentire ide xpianis. illud praefatione commoneo. nullum prophetarum tam aperte dixisse de xpo. Non enim solum scribit eum esse uenturum quod est commune cum ceteris. sed quo tempore uenturus sit docet. et reges per ordinem digerit & annos enumerat. ac manifestissima signa pronuntiat. Quae quia uidit porphyrius uniuersa completa & transacta. negare non potuit. Superatus historiae ueritate inhanc prorupit calumniam. ut ea quae in consummatione mundi de anti-xpo futura dicuntur. Propter gestorum inquibusdam similitudinem. sub antiocho epiphane impleta contendat. Cuius impugnatio. testimonium ueritatis est. Tanta enim dictorum fides fuit. ut prophetae incredulis hominibus non uideatur futura dixisse. sed narrasse praeterita; & tamen siquibi se occasio

Bon à tirer donné par M. Garzetta ce 5 Juillet 1763.

Ben. Phill. 1705. f. 2a

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1705
f. 2r

Staatsbibliothek zu Berlin
Preußischer Kulturbesitz
Fotostelle
Briefadresse: 10102 Berlin
Unter den Linden 8

ante quod postea fuerit comminatus · & ad hieremiam dicitur
obduratum cor dis populi iudeorum · Ne ores pro populo hoc ·
quia non exaudiam te · Et ad samuhel · Usquequo luges sup sa-
ul · & ego abiecieum · Incinere igitur & sacco postulat impleri
qd promiserat ds · nonquo esset incredulus futurorum · sed ne secu
ritas neglegentiam · & neglegentia pareret offensam · Deus
magne · et terribilis · aduersum eos qui tua precepta contemp
nunt · Custodiens pactum · & misericordiam diligentibus te
& custodientibus mandata tua · hic Non ergo quod pollicetur
ds · statum futurum est · sed in eos sua promissa complet · qui
custodiunt mandata illius · Peccauimus · iniqueegimus · impi
e gissimus · hic Peccata populi qua unus e populo est numerat
exper sona sua · Quod & apostolum in epistola ad romanos fa
cere legimus · Tibi dne iustitia · hic Iuste enim patimur · quod me
remur · Tibi dno do nro misericordia & propitio · hic De quo
supra dixerat tibi dne iustitia · nunc quia ds non solum iustus ·
sed & misericors est · dicit tibi misericordia · Ut post sententia
iudicantis · eum provocet ad clementiam · Testimonium super nos
le dictio · & detestatio · hic Non totam in nos effudisti iram · quam sepe
non poteramus · sed stillam superni tui · ut corrupti in plaga ·
ad te reuertamur · Maledictio · & detestatio que scripta
est in libro · moysi · in deuteronomia · maledictiones · &
benedictiones legimus · que postea facte sunt · in monte
garizin · & hebal super nos · & peccatores · Omne malum
hoc uenit super nos · & non rogauimus faciem tuam dne ds nr
ut reuertamur · ire · ab iniquitatibus nris · & ut cognoscamus ueritatem
tua ·

Bln. Phill. 1705, f. 38r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: M. Phill. 1705
f. 38r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
Preußischer Kulturbesitz
Postanschrift:
Briefadresse: 10102 Berlin
Unter den Linden 8

pauca pstrinxim⁹. & confessim⁹. & laudum trium puerorū.
quae non habentur inhebreo. Exequamur hebraicam
ueritatē; & surrexit propere. cum optimatibus suis: s
Puntis principibus rex corripitur. ut uiuens glorificet dñm.
Interrogat aut optimates suos. quorum accusatione. et
consilio tres pueros in igne fornacis miserat. ut illis respon
dentibus sic̄m fisse tres pueros in fornacem. Iste eis nunciet.
& ostendat. Ecce ego uideo uiros quatuor solutos & ambu s
lantes in medio ignis. & nihil corruptionis in eis est. & species s
quarti similitudo filii dei. Rursum dicam. Oquam sapiens
ignis. quam inenarrabilis dī potentia; uincula stricta sunt cor
pora. uruntur uincula. corpora non uruntur. Speciem aut
quarti quem similem dicit filio dei. uel angelum debe
m⁹ accipere. ut lxx transtulerunt. uel certe. ut pleriq.
arbitrantur. dnm saluatorem. Sed nescio quomodo
rex impius dī filium uidere uideatur. Ergo iuxta sim
machum qui interpretatus est speciem aut quarti similitudo
filiorum. non dī. sed deorum. Angeli sentiendi sunt. qui
et deorum et dī filii sepissime nuncupantur. Hoc iuxta
historiam; ceterū in typo prefigurat iste angelus. siue
filius dī dnm nrm ihum. qui ad fornacem descendit
inferni. in quo clausę. et peccatorū & iustorū animę
tenebantur. ut absq; exustione. et noxa sui eos qui
tenebantur inclusi. uinculo liberaret mortis.
Tunc accessit nabucho donosor ad ostium fornacis ignis s
ardentis. et ait. Pauore perterritus. non pnōtios quęrit

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1705
f. 16r

poteſtatem immutat: et terrā diuidet gratuito. Proeoqđ nos
interpretati ſumus & erit uiconcupiſcentiæ feminarum.
lxx tranſtulerunt. & concupiſcentiæ mulierum non
ſubiacebit. Rurſum pdō mao zim. qđ habetur inhebra
ico. aquila tranſtulit deū fortitudinum. lxx dm fortiſ
ſimum. Quia ū inhebraico pro ubi nos diximus & erit
inccupiſcentiæ feminarū ambigue poſitum ē. Dicente
aquila qui uerbum expreſſit uerbo. ΚΑΙΕΠΙΘΕΟΝ.
ΠΑΤΕΡΩΝ ΑΥΤΟΥ ΟΥΚ. ΕΥΝΟΗΣΕΙ. ΚΑΙΕΠΙΠΑ-
ΣΑΝ ΓΥΝΑΙΚΩΝ. ΤΗΝ ΑΓΑΠΗΝ. ΤΩΝ ΑΝΘΡΩ-
ΠΩΝ ΟΥΚ ΕΥΝΟΗΣΕΙ. id eſt & ſup dm patrum
ſuoꝝ non intelleget. & ſup concupiſcentiam fęminarū.
& ſup omem dm non intelleget. Quibus uerbis in
telligitur. & habere eum concupiſcentiam feminarū
& non habere. Si legerimus & intellegerimus. ΑΠΟ
ΚΟΙΝΟΥ ΗΟΥΝ. & ſup concupiſcentiam feminarum
non intelleget. Deamu xpō facilior interpretatio
ē. quod ideo ſimul & caſtitatem. ut plurimos
decipiat. Si autē ita legerimus & ſup ē cupiſcen
tiā femina rū. ut ſubaudiat. erit. antiochi magis
coaptabitur perſonæ. qui lxx uoluptuoſiſſimus dicitur
fuiſſe. & in tantum. ut de decus per ſtupra. & cor rup
tela ſ uenuſſe regię dignitatis. ut mimis quoque. et
ſcortis pubblicę iungeretur. & libidinem ſuam
populo preſente compleret. Deum mao zim ridi
culę porphyrius interpretatus eſt. ut diceret inuico

Bln. Phill. 1705, f. 61v

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1705
f. 61v

FALSO PUTASSE TO A

manter studioseq; feciſti ut nouam mihi exueteri mitteres questionem
quę ante litteras tuas pleroſq; moriente cępit · utper simulatam humi
litatem superbiam discerent · et dicerent cū diabolo · incęlum ascendam ·
super syderа cęli ponam thronū meū · ero similis altissimo · Quę
enim potest alia maior esse temeritas quā dī sibi non dicam similitudi
nem sed ęqualitatē uindicare · & breui sententia omniū hęreticoꝝ ue
nena complecti quę de philophosorum & maxime pitagorę & ze
HONIC principis stoicoꝝ fonte manarunt · illi enim quae gre
ci appellant ΠΑΘΗ · nos per turbationes possumus dicere ·
ægritudinem uidelicet & gaudium · spem et metum · quorum
duo presentia duo futura sunt Asserunt extirpari posse demen
tibus · & nullam fibrā radicemq; uitiorum in homine omnino
residere · assidua exercitatione uirtutum; aduersum quos & pi
patetici qui de aristotelis fonte descendunt fortissime disputant ·
& acha demica noua quos stultus sequitur · & eorum non dico res quę
nulle sunt sed umbras & mota subuertunt · Hoc est enim hominem

Bln. Phill. 1705, f. 70v

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1705
f. 70v

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
Preußischer Kulturbesitz
FOTOSTELLE
Briefadresse: 10172 Berlin
Unter den Linden 8

et urendas ignibus derelinquid. Vnde et ieremias scriptum legit quid paleis ad frumentum dicat dns. Paleae autem a frumento in consummatione seculi separantur. Ex quo adprobatur du sumus incorpore isto mortali mixtas esse cum tritico quod si apposueris quare dicere nō potest peccare. quia ex dō natus est. audies ubi erit pmuum uoluntatis. sic enim ideo non peccat. quia peccare non potest. liberū tollet arbitrium & nequaquam nostrū fiet. sed o nature bonum queque peccata non capiat ..

C Dudum faciliora proposui ut te in minoribus exercerem quid ad illud dicere potest. quod qua uis fingenosus nulla ualebis arte subuertere. Primū ponam de ueteri testamento. Deinde nouo. Veteris testamenti princeps moyses est. Nou dns atq; saluator. Moises loquitur ad populū. pfecti estote in conspectu dni di nri. Et saluator ad apostolos. Estote perfecti sicut & pater ur celestis perfectus est. Aut enim possibile ē audientibus facere quod moyses et dns preceperunt. Aut si impossibile non ē culpa eorum qui obedire non possunt sed eius qui impossibilia precepit.

A Hic locus apud impetitos & scripturarum sanctarum meditationem usumq. & scientiam non habentes. uidetur quomodo prima fronte blasphemie ceterum discussus facile soluatur & cum testimonia scripturarum aliis comparaueris testimoniis ne sibi spiritus sanctus p qualitate locorum & temporum uideat esse contrarius secundum illud quod scriptum est. Abyssus abyssum inuocat inuocat inuocat cataractarum tuarū

T unc ueritas apparebit id est & xpm possibilia precepisse dicentem. estote perfecti sicut & pater uester qui in celis est. & tamen apostolos non fuisse perfectos.

Bln. Phill. 1705, f. 86v

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1705
f. 86r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
Preußischer Kulturbesitz
FOTOSTELLE
Briefadresse: 10102 Berlin
Unter den Linden 8

scribit existimamus fide iustificare hominem sine operibus legis. Siqui
dem unus ds é. qui iustificat circumcisionem ex lege et preputium ex
fide. manifeste ostendit non nisi hominis merito sed ni gratia esse iusti
ciam. qui sine legis operibus credentium suscipit fidem. Vnde sequit.
Ecclesiam ui non dominabitur. Quur. Quia non est sub lege. sed sub
gra. Non enim uolentis neq. currentis sed miserentis é di. Vnde ecclesie
que non sectabantur iusticiam. comprehenderunt iusticiam. Jus
ticiam aut ex fide. ista aut sequens legem iustice. in lege iustice
non peruenit. q'm non ex fide sed ex operibus offenderunt in lapi
dem offensionis. Finis enim legis xps. ad iusticiam omi credenti.
Cuncte prope epistole apti hoc habent principium. gra uobis et pax
a do patre nro & dno iesu xpo. et similiter laudantur. Ad corinthios
quoque scribitur. ut non uos indigeatis ulla donatione ex spectantes re
uelationem dni nri ihu xpi qui et confirmabit uos usq. in finem sine
crimine. in die dni nri iesu xpi. Licet ergo nullam indigeamus donati
onem. tamen exspectamus reuelationem dni nri ihu xpi. Qui tunc
nos in omnibus confirmabit et ostendet sine crimine. cum dies dni
ihu xpi et mundi finis aduenerit. ut nonnulli putant omnis caro in con
spectu di. Paulus plantauit apollo rigauit. sed ds incrementum dedit.
Ergo neque qui plantat neq. qui rigat est aliquid. sed qui incrementu
dat. ds. Ipsius enim agri cultura. ipsius edificatio sumus. iuxta
gram di. quasi sapiens architectus posui fundamentum. Nolite
inquid uos metipsos decipere. si quis sapiens é in uobis. in secto
isto fiat ut sit sapiens. Sapientia enim huius mundi
stultitia é apud dm. Ds cognoscit cogitationes hominum.
quoniam uane sunt. Ceterum. In nullo enim mihi conscius
sum. sed nec in hoc iustificatus sum. quia qui me iudicat dns est.
Dicitur et uobis. qui sine peccato esse uos dicitis. qui habetis. q d non accepistis.

Bln. Phill. 1705, f. 108r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Mo. Pl. ell. 1705
L. 108 r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
Preußischer Kulturbesitz
FOTOSTELLE
Briefadresse: 10162 Berlin
Unter den Linden 8

Bln. Phill. 1705, f. 112v

pclamabo · Poteſt homo ſiuelle omia uitare peccata ? facilia em ſunt mandata ꝙ equi meritꝫ audire ad̃o · Saluatore uoſ. eſtiſ qui uultis ee uos. dicens coꝝ hominib; Os aute nouit corda uſa. qua qd apud homines excelſum e · abhominabile eſt coꝝ deo. impoſſibile uq quid eſt. ut ſcandalu non ueniat, puto qd peccatꝫ ſcandalum ſit · qd ꝑ ſcandalu uenit · Niſi falloz

Σκάνδαλον apd grecos ex offenſione ꝙ rumia nomen accepit: ꝓpter ea multas offendimur oim; facit non corruere eterne offendi · ꝙ non unuo ſed in plurimis: arbitror qd ꝙ unaliq̃ offendiſſe: peccauiſſe. Dixerunt apli dño · Auge nobis fide · Qui reſpondit eis · Si haberetis fide quaſi granu ſinapis. qd utiq; minimum eſt omnium ſeminu. ꝙ ertholus mꝰ fidei nobis montibus intumeſcat · docebat aute ꝓparabola illis quod oportere ſemper orare · ꝙ nuquam deſi cere · Fruſtra ſemp oramus. ſum nro est facere arbitrio quod uelimus · Dixerunt apli · Ꝙ quis poteſt ſaluus ee · audiunt ad̃o. Que impoſſibilia ſunt apud homines · poſſibilia ſunt apud dm. Sunt ergo aliqua que apud homines impoſſibilia ſunt · Ꝙ certe ea eſſe poſſibilia exemplo oſtenditur. quod apud dm poſſibilia ſunt · Sit ergo ꝙ apud dm poſſibile homini ſiudit donare impetrantiam · Non ipſius merito. ſed ſua clemtia; ꝙ apd homines nequa quã poſſibile liberi arbitrii poteſtate. quod nutu donantis ꝺc captaꝝ; non ſufficerat apli ſuadu ſuu dignitate queſiſſe quis eoꝝ maior eſſet · ſed ui ipſo neceſſitatis ꝙ paſſionis articulo deſcribitur dcens · facta est aut ꝙ contentio int illos quis eoꝝ maior ee. Oportuit re uera tempus. inſtante cruce de dignitate contendere. Simon inquit ſimon · ecce ſathanas ex poſtulauit uos quaſi triticum uerberare · Ego aut rogaui pro te. ut non deficiat fides tua; ꝙ certe uicta uos apli

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1705
f. 112 v

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
Preußischer Kulturbesitz
FOTOSTELLE
Briefadresse: 10102 Berlin
Unter den Linden 8

consideraṇs delicta quę feceram · Recordatus sum dī & lęta
tus sum · cogitaṇs me illius clementia conseruandu . Hęc
cū corde meo meditabar & scobebā spm meū · & dixi nūc cę
pi · hęc ē mutatio dexterę excelsi Iuxta uox est · qui post me
ditationē insomnii & conscientię cruciṭ · ad extremū ait ·
nunc coepi uel pcententia agere uel scientię lumen
intrare · & hęc ipsa deboni ṭ ad meliora mutatio non
meaṛū uiṛium · sed dexterę & potentię dī est · Inęternum
misrecdia ędificabit̄ · Nullū ēnī tempus ē quo nō ędificetuṛ mia
in singulis quib · q̄ scoṛū · & his qui de peccatis transeunt ad uir
tutes · Sagitta uolante pdiem · a negocio pambulante in
tenebris quis poterit liberari · Ecce ēnī peccatoṛes intenderūnt
arcū · ut sagittent in obscuro rectos corde · Nolunt prauos uulnera
re sed rectos · Sagitta pdiē uolitat pheretico · in scāṛū intelle
gentia scripturaṛū · Negociū in tenebris & nocte pambulat p
philosophos · qui obscuritate sermonū inuoluere cupiunt ueritā
tem · Plantati in domo dnī · in atriis dī nṛī florebunt · Plantati
in domo dnī iusti sunt in ecclā confirmati · sed hī in pśentiaṛū
sed in futuro in atriis dnī florebunt · ubi ē certa & secura possessio ·
Misericors & miserator dns · longanimis & multę miserationis · Bonus
ōns in omib; · & mia eius sup̄ oma opera eius · Tantas audis miseri
cordias · & in tua audes uiṛtute confidere · Confiteant̄ tibi dne
oma opera tua · Si de cunctis operib · di & homines sunt · ergo oms
homines sua peccata fateant̄ · Legimus in samuhele dictum de
salomone · ipse ędificabit domū nomini meo · & firmabo sedē
regni eius usq; in sempiternū · Ego ero ei in patrē & ipse erit mi in
filiū · Et iterū · Si inique egerit corripiā eū in uirga hominū ·
misrecdiam aut̄ meā nō auferā ab eo · Cumq; egisset dd gras

hic dē · med sedi libi · ꝙ ~~tot~~ tuus lib̄ ·

Bln. Phill. 1705, f. 115v

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1705
f. 115 v

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
Preußischer Kulturbesitz
FOTOSTELLE
Briefadresse: 10102 Berlin
Unter den Linden 8

ill. 1711. Pseudo-Alcuinus: De divinis officiis.

Perg. 259×188 mm. 100 Bll. Minuskel des XI. Jhs. Latein.

Westdeutsche, vermutlich in Metz entstandene Hs. aus der ersten Hälfte des XI. Jhs. (Vgl. Bl. 94ᵛ die von einer Hand des XI. Jhs. eingetragene Grabschrift auf Bischof Theodericus [reg. 965—983], die bei Rose a. a. O. abgedruckt ist.)

Vorbes.: Vermutlich Metzer Besitz.

Liter.: Valentin Rose: Die lat. Meerman-Hss. 1892. S. 226 f.

Der Buchschmuck besteht aus einer Initiale.

Bl. 3ʳ S (72×65 mm): Rot konturierter, weiß ausgesparter Buchstabenkörper, durchzogen von rot konturiertem Rankenwerk mit Blattknospen und dreilappigen Endblättern. Vgl. Initiale R, Phill. 1687. Bl. 1ᵛᵃ. **[Abb. 44.]**

H. 1874. Vitae sanctorum.

Perg. 240×185 mm. 184 Bll. Bl. 1—10 und Bl. 122ᵛ—184ᵛ weisp. Minuskel des XI. Jhs. Lateinisch.

Westdeutsche, wenigstens von Bl. 70ʳ ab wahrscheinlich in Metz entstandene Hs. des XI. bzw. XI./XII. Jhs. Bl. 1—10 (vorgebunden) und Bl. 70 ff. XI./XII. Jh., Bl. 11—69 XI. Jh.

Vorbes.: St. Vincenzkloster in Metz. (Besitzvermerk des XI. Jhs. in Majuskelschrift auf Bl. 29ᵛ: LIBER SCI. VINCENTII METT.).

Liter.: Valentin Rose: Die lat. Meerman-Hss. 1892, S. 250 ff.

Mit leicht lavierten Federzeichnungen und Initialschmuck ausgestattete Handschrift.

Die Initialen von Bl. 70 ff. in der Art von Phill. 1687 und 1689.

Farben: Rot, Grün, Gelb, Gelbgrau; rote und braune Federzeichnung.

Bl. 11ʳ P (145×65 mm): Weiß ausgesparter, rot und braun umsäumter Buchstabenkörper mit rotem Spalt, durchzogen von weißen Ranken, aus denen sich grüne dreilappige Blätter und grüne knollenartige Gebilde herauslösen. In die Basis ist ein rot und grün getupfter Vierfüßler verflochten, der die um den Schaft gezogene Ranke im Maul hält. Der Untergrund des inneren Buchstabenkopfes ist rot.

Abb. 45. Phill. 1705 Bl. 70ᵛ Initiale N.

Bl. 17ʳ Ganzseitige Miniatur: Federzeichnung, teilweise bemalt. Bildnis des Trierer Heiligen Eucharius. Der Hl. ist stehend in Alba, weißer Dalmatika, grüner Casula und weißem Pallium mit roten Kreuzen dargestellt. Seine rechte Hand ist erhoben, in der Linken hält er ein Buch. Rechts neben ihm — etwas kleiner — steht sein Bruder Valerius in einer Dalmatika: sein rechter Zeigefinger weist auf Eucharius hin, seine linke Hand hält ein Buch. Beide Heiligen haben große gelbbraune Nimben und stehen auf braun gezeichneten Drachen. Das Inkarnat ist rötlichgrau. **[Abb. 45.]**

Bl. 17ᵛ Q (75×75 mm): Rot konturierter Buchstabe mit rotem Spalt. Im Innern sind weiß ausgesparte, in Blattknospen endigende Ranken auf rotem und gelbgrauem Grunde. Die Cauda wird von einem Drachen gebildet.

Bl. 25ʳ P (115×70 mm): Ähnlich der Initiale P auf Bl. 11ʳ. Am unteren Schaftende befindet sich ein Drache.

Bl. 26ᵛ P (150×75 mm): Rot konturierter Buchstabe: der Kopf ist mit rot konturierten Ranken auf gelbgrauem Grunde gefüllt. Unten an der Initiale ein auf den Hinterbeinen stehender langgestreckter Vierfüßler. **[Abb. 46.]**

Bl. 28ᵛ S (60×60 mm): Rot konturierter, weiß ausgesparter, mit rotem Spalt und zwei Schnallen geschmückter Initialkörper; der untere Bogen geht in den Kopf eines Tieres über, dessen Maul eine rot konturierte und weiß ausgesparte Blattranke entspringt, die den Raum innerhalb der S-Bogen auf grünem Grunde füllt.

J. Kirchner, Beschreibendes Verz. d. Miniaturen-Hss. d. Preuß. Staatsbibl. zu Bln 1 (1926)

einem Manne in kurzem Rock vor den Kaiser Maximianus geführt, der links seitlich sitzt und durch Krone und Zepter charakterisiert ist.

Bl. 48r Miniatur (80×79 mm): Sparsam angetuschte Federzeichnung. Pantaleon heilt einen Gelähmten. Der Heilige, frontal wiedergegeben, ergreift mit der ausgestreckten rechten Hand die linke des Kranken, der unter lebhafter Geste der Arme aufspringt.

Bl. 48v Miniatur (80×83 mm): Sparsam angetuschte Federzeichnung. Marter Pantaleons, der mit ausgebreiteten Armen an einem Galgen hängt. Rechts und links von ihm je ein Folterknecht, der ihn mit einer Ollampe brennt.

Bl. 49r Miniatur (90×140 mm): Sparsam angetuschte Federzeichnung. Martyrium des hl. Pantaleon auf dem glühenden Rost. Links der Heilige, auf dem Roste liegend; die linke Hand ist erhoben, der rechte Zeigefinger weist auf Christus, der rechts steht; die Arme Christi sind ausgebreitet, in der linken Hand hält er ein Buch.

Bl. 50r Miniatur (90×130 mm): Federzeichnung, sparsam rot angetuscht. Pantaleon zwischen zwei Löwen stehend.

Bl. 51v Miniatur (100×140 mm): Sparsam rot angetuschte Federzeichnung. Pantaleon, von einer rechts seitlich stehenden Person begleitet, im Dialoge mit Kaiser Maximianus, der ähnlich wie auf Bl. 47v dargestellt ist.

Bl. 52r Miniatur (98×114 mm): Dem hl. Pantaleon, der an den Stamm eines Olivenbaumes angebunden ist, wird von einem Soldaten mit dem Schwert das Haupt abgeschlagen.

Bl. 53v Miniatur (95×167 mm): Sparsam rot angetuschte Federzeichnung zur „Translatio S. Stephani a Hierosolymis in Byzantium". Die Öffnung der Begräbnisstätte des hl. Stephan erfolgt durch den Bischof Cyrillus (links) und durch Juliana, die Witwe des Senators Alexander (rechts). Beide weisen mit der Hand auf den zwischen ihnen stehenden Sarkophag, in dem die beiden Leichen des hl. Stephan und des Senators Alexander, nebeneinander ruhen.

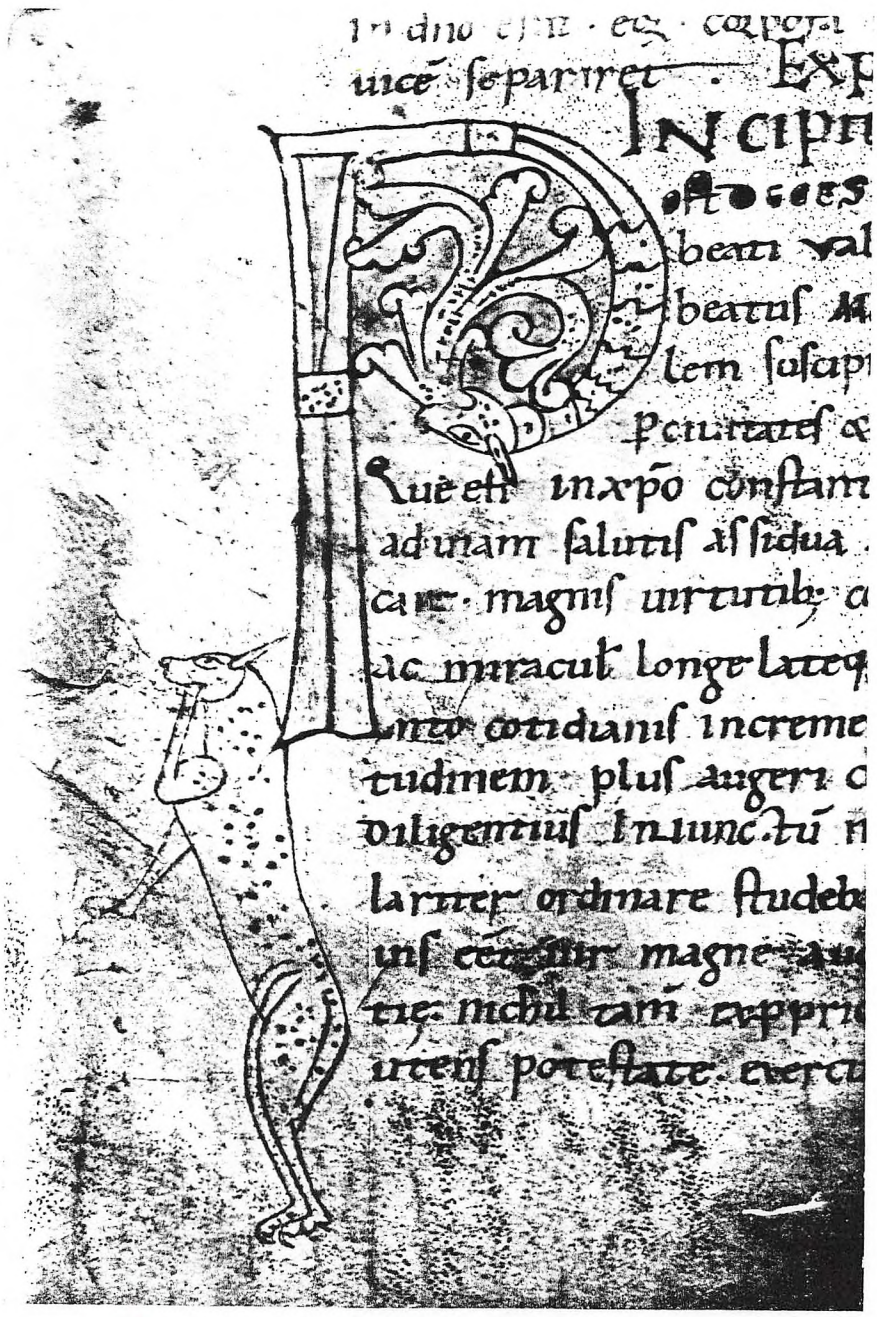

Abb. 46. Phill. 1874 Bl. 26v Initiale P.

Bl. 55r Miniatur (90×163 mm): Sparsam angetuschte Federzeichnung. Bei einem Sturm auf der Überfahrt nach Byzanz beruhigt der hl. Stephanus (im Diakonengewande) mit ausgebreiteten Armen das Meer; seine Linke hält ein Buch. Links ein Ruderboot, in dem ein Mann und eine Frau sitzen.

Bl. 55v Miniatur (108×143 mm): Federzeichnung. Rechts Kaiser Konstantin, im Schmuck von Krone

Collegij Claromont. Soc. JESV.

I Cur natiuitas dñi celebratur.
II De circumcisione.
III De octauis dñi.
IIII De Kalendis ianuarij.
V De theophania.
VI De baptismo dñi.
VII Ypapanti dñi.
VIII De .l^am. .lx^a. .l^e. et .xl^a.
VIIII Ordo adpenitentiā dandam.
X De dominica in palmis.
XI De feria .iiij. ebdomadę maioris.
XII De feria .v. cenę dñi.
XIII De feria .vi. quę est parasceue.
XIIII De sabbato uigilia paschę.
XV De die scō paschę.
XVI De sabbato quando albas deponunt
XVII De letania maiore.
XVIII De rogationibus
XVIIII De ascensione dñi.
XX De pentecoste.
XXI De octt pentecoste
XXII De dominica die.
XXIII De ieiuniis .iiij^or. tęporę.
XXIIII De sabbato in .xii. lectiones.
XXV De scō Iohanne Baptista.

Paraphé sauf erreur de Larrey du 5 juillet 1763.
Mesmi

Bln. Phill. 1711. f. 2^a

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Mo. Phill. 1711
1.2r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
Preußischer Kulturbesitz
FOTOSTELLE
Briefadresse: 10102 Berlin
Unter den Linden 8

xlviii Orationes sup penitentem.
l De penitentibus.
li De symbolo niceno.
lii De regula fidei.
liii De septuagesima.
liiii De sexagesima.
lv De quinquagesima.
lvi De quadragesima.
lvii De ordine rerum quarti mensis. si euenerit octaua pentecostes.

CVR NATIVITAS DNI CELEBRATVR.

ACRATISSIMA HOIOS diei natiuitas ideo dicitur. quod inea natus ē xp̄c. anno uidelicet iuxta hebraicam ueritatē acondītione mundi. ter milleſimo non gentesimo quinquagesimo secundo. lii. Secm alios centesimo nonagesimo nono. uero. anno. v. c. xcviii. quadragesimo secundo. qui ē annus imperii octauiani cesaris augusti. xl ii. quo cōpssis cunctarū porbē gentiū motibus. firmissimā pacem ordinante dō patre. ihc xp̄c sertam mundi aetatem con secrauit aduentu. Quo circa congruum erat. ut pax ptotum orbem constituta esset. et hominēs pduelles cessarent abellis et inimicis. Hic quoq pullice tunc fieri uisse sunt. qua ueriſsima una debebat nasci. et ut ab hominibus potuisset

Ber. Phill. 174 f. 3a

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Mo. Phil. 1711
f. 3+

primam naturalem · secundá mosaicam · terciam p phetarum.
quartam noui testamenti · in qua pastoribus · id est ecclesiasticis
doctoribus apparuit · ut nos cum pastoribus uigilare debemus.
ut mereamur illud suauissimum armonicum · quod hac nocte
primo cantatum est audire · Gloria in excelsis dō · et reliqua ·
Vnde etiam scs telesphorus papa p uigiles nos ma-lens fore · mis
sas celebrare fecit · scilicet in recordationem natiuitatis xpi · seu
concentus angelici · Alia uero missa que sequitur · signat nouam
lucem gaudii · qua p incarnati uerbi misterium p fundimur ·
Seu propter usitationē pastorum ad presepe dñi · in quo uenerunt
panem unum · qui cotidie a fidelibus manducatur · Romani hanc noc-
tem non celebrant · Pridie uigilia natalis dñi hora nona canunt
missam ad scam mariam · Qua expleta · canunt uespertinalem si
narim · Deinde uadunt ad cibum · Increpusculo noctis intrat apos
tolicus ad uigilias in prefatam ecclesiam · Tam non cantant ibi intro
itum · Sed expletis uigiliis et matutinis sicut in antiphonario con
tinentur · ibidē canunt primam missam in nocte · Qua expleta · uadunt ad scam anastasiam canere missā aliam de nocte ·
Deinde p gunt ad scam petrum ubi uigilias celebrent · ab eo loco
ubi inuenerunt eos psallere qui ibidem excubant · Ipsi enim
intrant ad uigilias soluto tempore in processu noctis · et cantant
in uicem alternatorum · et p sequuntur ordinem antiphonarii · Vnde
etiam dupla officia in romanorum antiphonarius hac nocte
describuntur · DE CIR CVMCISIONE DNI · II ·
Haec circumcisio nihil aliud est · nisi abscisio in carne prepuii ·

Bln. Phill. 1711, f. 4v

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1711
f. 4v

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
Preußischer Kulturbesitz
FOTOSTELLE
Briefadresse: [illegible]
Unter den Linden 8

Bln. Phill. 1711, f. 19v

lorū silentiū ppt̄ tristiciā passionis illius que .vi. feria usq;
seruata ē. qua die primus homo ēditus ē & redempt̄. & tres
contrios dies q̄ secunt̄ idē. .v. & .vi. & vii. feria. triduanā
dñi celebramus sepulturam. ac phoc ut compāginem humilitatis sepultu
re ei. amittam̄ excelsā nr̄a. idest glā patri. & cāpanā. idē signa.
In hac sācra festiuitate. fēr. v. cena dñi.
diuersa gesta sunt. & gerunt̄. Surgendū ē enī ad uigilias
hora noctis. viii. & tunc oīm lumine decorat̄ ecclā. Ab hac
nocte usq; in sabbatū sc̄m. n̄ dicit̄ dns in adiutorū meū more
solito. neq; glā patri in psalmis. neq; in responsoriis. sed neq;
in ullo loco. Cantor uero mox inchoat. Ā. sicut in antifona
rio ēt inuenit̄. Lector uero n̄ pcat benedictionē. neq; a sācdote
cōpleat̄. sed ex uerbis lectionis iubet̄ finē facere. aut certe
exterminatione. Lectiones prime. de lam̄tationib; hieremie.
Sēde. de tractatu psalmi. exaudi dns oratione meam cū de pcor. Iterū de apto.
conuenientibus uobis in unū. In parasceue ū & sabbato sco de sup dictis lam̄
tationibus. & tractatu augustini in eodem psalmo. nouissime de ep̄la pauli.
festine n̄ ingredi. per has. viii. lectiones. seu psalmos ac responsoria quae
colunt̄ in his trib; noctib; insinuat̄ q̄d dns descendens ad inferū. in detri
ma hominū genera rapuit. & transiuexit ad celos. ad societatē ui delicet. viii.
ordinū angelor. sicut est duo in lecto. due molentes. duo in agro. Accendun
tur in hac nocte lumina .xxuii. & extinguunt̄ per singulas lectiones. &
responsoria. que sunt. lxxii. illuminationes & extinctiones. Lumē cant.
gaudiū & letitiam significant. Extinctio luminū. defectū. lxxii. discipu
lorū. siue mestitiam aplor̄ quā pertulerūt. p. lxxii. horas quę consecrate

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Mo. Phill. 1711
f. 19v

Bln. Thill. 1711, f. 24v

uidet in cruce positū hodie uidet. & nos credim⁹ usuros facie ad
faciē in ęternitate sua. Canunt hoc aliqui tractū nuper me-
compilatū. Ne tripe me dne ab homine malo. Seqt⁹ absq; salutatione
passio dñi. Hac expleta. statim duo diaconi nudant altare sindone quę
prius sub euangło posita fuerat. un modū furantes. Aliqui ū. antequam
legatur passio dñi. p̄ parant duas sindones sibi unice p̄ūp̄ coherentes.
& in eo uersu ubi legit⁹ par tiri sunt uestimenta sibi. scindunt hinc in-
de ipsas sindones. de sup altari un modū furantes sic secū auferūt. Una
altare expm significat. & a plos uestimenta illius. Conuenit ut sub tē
euangłm aliquid iacte ob honestatē. Quo sublato. rapit⁹ qđ sub iecti ū
fuit. q; ded to xp̄o unc manū inquor ū. rapti fugerūt. Per sindonē ū. potest
intelligi ohannes q; per seuerauit cū dño. usq; ad crucē. & post ad oc cu
lum. hc. Quod ū ipso die pannus scindit. hoc portendere uidet qđ pictu
ra in parietib; expressa. uidelic& ut sēper recolam⁹ dñm. p nobis passū.
& uestimenta ei⁹ sua sed diuisa. Tenebre ideo lumina ū. extinctione figu
rant. qtē uera lux mundi occubuit. & tenebre totū mundū operuerūt.
Notandū ē enim q; in romana ęcta extinguit⁹ totus ignis. in. vi. feria &
reaccendit⁹. In hoc sāc⁹ to mutat⁹ ignis totus & consecrat⁹ p̄ congesta
lignoꝝ ū principalē ignē. idē solē corporeū. q; ab humanis oculis ab
condit. tēpore passionis. a. vi. hora usq; ad nonā. ne sua lumine frue
rentur. q; male gaudebant de ignorantia dñi sui. hac causa extinguit⁹
in. vi. feria hora. vii. & renouatur circa horā. viii. unde conuenit
ut his horis hec recolant⁹ q; tunc gestaū. Illoc se quunt⁹ oratones
sollemnes ad herusalē. Sollēnes dicuntur. q; ab omnib; sollenit⁹
debent⁹ celebrari. Pro incis in tio omniū fideliū. & infideliū p̄.

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phil. 1711
f. 24v

Bln. Phill. 1711, f. 35v

Item · Ā · Nolite expauescere · Sequitur oratio · Qua finita p
gunt ad crucem cū · Ā · Vidi aquam · Ibiq; canunt iterū psalm
in exitu isr̄l · & alt venite · In euangl̄o · Ā · Precedāt & sequitur
oratio sacerdotis · His finitis & eulogiis acceptis reuertitur u
nusquisq; ad titulum suum ut ibidē uesperas celebret · Ipsi
enim sup. psalm tantum m̄ alt dicunt · & ante euangl̄m · R̄
Hēc · dies sine uersu, hec ratio p̄ totā ebdomadā seruatur ·
usq; in dominica post albas · Alt & antiphonis mutatis tantū
mutatis singul̄ dieb; psalmos ū eosdē ca [illegible].

Hodie albati qui in sabbato scō baptizati fuer̄ uestib;
albis exuuntur · Albati aut̄ pter uestē albā uulgo ap
pellantur · Sicut · Vii dies pertinent ad uetus testamentū pr̄
sabbatū · ita · viii · dies ad nouum · pter oc tauum resurrec
tionis diem · A sabbato usq; ad sabbatum portant tantur albe;
uestē · que nob̄ specim̄ prestant quales ēē debeam̄ in no
uo testamento · & qualia corpora recepturi in octauo die
in q̄ presentari nos oportet ante dn̄m cū ipso pignore q̄d
accepim̄ in baptismo · Alba aut̄ uestimenta albator; · o
perasunt iustor; munda & candida omittēp̄r · Quod ū in
sabbato exuuntur ipsa uestimenta · hoc significat q̄d a
nima cui cuiq; fidel migrans e corpore inueniat sabatū ·
idē requiem · & uestimenta sua hic dimittat · idē corpus ut
recipiat illud iterū in nouissima die · Octo dies ne
ophitor; · cursū presentis uite; monstrat [illegible].

Sicut enī hebraic̄ ille popl̄s transito mari rubro · columnaq;

nis

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1711
f. 35 v

BIBLIOTHEK ZU BERLIN
er Kulturbesitz
ELLE
e: 10162 Berlin
Unter den Linden 8

Lqđ legitur in sexta ætate mundi. De sabbato in xii. t.

Lectiones xii dicuntur præter xii lectores qa ab antiquis romanis bis legebantur. idē grece. & latine. Sex enī tantūmō sunt. nisi fallor duas ob causas. Una quia aderant greci quib; ignota erat lingua latina. aderant & latini quib; incognita erat greca. altera causa ꝑ unanimitatem utriusq; poli quiusq; hodie constantinopoli seruatur. Nec abreest quod uno quoq; ieiunio tres dies sunt. Quia unū quodq; tēp' tres menses habet. puno quoq; mense singuli dies ieiunio consecrantur. Et cur in sabbato potissimū hec cōsecratio celebretur. augustin scribit adianuariū ita. Sabbatū cōmendatū é ꝑ patri ꝑ uno otio corporaliter celebrandum. ut figura esset scīficationis in requie spūs scī. Scriptum ē Scāficauit diem septimum. Et quia karitas dī diffusa ē in cordib; nrīs ꝑ spm scm. Commemorata scīficatio in vij die pī ū ē cōsecracio quiē uicarius aplōz imo & xpi fit in dominica. Qua eo die ꝑ donū spūs scī dignatus ē illustrare corda aplōz. Sabbato igitur iiior leguntur lectiones Quando benedictio largitur. Qua iiiior sunt ordines benedictionū dni Vt illud dauid. Dom' isrl benedicite dnm. idest israhelitæ ꝑ Dom' aaron idē ꝑlatū. leui. i. ministri dī. Qui timetis dnm. de ceteris nationib;. In istis lectionib; imbuuntur ordinandi ad exēpla scōz iiior ordinum patrū. Decima lectio ordina

Bln. Phill. 1711, f. 39v

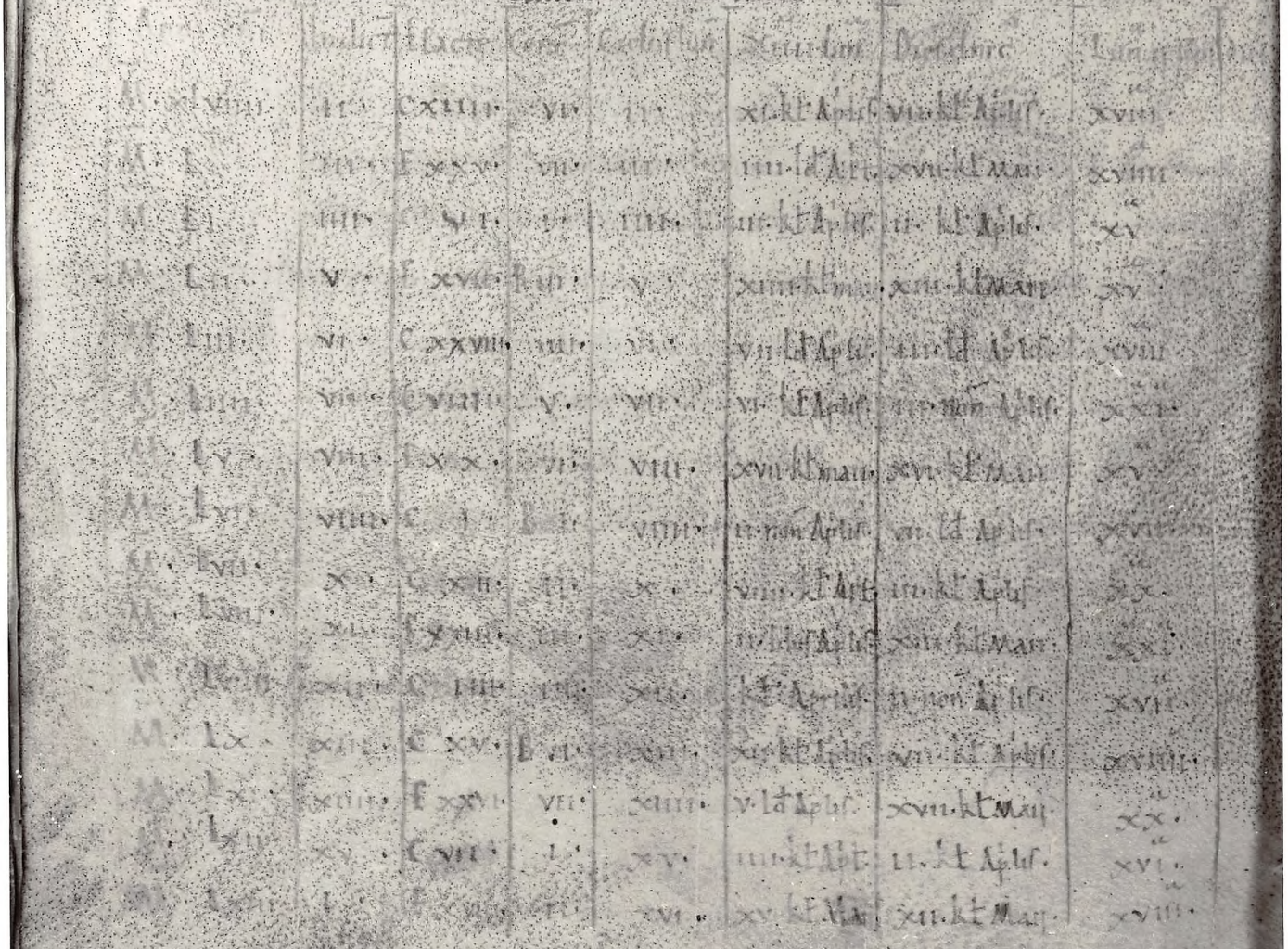
STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Mb. Phill. 1711
f. 39v

collecta inter eglīm et offerendā nō dicatur. apud gre
cos tamen dr. Ita autē potest intelligi secīm qđ apud nos
fit. ut omiss plīs oblationi insistere iubeatur dū oblatum
intentionē suā offerunt. quatīn illoꝝ oblatio accepta sit
dño. Deinde sequit offerenda quę inhoc nomen accepit.
qđ tunc plīs sua munera offerat. Sequuntur uersa uer-
tendo dicti qđ in offerenda reuertant dūr petit offe
renda. Suscipit interī sacerdos a pto oblata. ut ipse qui
est inter dm et ipsū ptm mediator. preces eorū et uota
offerat. Inqua oblatione. aqua miscet uno' t unū signi
ficat xp̄s. ꝑ aquā autē plīs. Et sinum offert sine aqua. ui
detur significare qđ passio xp̄i nil prosuerit generi hu
mano. Ita autē aqua sine uino uidet significare e saluari po
tuisse poplm sine xp̄i passione. Utrūq; ḡ miscet simul. ut
intellegat passione xp̄i mundū saluatū. & sine ea mundum
nō potuisse saluari. Quod autē sacerdote oblationē suscipien
te cleri dō laudes interim psoluit ad imitationē popli
ist sumptum e. qui oblationē & uota cū laude modulatio
nis dō offerre consuerit. Post oblationē ponitur incensū
sup altare dicente. dirigat oratio mea sicut incensū in
spectu tuo. & cet. Hoc e dicere. Sicut incensū acceptum.
& gratum e inconspectu popli tui. ita & oratio mea accep
tabilis inspectu tuo. Quibus expletis. conuertit sacerdos
ad populū. poscens ut ungant p̄ cessuas p̄ cibus eā & mere
atur exaudiri ꝑ salute illorum. Hoc autē ducendū est a sacer

Bln. Phill. 1711, f. 59v

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1711
59v

Hic dedericus. generoso sanguine natus.
Regum progenie. nomen habens celebre.
Cesaris ottonis. tenuit que limina carnis.
Cuius consilius. aura dedit populus.
Luxit eum mundo. ceu sidus lumine pleno.
Arebus exemplis. moribus egregius.
Unde metensem. meruit conscendere sedem.
Quam rexit digno. presulius officio.
Aulam hanc celesti. struxerat premunire rege.
Rebus quam muris. compsit & innumeris.
Idibus octobris. septembris iam revolutis.
Decessus sorte. clauditur hac tumulo.

Bln. Phill. 1711, f. 94v

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1711
f. 94v

FOTO
Briefadresse: 1086 Berlin
Unter den Linden 8

auro potius cognominata uideatur·sicut similitudo uocabuli
resonat·⁊ Noli ergo uir abhorrere auurtute· quia mulier est pa
rata suscipere· Sit uir consensus oblatio· ad supnū altare creato
ris· & uicta concupiscentia· tanto fortius quanto sciūs uincu
lū caritatis· Et alia manu; Gaudeamus de uobis in habundanti
gra xpi· domini eximii meritoq· honorabiles & desiderabiles
filii· Explicit adaron tariū et paulinaon;· Finis·

Incipit sermo de diuersitate timoris et mor[illegible]tis in
die martyrum;·

Tom· X· de Sanctis 3·

d monet nos eloquia diuina quę lecta sunt timendo ntimere·
& ntimendo timere· Ad uertistis cum scm euangeliū legeretur
dnm dm nrm antequa pnobis moreretur firmos nos ee uoluis
se· & admonendo netimeremus & admonendo ut timeremus·
Ait enī· Nolite timere eos qui corpus occidunt· animā aut non
possunt occidere· Ecce ubi monuit netimeremus· Ilidete ubi
monuit ut timeremus· Sed eum inquit timete qui potestatē
hab & & corpus & animā occidere ingehenna ignis· Ergo ti
meamus ut ntimeamus· Timor uidetur ad ignauiā ptinere·
Timor infirmorū uidetur et n fortium· Séd uidete quid
ait scriptura· Timor dni spes fortitudinis· Timeamus netimeamus·

Ben StB. Phill. 1712, f. 7v

Jede Reproduktion ist nur nach schriftlicher Genehmigung erlaubt; Reproduktionen für kommerzielle Zwecke sind honorarpflichtig.

Creditline:
Berlin, Staatsbibliothek zu Berlin – Preußischer Kulturbesitz – Handschriftenabteilung

Foto:

Signatur: Ms. Phill. 1712

Bln. StB. Phill. 1712, f. 10v

mihi · Videſ ambulantē · videſ operantē · audiſ loquentem ·
& non intelligis corpus uiuere · Per hæc opera · animę intus
conſtituę · intellego corpus uiuere · & interrogo & ipſam
animam anuuat · habe & ipſa opera ſua · perque oſtendit
uitam ſuam · Pedeſ ambulant intellego · corpus uiuit · ſed animę
preſentiam · quęro utrū uiuit anima · Pedeſ iſti ambulant · ecce
de uno motu · Deinde interrogo · & corpus & animā · Ambu
lant pedeſ uiuit corpus intellego · Sed quo ambulant · ad
adulterium inquit · Ergo · mortua ē anima · Si enim ue
raciſſime ſcripſura dixit · mortua ē uidua quę indelitiis ui
uit · cū multa ſit inter delicias · & adulterium · quomodo
poteſt anima quę in delitiis mortua dicitur in adulterio vi
uere · mortua ē · Sed neſciquidē age ſ mortua eſt · Loquen
tē audio · uiuit corpus · Non enī lingua in ore moueretur
& pcuſſiſſet quibuſ locis articulare ſ ſonos · niſi intus habita
tor eſſet · & quaſi ad hoc organū muſicus qui lingua illa mo
ueatur · Prorſus intellego homo corpus loquit̄ · corpus uiuit ·
Sed interrogo utrum & anima uiuat · ecce loquit̄ · corpus ui
uit · Quid loquit̄ · quomodo dicebā de pedibus ambulant ·
ecce uiuit corpus quoniā ambulant · et quęrebā ut intel

Bln. StB. Phill. 1712. f. 15v

causam beatitudinis incorpore· qui melius sentiunt decor
pore; Nam epicurei· & decorpore & de anima hoc idem
sentiunt· qđ utrumq· mortale est· & qđ est grauius & de
testabilius· prius dicunt animā post mortē dissoluī· quā
corpus· Adhuc inquiunt post efflatū spm· manente
cadauere· & integris menbrorū liniamtis· aliquantum
durantib;· anima mox ut exierit· ueluti fumus uento
diuerberata dissoluitur· Non ergo miremur qđ sum
mū bonū· idest beatitudinis causam incorpore posuer·
qđ semelius quā animā habere senserunt· Numquam
hoc facere aplš· absit ut ponere incorpore summum
bonū· Sūmum ēn bonū est causa beatitudinis; Im
mo uero doluit aplš· quosdā in numero xpianorum·
elegisse sententiam epicureorū· non hominū sed por
cox· Ex hoc ēn numero erant illi· corrūpentes bonos
mores colloquiis malis· & dicentes· manducemus & bi
bamus cras ēn moriemur· Epicurei contulerunt cū
paulo; sunt & xpiani epicurei· Quid ēn sunt aliud
dicentes quottidie· manducemus & bibamus cras enim mo
riemur· quo ptinet· nihil erit post mortem· umbrae

Jede Reproduktion ist nur nach schriftlicher Genehmigung erlaubt; Reproduktionen für kommerzielle Zwecke sind honorarpflichtig.

Creditline:
Berlin, Staatsbibliothek zu Berlin – Preußischer Kulturbesitz – Handschriftenabteilung

Foto:

Signatur: Ms. Phill. 1712

hoc facere. Ubicunque autem aliter inuentum fuerit factum. hoc omino emendetur p̄ iussionem nr̄am. XXXIII

Festos dies in anno celebrare sanximus. Hoc est diem dominicum pasche cum omni honore et sobrietate uenerari. Simili modo et ebdomadam illam obseruare decreuimus. Diem ascensionis dni plenarie celebrare. In pentecosten similiter ut in pascha. In nat̄ aplorum petri et pauli diem unum. Natiuitatem sci Iohis bapt̄e. Assumptionem sc̄e marie. Dedicationem sci michaelis. Natalis sci remigii. Sci martini. Sci andree. In natali dni dies quatuor. Octab dni. Epiphaniam dni. Purificationem sc̄e marie. Et illas festiuitates martyrum et confessorum obseruare decreuimus. quæ in unaquaq; parrochia sc̄a corpora requiescunt. XXXIIII

Ecclesiam quamlibet construere. nec decimis nec aliis possessionibus priuentur. nam ut nouis oratoriis tribuatur. XXXV

Deinde p̄cepimus ut unusquisq; comparet uel p̄xime spiritales filios suos catholice instruant. XXXVI

Ut iuxta aplicum uocem sacerdotes irreprehensibiles sint et moribus ornati. et nequaquam turpibus lucris deseruiant. iuxta illud q̄d in scriptura. Nemo militans deo implicat se negotiis secularibus. ut ei placeat cui se probauit. et a turpibus lucris et usuris. non solum ipsi abstineant. uerum etiam plebes sibi subditas abstinere instruant. XXXVII

Dictum est nobis q̄d in quibusdam locis epi et comites ab incestuosis et ab his qui decimas non dant. uxores accipiant. et a p̄bris p quibus dum neglegentiis et inter se pecuniam diuidant. q̄d penitus abolendum decreuimus. ne forte aut rite locus detur. Et constituimus ut incestuosi iuxta canonicam sententiam penitentiam mutentur. Qui uero decimas post crebras ammonitiones et p̄dicationes sacerdotum dare neglexerint. excommunicentur. Iuramento uero eos constringi uolumus p̄pter periculum periurii. XXXVIII

In p̄cepta corporis et sanguinis dominici magna dis

Nur zum persönlichen Gebrauch
Weitergabe an Dritte ist unzulässig!

Deutsche Staatsbibliothek Berlin/DDR
Handschriftenabt. / Literaturarchiv

Ms. Pfeil. 173 z
f. 175

Reproduktion
Honorarpflichtig

genuerit & ipse filius ibidem edocatus. & ad gradus
ecclesiasticos promotus fuerit. & utrum seruus sit
ignorauit. & postea ueniens dominus illius le
gibus eum adquisierit. sanctr̃ue. ut si dominus
eius libertate eum uoluerit. in gradu suo pmane
at. Si uero eum catena seruitutis a castris domi
nicis abstrahere uoluerit ad gradum amittat.
qua uixta sacros ordines uilis psona meneṽ.
sacerdotii dignitatẽ fungi non potest. De rebus
uero illorum ut peculiare quas prius domi
nis libertate donantur ut ad gradꝰ ecclesiasti
cos uenire pmoueantur. Statuimꝰ. ut in potes
tate dominorũ consistat utrũ illius conce
dere. an sibi uendicare uelint. Cæterum si post
ordinationẽ aliquid adquisierit illud ob
seruetur. qd in canonibus de consecrandis
nihil habentib; constituimꝰ. De ecclesiarum
uero seruis cõmunis sententia decretũ.
ut archi epi singulas puincias constituat
nram auctoritatẽ. suffraganeos uero illorũ
exemplar illius poenesse habeant. & quan
do cumq; de familiẽ eccle uilis aliquis

Nur zum persönlichen Gebrauch
Weitergabe an Dritte ist unzulässig!

Deutsche Staatsbibliothek Berlin/DDR
Handschriftenabt. / Literaturarchiv

Mo. Pu U. 1737
f. 2v

Reproduktion: Deutsche Staatsbibliothek Berlin
Honorarfrei

In generatione una deleat ei qhunc libru Sco Remigio Abstulerit

1

Paraphe au dessus de Laurent de
5. juillet 63. Moosmüller

REGNANTE DNO NRO IHV XPO IN PERPETVUM

Ego karolus gratia dei eiusq. misericordia donante rex & rector regni francorum & deuotus scae ecclesiae defensor & humilis adiutor. omnibus ecclesiasticae pi & ordinibus seu seculari potentiae dignitatibus in xpo dno dō aeterno perpetuae pacis & beatitudinis salutem. Consideranti pontifico pie mentis intuitu una cum sacerdotibus & consiliariis nris abundantem in nos nrm q. populū xpi regis clementiā. & quā necessarium est pro solū toto corde & ore eius pietatis agere gratias incessanter. sed & iam continua bonorum operū exercitatione eius insistere laudibus. quatenus qui nrō regno tantos contulit honores sua [illegible] tectione nos nrm q. regnū in aeternū conseruare dignetur. quapropter placuit nobis uram rogare sollertiā. o pastores ecclesiarū xpi & doctores gregis eius & clarissima mundi luminaria. ut uigili cura & sedula ammonitione populum dī. per pascua uitae aeternae ducere studeatis. Et terrante sobolis bonorum exemplo operum. seu adhortatione humeris intra ecclesiasticae firmitatis muros reportare satagite. ne lupus insidians aliquē canonicas sanctiones transgredientem uel paternas traditiones seu uniuersalium conciliorū excedentē quod absit inueniens deuoret. Ideo magnae

Berl. Phill. 1762. f. 1

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ

Signatur: Ms. Phill. 1762

f. 1r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
Preußischer Kulturbesitz
POTSDAMER STRASSE
Briefadresse: [illegible] Berlin
Unter den Linden 8

Bln. Phill. 1810, f. 39v

laudando & inuituperando oportebit. nostram quæ in ea parte artis exercitationem rebus habuerit is de quo agetur. quâ quo pacto his rebus usus sit. Nam formam quidē & laudare stultitia. & uituperare superbiæ. Animi & laus honesta. & uituperatio uehemens est. Nunc qm omne in causæ genus argumentandi ratio ordinarē. deinuentione prima ac maxima parte rethoricæ satis dictū ēe uideā

Quare qm & una pars ad exercitū hunc ab superiore libro p ductaē. & hic liber non paruū continet laborē. quæ restant in reliquis dicemus. CIT.

MARCI TVLLII CICERONIS RETHORICORVM LIBER II. EXPL

Decem

ꝯ i multiplicauerit singulare numerū p decenū. dab unicuiq; digito. & omni articulo centum.

ꝯ i decenū p decenū. dabit digito. c. & articulo. M.

decenū ꝯ i centenum. dabit digitū. M. & articulo decē M.

ꝯ i centenū p centenū. dabit digitū x. & artic. c.

ꝯ i centenū p millenū. dab digitū. c. & artē decies centenū M.

ꝯ i millenum p millenū. dab digitū. x. c. & artē centies c.

ꝯ i singulare p centenū. dab digitū c. & artē. I.

ꝯ i singulare p millenū. dab digitū. I. & artic. x. mille M

ꝯ i decenū p mill. digitū dab x. & artic c. & artē. decies milies mille

ꝯ i centenū millenū p centenū millenū. dab digitū decies milies mille milia. &c

ꝯ i decen millen p centen millen. dab digitū milies mille milia. & artē. decies mil mille

ꝯ i millen p centen millen. dab digitū c. mille milia. & artē milies mille milia

ꝯ i centenū p centen mill. dab digitū x. mille milia & artē. c. mille milia

ꝯ i decenū p centen millen. dab digitū. mille milia & artē x. mille milia

ꝯ i single p centen mill. dab digitū c. & artē. mille milia

ꝯ i decen mill. p decen mill. dab digitū c mille milia & artē. milies mille milia

ꝯ i millen. p decen mill. dab digitū x. mille milia & artē. c. mille milia

ꝯ i centen. p decen millen. dab digitū. mille milia & artē. x. mille milia

ꝯ i decen p decen mill. dab digitū. c. & articulus mille milia

Expl. qvat. V.

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ

Sig. natur: Ms. Phill. 1810

f. 39v

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
Preußischer Kulturbesitz
FOTOSTELLE
Briefadresse: 10102 Berlin
Unter den Linden 8

facilis praebeatur Inuentio. Cuius graeca atque
uel barbari prophetae. & reges & sacerdotes
fuerint hebraeorum. Item q; diuersarū gentiū
falso creditu dii. qui heroes. quae quando urbs
condita. quide Inlustribus uiris philosophi-
poetis principes. scriptoresq; uariorum
operum extiterint. & si qua alia digna memoriae
putauit antiquitas. quae uniuersa In suis locis
cum summa breuitate ponemus;;;

Caul arua spes. hac martis in arce quesco.
Belgica roma mea. non mea digna fuit.
Ivre bono meritoq; nobilitate triumphis.
Dii tuentur ei. par n roma nihil
Vulneror epte reo. consul pmi q; senat.
Hic gaudete mei. sic meruisse mori;;

Hinc semiramis. que tanto coniuge felix.
Plurima possedit. sed plura prioribus addit.
Non contenta suis. nec totis finibus orbis.
Expulit a patrio privignum trebeta Regno.
Profugus. insignem nostram q condidit urbem.
Treberis huic nomen dans. ob factoris amorem.
Que caput europe. cognoscitur antiquitate.
Filius huius Hero patris. hec epigrammata pono.
Cuius ad inferias hic cū ioue. mars tenet aras.
Sidere concordi pax est. non dissociantur.

Treberi urbis. multi belloq; cōpta triumphis.
Cū populis fortē. sibi q; subegerat urbē.
A quib; in mensū. consueuit tollere censū.
Quo locupletari. cepit nimis & dominari.
Colonia. Mogontia. Wormatia. Argentin.
Basilia.

Blm. StB. Phill. 1829, f. 8r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1829
Bl. 8r

dcccc xxx iiij. Hungri tercio uenerunt.

dcccc xxx vi. Henricus rex obiit. eodē anno

Otto primus augustus statuit².

dcccc Lxiiij Hungri quarto uenerunt.

dcccc Lxv Obiit Adalbero presul metensiū.

dcccc Lxvi Dōnus Deodericus epīs succedit.

dcccc Lxxiiij Obiit Otto imperator senior.

dcccc Lxxviij Dissensio inter Ottonem cesarē. et Lotharīū.

dcccc Lxxxiij Otto medius impr obiit. Dōnus Deodericus presul obiit.

et ipso anno Adalbero epīs successit.

c̄ xi Otto tercius obiit. Eodē anno Henricus regno successit.

c̄ vi Adalbero scē epīs obiit. Eodē anno Deodericus successit. xx vanno ꝑ vnc

c̄ xxiiij Henricus augustus obiit. Eodē anno / eius pontificatus dedicatiē. basilica

Cuonradus rex constituitur. Anno septimo eius imperii. Dedicatū. ē.

monasteriū scī vincentii. c̄ xxx dñi incarnationis. xx v dōni deoderici epīscī.

Indic̄ xiii. Epacta xiiij

c̄ xxxviij Conradus augustus obiit.

Bln. Phill. 1831, f. 176'

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1831
f. 106v

Briefadresse: 10102 Berlin
Unter den Linden 8

trib; uicib; deuastata sit ciuitas. atq; succensa.
rgo nec inmerito, ꝑ trib; suis sceleribꝫ maxi
mis. i. superbia. & ꝑ sedula ebrietate. tertiaq;
ꝑlibine inmoderata. Igit̄ omnipotens dns tres
plagas maxime gladium gentilium uenire ꝑ
misit sup regnum xp̄ianoꝝ. i sup ciuitatē
predictam trib; uicib;. Prima aut̄ plaga
grecoꝝ sub impr̄e constantie filio constantī
ni. quam rumus effectus est. catholicos i tō
to orbe ꝑsequens. Secda quando wandali. i
alamanni galliarū regiones sub imperatoꝝ
archadio. & honorio romanoꝝ. vastauerunt.
Tertia hunoꝝ. sub attila regeꝫ. et sub im
peratore theodosio minore. Contrahet u
na plaga. id̄ gladius gentilium. de trib;
plagis que commemorant̄ sepissime in cano
ne. id est gladio. fame. pestilentia. & trib; consue
uit dns iram suā sup regna trarū uindicare. uenit
sup populum. & ciuitatē treuirorū. Nos ergo scam trinitatē.
et omnes scos angtos. omnesq; scos rogamus. ut exercitum
xp̄ianorū a plagis p̄dictis. i similibus custodiant.
Nos quoq; o ciuitas treuirorum pontificū nrōrū p̄dic
torū sollempnia colimus. & eorū auxilius poscamusque
mire uirtutis quando fuerant in urbe p̄senti

Bes. Phil. 1874, f. 29r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1874
f. 295

Briefadresse: 10162 Berlin
Unter den Linden 8

cū ministris suis. Et continuo factus est ignis ferox. Et exiit inlesę. nec uestimenta eius. tetigit ignis. Videns autē impr qd famulab; di nocere non potuit. gladio eas punire precepit. Et cōpleuer martyrium Inmagno testimonio. et coronate sūt ab angelis dī. Videntes autē populi hęc oīa quę facta fuerant. dixer. Vere magnus est ds xpianor. Inprastina ū die. dagnus impr residens pretribuna li. scm̄ cristoforū sibi offerri precepit. dixitq; adeū. Chanee maledicte. usq; quo inhac pfidia p seueras. et quandiutte potero tolerare? Sacrifi cas dijs annon? Scs cristoforus dixit. Miserabilis. stultę. Infelix. erubesce iā miser. qui tantis triumphis uictus es. Volebam miser. ut tu xpianus efficeres. scę xpm cognoscer es. qui habet potestatem Inhac urta damnare. et post mortem iudicare. Dagnus dixe. Adhuc inhac stultitia p seueras? Scs cristofor R: Ego stultus nō sū. sed dnī seruus. Nā tu stultus es. et cecus corde. qui opera patris tui diaboli meditaris. et relinquis om̄ ęlestę. et sępiter nū. Tunc imperator iratus iussit ligari eum. et intrepidio tenci. et curgis ferreis cedi. et incapite eius poni cassidę ferrea

Ben. Phill. 1874, f. 14r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Mb. Phill. 1874
f. 145

Bln. Thill. 1874, fol. 46r

non cum potes ee doctor alius medicus S. pantaleon
dixit patri suo. Medicinam qui dabo homini ipi nul
lus medicorum nouit. Maior est enim magister
mis Pater aut eius putabat qd de magistro suo
diceret. & dixit ei. Fili audime. quia & ipse magis
ter tuus adhibuit curam. & non potuit cum cu
rare. Pantaleon dixit. Iustime. & uidebis glm
di. Extenxit oculos ei. & dixit. Inomine dni
mi ihu xpi qui illuminat tenebras & lucem in
firmos. iube pater sce ut iste uideat omib. diebus
uite sue. Et statim aperti sunt oculi ei. Pater q
cu audisset. credidit cum illo qui illuminat est.
Et egressus pantaleon cu gaudio magno. retulit omia
que facta sunt. prbo Audiens aut pbr et melius
replet gaudio gras egit do. qui tale gia dedit
pantaleon P multos aut dies docebat eos pbr &
confirmabat eos in fide. Tunc ille quicunq est
reuersus est ad domu suam. gaudio plenus. Pater
aut panta
leonis ingressus
domu sui idola
que habue
omia confregit.
& pietatem mise
ricordiam. Quod
cu audisset pan
taleon. dedit
glm do

aus:

Degering, Hermann:
die Schrift
Atlas der Schriftformen des Altertums
vom Altertum bis zum Ausgang des 18. Jhdts
Berlin 1939

Ber. Hs. Phill. 1874, fol. 46r

Accipe ergo babtismum salutare. Cotidianis diebus frequentabat pantaleon prbi domum. & melius confortabatur in fide nisi prbm uidisset. domum suam non ingrediebatur. Sic plenuserat grā dnī nrī ihu. xpi. Quadam aut die dimisso magistro suo transiens uidit puerum obligatum a serpente. Recogitans ū intra semet ipsum dixē. Nunc sciam siuera sunt que dicuntur abhermelao prbo. Et respiciens in celum dixē. Dnē ihu xpē si dignus sum seruus tuus ee. in tuo nomine crepet hic serpens. & puer liberetur. Et statim ut impleuit orationē crepuit serpens. & puer liberatus e. Pantaleon plus confirmatus in fide. dixit. Gratias agō tibi dnē ihu xpē qui dignatus es me seruum tuum ee. Et curtens cū gaudio magno. cecidit ad pedes prbi dicens. Rogo te serue dī. da mihi babtismum immortale. Ego iam credidi ex hodierna die qm non est alius ds pter dnm nostrū ihum xpm. Et retulit omia que contigerant. quoniam p. inuocationem xpi puer salnus factus est. & serpens crepuit. Dicit ei presbiter. Uem fili. & ostende mihi ruinam serpentis. Et p. gentes simul. ostendit illi. Cumq; uidisset pbr hoc factum. orauit dicens. Gratias ago tibi dnē ihu xpē. qui p. glām inpetuis

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Mb. Phill. 1874
f. 44c

FOTOSTELLE
Briefadresse: 10102 Berlin
Unter den Linden 8

aggreditur. & phs quib· patrē ipsius clotharium sepe
precib· defatigauerat depulsans· ut ut q; prius darisibi
missionē quolibere dō seruire. ac dñi uerba p̄ psalmis
tā monentis implere posset ducentis uacate et uidere
qm ego sū ds. eundē q; psalmista imitari ualeret dō ca
nentē. ecce elongaui fugiens & mansi in solitudine.
expectabā eū qui saluū me faceret. Rex quem idem
uenerabilis pontifex oīi sapientia. & oīi honestate
sic imbuerat. sic q; nutrierat. ut nemo eo sapientior
neq; preclarior umquā nisi cambrica gente prece
serit. merore usq; admirabilē lacrimarū effusione
tactus & attritus. dulcib; primū uerbis ab intenta
one cepta reuocare nitebatur. debinc sic non pre
ualens. minas inferre non erubescens. primo filiū
eius dē uenerabilis patris occidere minitans. debinc
armis & gladio eū appetere ausus ē. sed ab astantib;
militib; regina etiā inter currentē phibitus. non
solū que uoluerat non impleuit. uerū etiā ēpiscopatū
dō deuota regina terre & predib; sci sese p̄sulis
uenia sibi dari summa deuotione postulabat.
Data q; sibi licentia & impetrata de eligendo sibi suc
cessore auctoritate exiit benedictō rege. atq; re
gina. & iter uersus ppriā sedē qua cito potuit ac
celerat. Veniens q; clerū et populū conuocat.

Bln. Phill. 1874. f. 62r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Mo. Phill. 1874
f. 62r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
Preußischer Kulturbesitz
POTSDAMER STR.
Briefadresse: 1000 Berlin
Unter den Linden 8

& uir dunensis. harū q; triū ciuitatū cleric⁹ & monachi. diuitib⁹ & pauperib⁹ concurrentib⁹. beat⁹ gwericus uoſagꝰ
ire aggredit⁹. tumuloq; effosso scm̄ corpus nouis & pre
tiosissimis pannis induit. et feretro ex more supimpo
nit. Agunt⁹ p̄ totā noctē uigilię. decantant⁹ dō psalmi.
fundunt⁹ p̄ces. fundunt⁹ orationes. in crastinū uero ab
epīs reliquisq; sacerdotib⁹ dicunt⁹ misse. inferiores ū
gradus consuetas oblationes offerunt. thura ū & mul
torū aromatū mirifica odores accendunt⁹. Et p̄ auras
nebula suauissima. & fragrantia fumi delectabiliter
redolentis p̄ aera late satis sese diffundebat. factisq;
erga corpus [illegible] beati uiri quę p̄tinent ad cul
tū diuinū. postq; cęlestia mysteria refectioni cor
porali sese indulgentes. & inter epulas dō mag
nas gr̄as agentes. tandē inter adsumunt mutui.
ex tunc felicissimū & quā citius potuerant unde
uenerant redire festinant. O quantus populoꝝ ū
concursus. o quanta uox dm̄ collaudantiū. O quan
tus strepitus pectora p̄cutientiū. o quanta mul
titudo flentiū. & inter fletus gaudentiū. q om̄s
non quasi extinctū sed uelut unū. & quasi sibi
colloquentem se receptare lętabantur. Nec defu
erit supna miracula. sed comitantib⁹, utriusq;
sacerdotis meritis. qd psalmista longe ante dō

Bln. Phill. 1874, f. 65v

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1874
f. 65v

Scāe matris ꝑ ecclesiae tripudians auriga. necn̄ summę religi
onis in omn̄i mundanę aduersitatis turbine triumphans gub
naculum Domn̄ praesul Deodericus dū diuino adprime
cultui dedituſ quęq; ad honestatē. augmentum. seu defensi
onem sibi pastorali iure cōmissae sedis indefesso nisu
enuclearet. atq; procul posita offensione cuncta uotis
eius responderent. inter multa insigna quae consilio.
auctoritate. sententia adgtam & laudem summę &
individuae trinitatis praesenti in coenobio cum de
creto imperatorū & principū. necn̄ totius ppli senatu
applaudente gloriose gessit. & iam hunc libru̇ gesta
Sci martini continentē quo apud futurā posteritatē
sempitnae memoriae immortalitatē p mortali condi
tione nancisceretur. archiuis aegregii martyris
& laeuitae Uincentii in spem patrocinii sibi electi.
sub anathematis uinculo uotiua manu addidit. ⁊

Bibl. Phil. 1877. f. 1v

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Mr. Phill. 1877
f. 14

Stemmatis egregij consul meritoq. phennis
Hic Sendebaldus sublimi noe clarus.
Hunc inopū patrē. monachorū dulce leuamen
Fructifera hanc urbē pacerba morte pauentē
Cui adeloquiū tremuit frau cuncta uenus tuū.
Vnde tuas martyr Gorgoni splendide causas
Predia multa tibi studio solidauit herili
Atq. labore pio cara rexaxit amella
Quappē famuli deposcant mitē benigna
Iudicis eternū multū quo ualde benignū
Hamq. tuos mundo degens dilexit amicos.
Offendit fuscas nimiū lux clara tenebras.
Ipse duodenas felix finē Kalendas
Celicole lecti quē ad gaudia suma tulere.
Carminus hui ouans lector sub fiste parūp
Atq. pcare pios quos nouis grege xpm
Hunc donare pia semp sine fine corona.
Candidulo q. suo hunc proexcat vellere sūs

Gprgpn kxs nbrebr mfrkebs

Amen

Claudit hoc tumulo. regnat ac in dno;
Regib; a pro auus semp erat celebris;
Non meruit mundus ia reanere malus;
Gorzia pdolurt. mestus et ampla lues;
Defecit uerbis. ausib; & perit;
Iure peroraut. rethor ut ymbrifer.
Debellans prauos uoce potente tonans.
Predonum rapiens fauab; e patulis.
Ac este dni te assidue flagitant
Illi pficias. ac ueniam flagites;
Infestus q. tuis hostib; ipse fuit;
Dū placuit sas. displicuit reprobis;
Aprilis mestas terrigenis posuit;
Cetibus atq. suis associant alacres.
Sorte commune sedule porgitans.
Ipsum quo strenuus uocab. efflagitent;
Qua splendent iusti. ppetuoq. bonu;
Agnus. qui mundu sanguine purificat;

Bln Phill. 1877, f. 137v

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1877
f. 137v

ut in tanta re ignarus omnium trepidet.
festinet
sustineat. sumet aliquis ex populo mom
torem offici sui. Ita plerumq; euenit
ut quę uos imperare uisistis. ubi
imperatore aliu quęrat. At ego
suo qui rites. qui postquā consules
facti sum. acta maiorū et grecorū
militaria precepta legere coperim
prepostori homines; nā gerere quā
fieri tempore posterius. re atq; usu pri
us est. Comparate nunc quirites ci
uiloru superbia me hominem nouum.
quę illi audire et legere solent, ex
parte uidi. alia egomet gessi. Quę
illi literis. ea ego militando didici.
nec uos existimate facta an dicta plu
rima sint. contemnunt nouitatē meam.
ego illoru ignauiam. mihi fortuna.
illusp̄bria obiectantur. Quā quā ego

aq

V
Affectio accidēs
qd accedit & recedit sic
calor igneus. Habitus
illud qd adeo frequentat
ut quasi innatū
Nacturus
atq; usus
usu studeritis
disponendo qfieri
habitu capiendo.
& sine subauditione in
telligibilis. ea pce
dentib. qsubsequen
tib. reddendo causa
habilis

Ben. Phill. 1902, f. 69r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Mo. Phil. 1902
f. 69r

cātuati utriquiſq, forſ ē globauerat.
in nr̄oſ incurrunt. q̄ om̄ſ trepidi in
p̄ uiſo metu arrā uirtutiſ memo
reſ aut arma capiebant. aut capien
reſ alioſ ab hoſtib, defenſabant
l arſ equoſ aſcendere. obuiā ire ho
ſtib, pugnalatrocinio magiſq p̄lio
ſimiliſ fieri. Sine ſigniſ. ſine ordi
nib, eq̄ reſq, pedites q, p̄ mixti
C edere alioſ. alioſ obtruncare. mul
toſ ē tra aduſoſ acerrime pugnan
reſ abīgo circūuenire. neq, uirtuſ.
neq, arma ſatiſ regere. qd hoſtes
numero pluresq, undiq, circūfuſi erant
D enīq, romani uetereſ nouiq, & obea
ſcentes belli ſigſ loc̄ aut caſuſ ē cuncta
rat orbeſ ſ̣cere. atq, tra abomīb, par
tib, ſimul rect & inſtructi. hoſtiū ui
ſuſtentabant. ſleq, meo tā aſpero

Bibl. Phill. 1902, f. 81r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1902
f. 81r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
Preußischer Kulturbesitz
FOTOSTELLE
Briefadresse: 10102 Berlin
Unter den Linden 8

224

Aurea spes patrie specimen pietatis opime •

Salue & nostra crucis sepe aditor uelut

Munera parua nimis haud quaq; ea dona notis

Ecclę matris accipe nunc mila tui

Nos tibi p̄mittit quę quondā lacte refouit

Terit & algentē pauit & ęsurię· Aurea

Iā q; uiri sup effectu fert tuus triumphat

Cum sp fectu splendida nora geris

O li te genibus carū nutrium alūnā

Nē uisuq; suū nobile p̄sidiū Salue·

Q uęq; pui baculi paruā modo tamis reuit

Nē te pastorē gaudet ad ēē sibi

Ecce sinu pandit te susceptura fouebit

Infigens labiis oscula casta tuis Aurea

Implexit amat uenerat honorat obūbrat

Gaudet habere suū pontificale caput·

Hinc rogo p̄pendas gd̄ mat̄ tale; rependas

Hoc sibi redde uices ut pietate colas Salue·

Bkw. Hdl. Lat. qu. 11, fol. 224r

Chronst, Mon. pal. 2, 3, 22, 1d (= Taf. 45 i der Gesamtbands)

Blu. StB. theol. lat. 9°. 11, fol. 224r

I a q. fulsit ecclesie binas bina reddere dapes
H oc urbis de fastigio pontifex facit
F edera bina pax sub religione frequentat
I nde nocat cunctos mat(er) ad hinc precunctos. Lapsa
H ec pastoris ope nimbos implorat inopes.
I lla lege fide hanc pietate cole.
V erbis hus psalte nunc fida fila ciranis.
D epone mulcta lenta dulcedine tua
P sonet hymnidicum dum decurrit opus
O miseramur ait quo rebus gaudia
A sit ait mutuum fungatur ut hoc beatis
P remissa ducat pastor ad alta gregem. Lapsa
S idera clara precipue adumbrantes decore.
S plendidius multo fulsa nitore micant
M enibus ecce suis gaudens locus ipse resultat.
S e gaudere phebe quis valet in vicis.
A dsunt ecce patres agmina precamina dantes.
I n te corde pio quisq. bene capit.

Bln. SB. theol. lat. qu. 11. fol. 224

Aurea spes patrie spes omnipotencie sospes
Salue crux nostra crucifixe pater adueniens
Munera parua mihi haud quia grata dona negatis
Ecclesie mater suscipe nunc hilaris
Nostris pro meritis que quondam lacte refouit
Terra algore pauet fame sitique Aurea
Iam quia sup esse dolet sua fata triumphat
Cum sponsa splendida uota gerit
O si te genibus cauis immurmurat alma
Ne cui sua nobile pignus Salue
Quin quia pro baculi parua modestia manu sceptrum
Ne te pastoris gaudet adesse tibi
Ecce sinu pendet te suscepta puella decoro
Infigens labris oscula casta tuis Aurea
Implebat amor uenerans bonitate obsequio
Gaudet habere suum pontificale caput
Hinc rogo pendatis quod marmoreum reputetis
Has sibi poscit ades ut pietate colas Salue

I aspir & populus nos pr̃sul tuere leeus

Cl rex ad optatus uos super ee pr̃res.

rates bonos iq̃archia & euphonizans tibi in ter̃m

nabiliter immologia. Aeqe sc̃a tu patris hos

tia chc̃ xp̃e rex monarchos omniū Amictes & eu

logiumene. ietate tu pr̃ceptor qui gratu

ita ipsū te pr̃opt̃ nos obtulerat thauros in ara

uanitatis spiritans deo tuo rubidulus odor̃ eum

beumandrita pr̃obra[illegible] uniuersorum

grege eruorem. ad ex cocti[illegible] igni passionis

ut testaceū phusin plattes fragilitū summe

restauret prius ure nasorū. eqel qui per

eatum q̃ruq. factus es maledictus libidinis

uictimarū bestiale nostrū eqeus o emanuel

ablue delictū econciliator asilum spes q. so

la reor l'inspirans dedicam tu confessionē

seq̃nobis paraclete propitiationē

a magnus respice parvulos arch̃aterne

Blu. StB. theol. lat. qu. 11, fol. 225a

morbidulos. t contra mortis pestiferum uirus
pincis antidotum. a totius desiderii bonitatis
tui genus generalissimum. qualimonium qui qua
uerissime ipsi bibuli. solus tu salutaris tui clemens
nos intima fusce theoria. c u pantacleymon
aphilis benignula tu tonomarchion sanctimonii
um dulce iucundule tu delecte porcus queruls
unice archos pateris a optimas eleyson ymas
ac nos [illegible] qui liberatus spuma
hui dulcedinis eternorum mus dilectionis sophie
que salutaris quo uasi sora palmites fructus
pleni fore queamus letantes. c tu solus
qui forcipes crucis torcular unite ac prelum
uas degentibus nullis ac preciosi ide ipse botrus
elegans capri iubicundulus celestis bibens nobiscum
potum te nobis ipsum tui ser patris in regna.
os ut immolantes tui sanguinis sacri ebrii
benias musta quotidie mundi cooperiat a

Bln. StB. theol. lat. qo. 11, fol. 225v

ſclitos terre · Transi terra tua quasi flumen filia maris non est
ultra tibi manum suam extendit sup mare & conturbabit reg
Bethlem ciuitas dei summi ex te exiet dominator israhel & egressus
t à principio dierum æternitatis & magnificabitur in medio uniuerse ter
erit in terra nostra dum uenerit Deus à libano ueniet & par
dauit aduersus chanaam ut contereret fortes eius & dixit Non
ultra ut glorieris calūpniā sustinens virgo filia sydonis in
consurgens transfreta ibi quoq non erit requies tibi ecce
aldeorū talis populus non fuit Assur fundauit eā in cap
& transduxerunt robustos eius suffoderunt domus eius posuer
ū in ruinā Vlulate naues maris qa deuastata ē fortitudo uſa
ntiurus est ueniet & non tarda bre iam non erit timor in finibus nostris

Z. 102.

Blu. theol. lat. qu. 22, Spiegel vorn

STAATSBIBLIOTHEK
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
BERLIN

Signatur: Ms. theol. lat. qu. 22

(vorderer Spiegel)

FABULA HORATII EXCERPTA.

Seruius oppidius canusi duo prdia diues
Antiq̃ censu gnatusq; diuisse duobus
Ferunt. & hoc moriens pueris dixisse uocatis
Adlectu. pquã re talos dede nucesq;
Et cum. sinu laxo donare & ludere uidi.
Te tuburi numerare cauis abscondere tristẽ.
Examini ne uos agerer insana discors.
Tu nomentanum ne sequere. aut
Quare. p diuos oriatis interq; penatis.
Tu aduc ne minuas. tu ne maius faciasue id.
Qd sanus esse putat pauet. & natiui cohercet;
Pro[illegible] ne uos uellet gla. iure.
Irando obstringam ambo. uter ecbus fuerit ue
Vpiã pro. & intestabilis sacer esto;
Inicere atq; faba. bona ne perdasq; lupinis.
Latius ut circo spaciet. dare gneus nestos.
Nudus agris. nudus nãmus insane paterqs.
Scilicet ut plausus quos fert agrippa ferat tu.
Astuta ingenuã uulpes imitata leonẽ.

SEPTẽ SAPIENTIũ SENTENTIE

Que nã summa bonã ẽ mens conscia recti.
Pernicies hominis gmaxima. solus homo atq;
Quis diues. qui nihil cupiet. quis pauper auarus.
Que dos matronis pulcherrima. uita pudica
Que casta est. deq; mari fama ueretur

STAATSBIBLIOTHEK
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
BERLIN
Signatur: Nachl. Grimm 139,8

Denar.

1645. 4.

Sane uidendu ÷ inpredicatiuo syllogismo qđ deppositione sibi adas
sumtione uendicet. Illa extrinsecus aliqđ ea accipere manifestu est

4. Quarthals. 1645.

Drey stbrief Wochen Rechnungen, so
Schreiberey den. 28. X. Septembris. wid
rich den 27. X. Decembr: wieder gfendet &c.

mia
Quoniam frequen
tri medita indeda
ptiua assump. tanda ÷ Illa
si uelit sic assumere; Rethorica igit frequenti exercitacione medi
tanda ÷ Ex hoc apparet multa ee comunia que possint subiec
tue declaratiue adiungi quit se habuerit assumptio; Talibus syl
logismis insistente dialectica tadquęda minus inextricabilia
qua caligosa, ppellante; Pallas nutu maiestatis gene festinantis aduenit;

Pectora fandi iam pgressum comprime
Me inflexatoris stringat intimatio
Et multa nodos ppetui anfractus diu.
Vt non recuset edocta ÷ compendio.
Quicqđ decentes docta disputatio
Multo asseruendu contulit uolumine;

Bln. Nadl. Q.mm. 139,8

STAATSBIBLIOTHEK
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
BERLIN
Signatur: Grimm-Nachl. 139,8

cuna carnis abiecta agnum disequi. Sed ocyus expedit filius ut tuo
adhuc instituantur exemplo. Quā obrem pge quesumus molestum
& pallium qd tibi athanasius epūs dedit. ad obuoluendum corpus
culum meū defer. Hoc aū beatus paulus rogauit. non quod magno
pere curaret. utrum tectum putresceret & cadauer nudum. Quippe
quanti temporis spacio contectus palmarū foliis uestiebatur. sed ut
a se recedenti. meror suae mortis alleuiaretur. Stupefactus ergo ad
monitus. quod de athanasio & pallio eius audierat. quasi xpm in paulo
uidens. & in pectore eius domū uenerans. ultra respondere nil ausus fuit.
Sed cum silentio lacrimans ex oscula tis eius oculis manibusq; ad monasterium
quod postea a saracenis occupatū est regrediebatur. Neq; uero gressus eque
bant animum. sed cum corpus inane senium. senilis cū anni stangerentur.
animo iuncebat ac cate. Tandem de fatigatus & anhelus. ad habitaculum sui
confecto itinere peruenit. Cui cū duo discipuli. qui eum iam longeuo ministrare
coeperūt occurrissent dicentes. Ubi tandiu moratus es pater. Quib. ille
respondit. Uae mihi peccatori. qui falsū monachi nomen fero. Uidi helyā
& iohannē in deserto. & uere in paradyso paulum udum. & sicco compresso.
& manu uerberans pectus. & cellulā pallii petiit. Rogantib. q. discipuli.
ut plenius quidnā rei esset exponeret. Tempus loquendi & tempus
Tunc egressus foras. & nec modicū quidem a bis sitiens. puteū quē uenerabatur
diebatur. Illum sitiens. Illum uidere desiderans. Illum oculis & mente cupie
Timebat enim q. deuenit. Ne se absente debitū reddere spūm xpo. Cui q. iam
illuxisset dies. & rerum horarū spatiū interpraenerat. uidit inter angelorū
cateruas. & inter prophetarū & apostolorū chorus. nuco paulū candore fulgentem
Insublime conscendere. Et stratum in facie pedens. sablonē capiti supiaciebat.
plorans eiulans. Cur me inquit paule tam serum. Cur abis insalutatus.
Tam tarde notus fuisti. quia cito recessisti. Reuertebatur q. postea beatus antonius
tanta se uelocitate. quod reliquū erat uiae cucurrisse. ut a deficere uel
lit. nec immerito. Nam intrepressus spelunca. uidit quib. explicatus.

Bln. theol. lat. fol. 275

STAATSBIBLIOTHEK
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
BERLIN
Signatur: Ms. theol. lat. 2° 275,
Bl. 4r

cum exiturus eet ad uidenda monasteria. & digereret inscedula apud quos maneret. quos intransitu uisitare deberet. Scientes monachi quendā de fratrib. paruorem. simulq. cupientes uitio eius mederi. rogabant ut apud eū maneret. Et ille. Quid inquit uultis a uobis iniuriam. & fri uexationē facere. Quod post quā fr ille paruus audiuit erubuit. & admittentib. cunctis. uix ab imitio impetrauit. Ut suum quoq. monasterium in mansionum ordine poneret. Post dies ergo decimum. uenerunt ad eum. custodibus iam imunem quasi nulla esset. & abeo dispositas. qui cum lapidibus & glebarū iactu. fundaeq. uestigine. Accedentes deterrerent. sine aesu uiri. mane omes pfecti sunt. ridente sene. & dissimulante scire qd euenerat. Porro suscepti a balio monacho. cui sanctus uocabulum est. Debemus quippe paru tacere uocabulum. largi dicere. quia dominicus erat dies. Inuitabant abeo uniuersi in unum. Utante horam abluarum pastu labore unde sublenarent. Et sce maledictus auct. qui prius refectionem corporis. quā animę quaereret. Oremus psallamus. dño reddamus officium. & sic ad uinea pperabimus. Compto o tam ministerio. Insublimi stans benedixit uineae. & suas ad pascendū dimisit oues. Erant aū quinquaginta. nonminus tribus milibus. Cumq. centū lagenis estimata fuisset. Integra ad huc uinea. post dies xx. trecentas fecit. Porro ille paruus fr. multo minus solito colligens. & iā id qd habuerat. uersum in acetum sero doluit. Hoc multis fratrib. senex ante futurum dixerat. Detestabat aū precipue monachos. qui Infidelitate quadam in futurum seruire nesciu. & diligentia habere nel sumptuum tuestium. aut alicuius rei cum sclō transeuntes. Denique unū de frib. Inquinto ferme a se miliario manente. In hostiolo suo nimis cautū timidūq. custodem. & paruxillulum habere nummorū. a boculis suis abegerat. Quuo lentius sibi reconciliari senem. frequenter ueniebat ad fres. & maxime ad sicum. quo uehementissime delectabatur. Quadam igit die. ciceris fascem uirentis. sicut in herbis erat de uite. quē ei ad uesperam et sicus posuisset ad mensam. & clamauit senex sepultore eius ferre ei posse. simulq. unde esset. interrogauit. Respondentesq. et sicus. qd fr quida promitias agelli sui fratribus attulisset.

Bln. theol. lat. fol. 275

STAATSBIBLIOTHEK
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
BERLIN
Signatur: Mo. th. d. lat. 2° 275,
Bl. Mor

Inter eyulas uero penitari pafnutius coepit ad hospite quid actus esset quod studii uicinus; operis habere exercitia; Ille uero cū desse humilia respondere et latere inbonis quā puplicari mallet purgebat pafnutius dicens Reuelatū sibi ee adno qđ dignus eet consortiis monachorū; atille eo magis humiliora desemetipso sentiens aiebat; Ego quidē innullo mihi su bonū alicuius conscius uerū quia uerbū di factū est actre eū quē nihil latet celare non possū; Hec ergo que mihi inmedio multorū posito inusu sunt loquar; Triginta iam completi sunt anni qđ continentie consensū habere me cū coniuge mea nullus agnouit; Suscepi au ex ea tres filios; horū ēn causa solum modo cognita mihi uxor ē; Nec ptr eam alia nec ipsa ultra iam cognita; Suscepere hospites numquā cessum cōta utemine amor me poterer aduenienti occurrere; Peregrinos nondimisi umquā de domo mea hospite sine uitico pauperē nullū despexi sedque necessaria fuerant prebui; Alieni laboris fructus numquā introuit domū meā; Irē siuidi numquā puerum donec reconciliarem dissidentes adpacem; Homo umquā detrahendi inculpa famulos meos numquā greges mei leserunt fruges alienas; Uolentē seminare murum meo numquā phibui nec uberiora mihi noualia elegi cūlli sterliora dereliqui; Quantū inme fuit numquā pmisi utpotentior infirmū pmere; Semp studui mutta mea utemine contristare; Iudicio si fui captus nemine condempnaui sed dissidentes reuocare inconcordiā studui; Hec interim mihi utre institutio dō donante acteuus fuit; Audiens au hec beatus pafnutius caput eius osculatus benedixit eū dicens; Benedicat te dns exion cūcta que bona sunt inhierusalem; Quia ergo bene hec conuenienter implesti illud tibi deest qđ bonorū ommū summū ē; Uomittens cuncta ipsā uerā sequaris di sapientia cōsecretioris scientie inquiras thesauros; Adquos nonaliter poteris puenire nisi abnegis temet ipsum cōtollas crucem tuā et sequaris xpm; Atille cū audisset hec nihil moratus nec ommino aliquid indomo sua ordinans secutus est uerū di pgens cum ipso addesertum; Cumq; uenissent adflumen nusquā adtrans meandum

30 v
n.f.l.f. 275

Bln. Theol. lat. fol. 275

Hand A

scies sententiā · qua iniusti etiam regnū dī nō hereditabunt :
P ocest aūi quisq; prudenter & rationabiliter · nec suā animā contemp
nere · et parentib; suis maxime · si deh abeat · et egentiores sī con
solatione prestare; Quando aūi quis animā suā despicit conferen
do suę pgenię · subiacet legi qua inuano de sua anima cogitat;
C antat aūi sēs psalmista dauid dicens · quid anima sua sollicita sī inti
more; qm quis inquit ascendet in montē dnī · i deest qua difficile · t
Q uis quis stabit in loco sco eius · Innocens manibus et mundo corde · qui
nō accepit inuano animā suā; Isti aūi inuano eā accipiunt · putan
tes eā cū corpore dissolui · dum uirtutes neglegunt; Hanc ergo
uirginē inuita duca uolens fle · a domare ad releuationē animarū.
scissimus macharius prbr · & ppositus pauperū lepsorum · composuit
& inuenit artem huiusmodi · fuerat enim auuentures sua cambiarius · quos
dicunt gemmas distrahere · quadam dixit ei · Lapides pciosi · smaragdi
& iacinct · incurrerunt mihi · & siue inuenta ea sunt · siue furati dicere non
possum; pciosi aūi sunt nimis · ita ut non possint aestimari quā pclari habent;
V enditā aūi quibā eos · inquingentos solidos; Si placet tibi eos tollere · de uno lapi
de potes accipere quingentos solidos · Alios aūi in ornamento neptis tuę
pparabis · Virgo aūi intentissime audiens delectata ē · & cadens ad pedes eius ait;
P ccatorem tuam nequissimus eos compara · Inuitauit ergo eam prb dicens ·
V eni us · ad cellam meam & iude eos · quae non adqueunt · sed ad donans eum
dedit quingentos solidos dicens · Quomodo ut tollet eos · ergo aūi causā habeo
I pse aūi accipiens erogauit eos pauperib; · Tempore aūi transacto · qdam magnae
opinionis ac reuerentiae erat ur in tota alexandria · amator dī & multum
misericors · Fuerat enim usq; ad ientum annorū eius senecta · cū quo & tā
& nos commorati sumus · Reuertebat eum commonere · si pradicta virgo ·
ad ultimum inueniens eū in ecclsia ait ei · Rogote domine · qui dubes ppter
lapides illos · p quib · dedimus quingentos solidos · qui respondit ei dicens ·
Ex tunc quo dedisti mihi aurū · tradidi eum pro gemmarū · & sius uemre & uidere

Signatur: n.a.l.f. 275
95 r

Bln. theol. lat. fol. 275

Hand C

Berlin, Theol lat 20733 | fol 233v

TITVLVS Altario sc̃i Stephani in Galeria

Anno abincarnatione dñi · mill. xc. viii · Indictione · vi. Concurrente · iii · Epacta · xv. kl. octobris. Rogatu imperatoris Heinrici iii. Iussu dñi eigilbti treuirorũ archiepi. Consecratũ ē hęc crypta a uenerabili Vuecelone Wirtzburgensi epo in honore sc̃ę Trinitatis sc̃ę crucis sc̃ę dei genitricis marię sc̃i michahelis archgli sc̃i andreę apli sc̃orũ xxxiii sanctorũ. Continentur hic reliquę. De palio dñi natus inuolutꝰ ē. De columpna adqua dñs ligatꝰ flagellatꝰ ē. De sepulchro sc̃i dyonisii dñi. De pallio et sandaliis de sepulchro sc̃ę dei genitricis marię. De sandaliis sc̃i andreę apli. De monte syna in loco q dñs moysi locutꝰ ē. De sycomoro ex qua zacheus dñm uidit. Code die consecratũ ē hoc altare in honore sc̃i Iohannis baptiste. Sc̃orũ mr̃ Stephi prothomr̃. Vincentii. Xp̃ofori. Cipriani. Teodori. Adalberti. quor reliquię hic habentur. Sc̃orũ Laurentii. Benedicti. Blasii. mercurii. Georgii. Bonifacii. Sociorũ. Code die consecratũ ē hoc altare in honore sc̃ę mr̃ munieu. et soc ei. Cyrici et soc ei. Calixti Cornelii. pontiani. Cosme. Damiani marcellini Petri abdon Sennes. pri Iacobi. Agapiti. Silani magni. Andreę cũ soc eor. Hic habentur reliquię. Crisanti Marię Iohannis. hermetis. Sc̃orũ vi mr̃. Code die consecratũ ē h altare in h sc̃o et. Ipoliti. Romani. Germani. amandi. mc̃. Ravenn. mansuetis. Sucharii. valerii. Cosmę. vadalbi. metãi. martini. lupi. leonis. Willibrordi. maximini. Code die ē haltare in h sc̃ũ ũgnm qrũ hic habet. Hungaretę. Columbę. Stephanię. sc̃orũ ũgn. xv. mil. Sc̃ũ Cornelii. Vualpurgis. Marię magd. Marię egyptiace. Elisabeth. Lyobę. Omniũ virginũ.

BILDARCHIV FOTO MARBURG
IM KUNSTGESCHICHTLICHEN INSTITUT DER
PHILIPPS-UNIVERSITÄT D-3550 MARBURG
ERNST-VON-HÜLSEN-HAUS · POSTFACH 14 60
TEL. 0 64 21 / 28 36 00 · TELEX 48 23 72 UMRD

ARCHIVNUMMER: LA-2309/6

REPRODUKTION UND VERÖFFENTLICHUNG NUR MIT
GENEHMIGUNG UND URHEBERVERMERK DES ARCHIVS
BELEGEXEMPLAR AN: BILDARCHIV FOTO MARBURG

Berlin. theol. lat 2° 733 | fol. 234

+ ANNO dom̄ incarnat̄ · occc · lii · Indict̄ · xv ·
aduenies Lotharius imperator prumiā monasterium
qd̄ est constructum in honore dni & saluatoris nr̄i
ihu xp̄i · nec non & genetricis eiusdem dī & dni nr̄i ·
beatissimi quoq; iohannis babtiste & p̄cursoris eius ·
sc̄issimoz eciam aptoz Petri & pauli · ceteroru q;
apostoloz · Stephani quoq; pthomartiris · cunctoz
q; sc̄oz martirum · Martini etiā & benedicti ·
uenerabilissimoz confessoz · cunctoz q; sc̄oz ·
Anno imperii sui in italia xxxiii · & in francia
xii · & o pauli hec mente deuota sc̄o saluatori ·
& omnib; p̄fatis sanctis · p remedio anime sue · &
coniugis defunctę · plisq; & omnium predecessoz
suorum pro statu regni ·

BILDARCHIV FOTO MARBURG
IM KUNSTGESCHICHTLICHEN INSTITUT DER
PHILIPPS-UNIVERSITÄT D-3550 MARBURG
ERNST-VON-HÜLSEN-HAUS · POSTFACH 14 60
TEL. 0 64 21 / 28 36 00 · TELEX 48 23 72 UMRD

ARCHIVNUMMER: ZA2309/32

REPRODUKTION UND VERÖFFENTLICHUNG NUR MIT
GENEHMIGUNG UND URHEBERVERMERK DES ARCHIVS
BELEGEXEMPLAR AN: BILDARCHIV FOTO MARBURG

tuum & odi tuum quantitatem. ppter
tepa. unexit te ds dstruus. oleo exul
tationis ppe participibus tuis;
Et tu in principio dne terram fun
dasti: & opera manuum tuarum sunt
caeli. Ipsi peribunt tu autem per
manebis. & omnes sicut vestimentum
veterascent; & sicut amictum mu
tabis eos: & mutabuntur. Tu autem
idem ipse es: & anni tui non defi
cient;

[illegible] omnis fines terre salutare
salutare dei nostri iubilate do omnis terra
[illegible] rum fecit dns sa
lutare suum ante conspectum gentium revelauit iustitiam suam
[illegible] ressit fi carus in luxta nabis uenite [illegible] & ad
quem dm quia hodie descendit lux magna super [illegible] m

imperium ipse enarrauerbum; Et verbum
erat apud dm: et ds erat verbum; Hoc
erat in principio apud dm. Omnia per
ipsum facta sunt: et sine ipso factum est ni
chil, Quod factum est. in ipso vita erat;
Et vita erat lux hominum: & lux in te
nebris lucet. et tenebre eam non com-

R.cu. theol. lat. qc. 124 ; 2. vordere Vorsatzbl.r

Ccclesia ... abbate monasterii fundensis
... praeposito monasterii fundensis
... monasterii ciuius supra
... prouintiae ualeriae
... ma[ior]is ecclesiae sci stephani ux
... ciuitatis
... cellu ... ciuitatis epo
... praepositi monasterii in monte qui so
... ratis dicitur
... abbate monasterii quod sub ... uocatur
... facio praeterea ciuitatis epo
... fortunati de trinae ciuitatis epi
... ... prouintiae ualeriae
... ... prouintiae ciuius supra

... damdiu mus quorundam saecula
rium tumultibus depraessus quilq
... suis negotiis plerumq; cogimur
... solueredum quod nos certum est
... rondebere sed rerum locum pro uiamque cum me
... roris ubi omnie quod de mea ... huoccupatione
... displicebit sepatenter ostendes et cuncta

Bln. Med. lat. qu. 124, fol. 1a Krakau

Quinuocationiseiusl horam subaliter inquirentes
ipso eum momento cognouerunt exisse de corpore.
quo per iohannem quia apud defunctus est fuerat
uocatus; Quaexre colligitur quia utro rũque
par fuit meritum. eisq; datũ est. ut in una mansi
one sotialiter uiuerent. quib; e corpore contigit
sotialiter exire; Sed ne q; hoc sileam. quod dum
adhuc laicus uiuerem atq; in domo mea que
mihi in hac urbe exure patris obuenerat ma
nerem. de quibusdam uicinis meis me contigit
audire; Que dã hamq; iuxta me uidua galla
dicebatur; hec eu morphium nomine iuuenem
filium habebat. a quo non longe quidã stephan
qui in numero obtio fuit habitabat; Sed is de eu
morphius ad extrema uite ueniens. uocauit
puerũ suum eique precepit dicens; Uade citius
& dic stephano obtioni ut conatus sue nat. quia
ecce nauis parata est ut ad sicilian duci debeamus;
Cũque hunc puer insanire crederet. & obedire re
fusaret. coepit ille uehementer imminere non insano.
Cgressus est puer. ut ad stephanum pgeret; Cũque
in medio itinere ueniss& eu alius quidã obuiã
factus. quihunc requisiuit dicens; Quouadis. cui
ille respondit; Ad stephanum obtionem a domino
meo missus sum; Atq; ille ptanus dixit; Abeo ue
nio. sed ante me hac hora defunctus est; Reuer
sus uero est puer ad eu morphium dominum suũ.

ω dicens; Uade & nuntia illi quod dico. quia

me memini. quodinea portiuncula cuntis; adeccle
siambeati clementis est peruia fuit quidam seruu
lus nomine. cuiuste quo que non ambigo meminisse.
Qui quidem pauper erat; sed meritis diuesse rat. quē long
a egritudo dissoluerat; Nā exquo illū scire potui
mus. usque ad finem uitae paraliticus iacebat;
Quid dicam quia stare non poterat. qui nunquā
in lecto suo surgere uel adsedendum ualebat. nū
quā manū suā ad os ducere. nunquā se potuit in
latus aliud declinare. huic adseruiendum mater
cū fratre aderat. & quicquid ex elemosinis pōtifi
cis accipere. hoc eorū manib; pauperib; eroga
bat; Ne quid aquam litteras nouerat. sed scripturas
cre si bi m& co dicese merat. & religiosos quosq; in hos
pitalitate suscepto sammonuit ut surgerent. & cū
eo psalmos p expectatione exitus decantarent; Cūq;
cū eis & ipse moriens psalle re cōpio cepsallentium re
pente conpescuit. cū terrore magni clamoris ducens;
Tacete; num quid non auditis quante resonent laudes in caelo. & dū ad eas dem laudes quasi intus au
dierat aurem cor disintendere. & sca illa anima car
ne soluta est; qua scili ca & exe tanta illic flagran
tia odoris adsperta est. ut omnes illic qui aderant
ineffabili suauitate replerentur. ita ut per hoc
patenter agnoscerent. quo deam laudes in caelo
susceperisset; Cuirei mo nachus inter fuit qui nunc
usque uiuit & cū magno fletu adtestari so let. qua
quo usque corpus eius sepulture traderent ab eorū
narib. odoris illius flagrantia non recessit;

hospitali
tatem
pientis hos
pitale
& fratres
mensu
pprias ple
sacras scri
uradisce
re. cū sicut
ex litteras
ndit us
norar &

+ finē abuis scr

Gaudebat in dolore semp gratias agere. hr mnis dia & lau

C3 IA3 IDS IB2 IC2

Ossol. Theol. lat. qc. 124, f. 101v Krakau

M·A·

AUCTENTICŪ TITRASTICON DE SINGULIS MENSIBUS

Hiciani mensis sacer est en aspice tutaris · Turamicent sumant utpia tuaralares · A. unorum secliq: caput Natalis honorum · purpureus fastis qui numerat procer es ·

Principiū iani sancit tropicus capricornus ·

KMENSIS IANUARIUS HAB DIES XXXI · LŪN XXX · gruli ·

		KT IAN	circumcisio · & octabas dnī nrī ihū xpī
II	IIII	NON	
III	III	NON	Nat scī anteri pap & mar ua appia adsem xistum ·
IIII	II	NON	
V	NŌN	IAN	
VI	VIII		epiphania dnī nrī ihū xpī ·
VII	VII	ID	
I	VI	ID	
II	V	ID	
III	IIII	ID	Nat beati pauli primi heremitae
IIII	III	ID	eductio dnī de aegypto ·
V	II	ID	Depositio domni iohannis pap & biscopi abbatis ·
VI	ID		Octauas epiphaniae & depositio dōm hilari pictauensis epī ·
VII	XVIIII		Nat scī felicis inpicis ·
I	XVIII	KL	
II	XVII	KL	Natt scī marcelli pape & mar ·
III	XVI	KL	Depositio scī antoni monachi ·
IIII	XV	KL	Natt scae priscae ·
V	XIIII	KL	
VI	XIII	KL	Natt scōrum fabiani epī · & sebastiani mar ·
VII	XII	KL	Natt · scae agnetis ·
I	XI	KL	Natt scī uincentii mar · & scī anastasii ·
II	X	KL	
III	VIIII	KL	Nat scī babillae epī & III puerorum ·

Bln. Phill. 1869. f. 1r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Mo. Phil. 1869
f. 15

·K IIII IDUS DECB· Nāt scāe luciae·
V XVIIII kt IAN· PRIM ROMANAS ORDIRIS IANE KALENDAS·
·L VI XVIII kt
VII XVII kt
·M I XVI kt Nāt ignatii martyris.
II XV kt Depōs gundolandi abb· SOL INCAPRIC·
·N III XIIII kt
IIII XIII kt Nāt scī athanasii epī·
·O V XII kt Natt scī thome apti· SOLISTITIUM·
A VI XI kt
VII X kt Nāt scāe eugeniae uirg & mr·
B I VIIII kt
II VIII kt Natiuitas dnī nrī ihū xpī secdm carnē & anastasiae mar·
C III VII kt Nāt scī stephani mar·
IIII VI kt Nāt scī iohannis euang· VI· AEG· M· TUBI
D V V kt Nāt scor innocentium·
VI IIII kt
E VII III kt CES· MAT· CANIS OCCID· ETAETICA AQUILA VESPI·
I II kt Natt· scī siluestri papae· fin emb primus·

NOX HOR· XVIII· DIES HOR· VI·

Unde decē ber amat te genialis hiemps·

EXPL· DIES· CCCLXV· HOR· VIII· DCCLX· MOM· CCCL· DCLX· EBD· L II·

Ab origine mundi· usq; ad aduentū dnī nrī ihū xpī· annī· V· CXCVIIII· Ab incarnatione dnī· usq; in uicesimū primū annū regni karoli regis· sunt ann· DCCLXXXVIIII·

Bln. Phill. 1869, f. 11r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: M. Phil. 1869
f. 115

V H XI kt Nāt scī matheī apti & euangē

·K VI I X kt pās beatoꝝ mār. mauricii. & sōr. DCLX. CONCURR LOCUS

VII K VIIII kt

·L· I L VIII kt conceptio ioh baptistae · EQUINOCT · HIC INDICT INCIP · ET FINI

II M VII kt pās scī firmini epī · LUNTUR

·M III N VI kt

IIII O V kt Nāt scōꝝ cosme & damiani ·

·N V P IIII kt II · LEG · M · FRONI

VI Q III kt dedic̄ basilicae scī michahēt archangī · in medeloco · depos scī

·O VII R II kt Depositio beati hieronimi prbi · Liutuuini treuerensis archi

P omalegit uir gomatu NOX HOR · XII · DIES HOR · XII · epī ·

ri mtria solis ·

Ex inpro iectae claro cum lumine chelae ·

Ipsa consequitur lucens uis magna nephas ·

Inde sagitta potens dextra flexum tenet arcum ·

Ann̄ incar̄ dom̄. DCC LXXXVII · Indict̄ X · XVI kt octb · luna · XXVIIII ·

Abhora diei prima usq; in tertiam eclypsin solis facta est die dominica ·

Ann̄ DCC LXXVII · eclypsis luna facta est principio noctis X · kt octb ·

luna XIIII · ut raro · Indict̄ · XV ·

Bln. Phill. 1869, f. 8v

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1869
f. 8v

Dat phensam lepore cumq; ipsa palmite foetus. October pinguis dat tibi rure saues.
Ambrosius spumare lacte et musta sanare. Apparet uino uas caliti ecce nouo.
R.II.XVI. SIGNU LIBRAE. Aequat et octember sementis tempore messem. UUINTIR FULLITH.
XI.G. hiberchaos. MENSIS OCTOB. HAB. DIES. XXXI. LUN. I.

A	I	S	Kt OCT.	Nat scor confessorum remigii et germani epor. a finem b sedis.
	II	I	VI NO	ATTICAE CORONA MANE EXORITUR.
B	III	U	V NO	
	IIII	A	IIII NO	Nat scor mar heoualdi et heoualdi.
C	V	B	III NO	Nat scae christinae.
	VI	C	II NO	
D	VII	D	NO OCTB	Nat sci marci inuiolata. CAE. FULG. IN CORONA STELLAE
	I	E	VIII ID	EXORIT. 2
E	II	F	VII ID	Nat sci dionisii epi et mr
	III	G	VI ID	
F	IIII	H	V ID	
	V	I	IIII ID	Nat sci heudisti. VERGILIAE UESPI ORIUNT. 2
G	VI	K	III ID	Dedicatio ecclesi maximum intreueris
	VII	L	II ID	Nat sci caelesti epi
H	I	M	IDUS.	CORONA TOTA EXORITUR
	II	N	XVII kt NOU.	SIDERA PRECIPITAS PELAGO INTEPESTA NOU B.
I	III	O	XVI kt	SUCULAE EXIUNTUR
	IIII	P	XV kt	Nat sci lucae euang. c SOL IN SCORPIONEM.
K	V	Q	XIIII kt	titulus agiae sophiae. c Nithad abbas mediolacensis.
	VI	R	XIII kt	par sci neonis in appia. LOCUS CONCUR R.

Bln. Phill. 1869, f. 9r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1869
f. 9r

Explicunt quat uor tempora anni · mens. xij. ebd. lii. & lunae dies. ccclxxvi
& vi. horae · hor. viiij. dcclx. mom. cccclx.

Ann solar. habet dies. cccl xv. & vi. hor. Ann bis sextalis. cccl xvi. dies.
Ann. lun. & com dies. cccl iiii. Ann lun emb. cccl xxx iiij.

C. MAUIh. RFE. OCB. L. KThC. q E

.M:AL.I S.R.F P.. O.CN.LUT .hR. .q .E O.

Aries hab stellt Incap i · In narib: uj · Ipi collo ij · Insūmitate pedis dexter · i · In dorso · iiij ·
In cauda · i · Insūmitate pedis sinistri · i · s. xij · Triangulus hab stellt iii · In singulis angulis · j ·
Pisces ij · quor Aquilonalis hab stellt. xij · Australis xv · Linea quae continent stellt viiii s xxxvi ·
Perseus hab stellt In humeris singulas · In dextra manu · i · In sinistra manu · uj · In uentre · i ·
Ipi dextro latere · i · In genu · i · In pe · i · In sinistro femore · j · In tibia · ij · In capite gorgonis · ij ·
Lyra hab stellt Ipsarum: pectine · j · In acuminib: cornuū singulas · In humeris singulas ·
In supido · i · In dorsa · j · s. xiiij · Cygnus hab stellt In cap · i · In utroq; ala v · In corpore · j · In cauda · j ·
In ueste xiij · Aquarius hab stellt In cap. ii · In humeris singulas · In sinistro cubito · i ·
In manu · i · In mānis singulas In dextro cruce · j · In pedib: singulas · Summa xij · Capricornus hab stellt In singulis cornib: singulas · In naso · i · In cap. ij · sub collo · i · In pectore · ij · In pedib:
priorib · i · In sūmitate pedis · j · Ipi dorso vij · In uentre · v · In cauda · ij · Summa · xxiiij.

Ms. Phill. 1869 f. 11v

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1869
f. 11v

Ianuarius. Aug. & Dec. IIII. NON habet. xviiii. k. postid. dies. xxx. i.

Mar. Mai. Iul. et Oct. vi. non hab. xviii. k. postid. dies. xxx. i.

Apr. Iun. Sept. et Nouemb. IIII. non hab. xviii. k. postid. dies. xxx.

Feb. IIII. non habet. xxvii. postid. dies. xxviii. Qms menses. viii. id habi

S tenebrae egyptus graio sermone uocantur
I ndedies mortis tenebrosos ure uocamur
B is dem binq; dies scribuntur In anno
I nquibus una solet mortalibus hora timeri
M ensis quisq; duos capuuos possidet horum
N ec simul hos unc tos hommes nepeste trucidet

i	I anu prima dies et septima fine timetur	viii
iii	A st februi quartae praecedit tertia finem	iii
i	M artis prima necat cuius & cuspide quartae	iiii
x	A prilis decimae undeno & fine minat	xi
iii	T ertius maio lup' e' et septimus anguis	viii
x	I unius in decimo quindenu a fine salutat	xv
xvi	T redecimus iulii decimo innuit ante kalendas	x
i	A ugusti nepa prima fugat de fine secunda	ii
iii	I ertia septembris uulpis ferit a pede denam	x
iii	I ertius octobris gladius decimu ordine necat	x
v	Q uinta nouembris deus uixit tria mansit in urna	iii
xii	D at duo dena cohors septe inde decemq; decembris	xvii

H is caueas nequid ppio de sanguine demas
N ullu op' incipias nisi forte ad gaudia tendat
E t caput & finem mis sis in corde teneto
N e in medio in maruas sed dara p gethera iuuas

Bln. Philol. 1869. f. 12a

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1869
f. 12 r

mus. Neq; enim contemnenda parui ue pendendae est regula. cuius omnes
pene sacrae expositores scripturae. non minus quā litterarū figuras mon
strantur amplexi. Denique & multi alii aliās. & ipse diuinae inter pres histo
riae hieronimus in euangelicae tractatu sententiae huius adiumentum
disciplinae non dubitauit assumere. Centesimus inquit & sexagesimus &
tricesimus fructus quanquam de una terra & de una sementena sa
tur. tamen
multum differt in numero. mus XXX. refer
tur ad nuptias. Nam & ipsa digi
torum coniunctio. & quasi molli osculo se complectens & foederans. maritum
pingit & coniugem. mus Lx. aduiduas. eo quod in angustia & tribulatione sint
positae. unde & in superiore digito deprimun
tur. Quanto q; maior
est difficultas exper te quondam uoluptatis
illecebris abstinere.
tanto maius & praemium. Porro centesimus
numerus quaeso diligen
ter lector attende. A sinistra transfertur ad dexteram. Et isdem quidem
digitis. sed non eadem manu quibus in leua manu nuptae significantur & ui
duae circulum faciens. exprimit uirginitatis coronam. Cum ergo dicis
unū minimum in leua digitum inflectens in medium palmae arctum infiges.
Cum dicis duo. secundū a minimo flexum ibidem impones. Cum dicis tria. ter
tium similiter ad flectis. Cum dicis quatuor. idem minimum leuabis. Cum
dicis quinque. secundum a minimo similiter eriges. Cum dicis sex. tertium
nihilominus eleuabis. medio dum taxat solo qui medicus appellatur. inmedi
um palmae fixo. Cum dicis septem. minimum solum celeris inter im leuatis
super palmae radicem pones. Iuxta quem cum dicis octo. medicum. Cum
dicis nouem. impudicum e regione conpones. Cum dicis decem. unguem
in dicis in medio figes ar tu pollicis. Cum dicis. xx. summitatem pollicis

Bln. Phill. 1869. f. 17ᵛᵃ

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phil. 1869
f. 17r

manet et manebit aeterna. sed nobis tunc incipit et cum ad eandē
uidendam meruerimus introire. ubi quo actu occupentur
sci perfecta spūs et carnis immortalitate renouati. testat² psal
mista. qui dō per laudem amoris canit. Beati qui habitant in
domo tua in saeculum saeculi laudabunt te. quo usu delectent².
Idem consequenter exponit. Benedictionem dabit qui le
gem dedit ambulabunt de uirtute in uirtutem uidebitur dūs
deorum in Sion. Quales ad hanc uenire possint. ipse quiest uia ue
ritas et uita. testatur dnūs. Beati mundo corde. qm ipsi dm uidebunt.
Ergo noster libellus deo lubili ac fluctiuago temporum lapsu
descriptus. o portunum de aeterna stabilitate ac stabili aeter
nitate habeat finem. Quem rogo si quilectionem dignum rati
fuerint. meis precibus dño commendent. pia que apud dm
et proximos quantum ualent agant industria. ut post tempo
rales caelestium actionum sudores. aeternam cuncti caeles
tium praemiorum mereantur accipere palmam.

EXPLICIT TEXTUS HUIUS OPERIS BEDE
PRĪBI.

hz amanent pectus habentes mnum

Bln. Theol. 1869, f. 139r

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1869
L. 139

Bln. Phill. 1869, f. 139v

Achel dema ager sanguinis. quihodieque monstratur. Inhelia
ad australem plagam montis sion & actenus iuxta iudaeorū
consilium mortuos ignobiles alios terra tegit alios subdiuo
putrefacit. Asio regio quae minor cognominatur. ab sq; orien
tali parte qua ad cappadociam syriam que progreditur. un
dique circumdata est mari. Cuius prouinciae sunt. frygia.
pamphylia. cilicia. lycaonia. galatia. & aliae multae. sed spe
cialiter ubi ephesus est ciuitas asia uocatur. Aegypta regio
a septentrione mare magnum sinum que arabicum ab oriente.
rubrum mare a meridiae. oceanum ab occasu lybiam habet. cuius in
feriorem partem. Nilus dextra leuaq; diuisus amplexu suo deter mi
nat canopico ostio ab africa ab asia pelusiaco. c lx. prepassos inter
uallo. quam ob causam inter insulas quidam aegyptū circulere. Ita se
findente nilo. utrique trā trae figuram efficiat. Ideoq; multi gre
cae litterae uocabulo delta appellauere aegyptū. mensura a du
nitate aluei. unde se primū findit in latera ad canopicū ostiū. c xlvi.
passuū. ad pelusiacū. cc. lvi. Arabia regio inter sinum maris rubri
qui persicus & eum qui arabicus uocatur. habet gentes multas moabi
tas. ammanitas. Idumeos. sarracenos. alias que quamplurimas. Ara
bia autem sacra interpretari dicitur. eo quod sit regio turi fera
odores creans. hinc eam graece eudemon. nostri beatam uocauerunt.
Aethiopum regio a bindo flumine. consurgens iuxta aegyptū inter
nilū & oceanū in meridiae sub ipsa solis uicinitate iacet. quorū tres
sunt populi. hesperii occidentis. garamantes. tripolis. indi orientis.

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Ms. Phill. 1869
f. 139v

Bln. Phill. 1869. f. 141v

quaeapud uicerer erat terminus cananeorum admeridiem. sed
antiq: gazae locum uix fundamentorū uestigia demonstrant. hec
autem quaenunc cernitur inalio loco proilla quaecorruit aedifica
taest. Galatia prouincia asiae agallis uocabulum trahens: qui in
auxilium aregebithyniae euocati. regnumcum eo facta uictoria
diuiserunt. sicque deinde grecis admixti primo gallio greci postea
galataesunt appellati. Grecia prouincia quaedam achaia quae
agrecis scriptoribus heller uocata est. In qua athenarum ciuitas
est quondam attica dicta. Hierusalem metropolis quondam
totius iudeae quaenunc abhelio adriano caesare quod eam acto
destructam latiori situ restauraueritheliacognominata est.
Cuius opere factum est utlocascā idest dominicae passionis &re
surrectionis sed &inuentionis scae crucis quondam in fraurbem
iacentia nunc eiusdem urbis muro septentrionali circumdent.
Hadrum &ius ciuitas inbizacia regione affrycae. hadrianomen
maris contrarauennam quod per hostia padi fluminis intratur
sumpto uocabulo abadria proxima ciuitate quaeeidem mari nomen
&iam hadriatici dedit. Iudaea aliquando totaterra xii tribuū
appellatur. aliquando duae tantum tribus quaequondam iudaeo
cabatur. ad dissectionem galileae &samariae aliarumque inter
rarepromissionis regionum. Et notandum apudhystoricos quod
iudaea adpalestinam. galileauero &samaria adfoenicen perti
neant. Ioppe oppidum palestinemaritimum intribudan ubi
hodieque saxa monstrantur inlitore inquibus andromedare

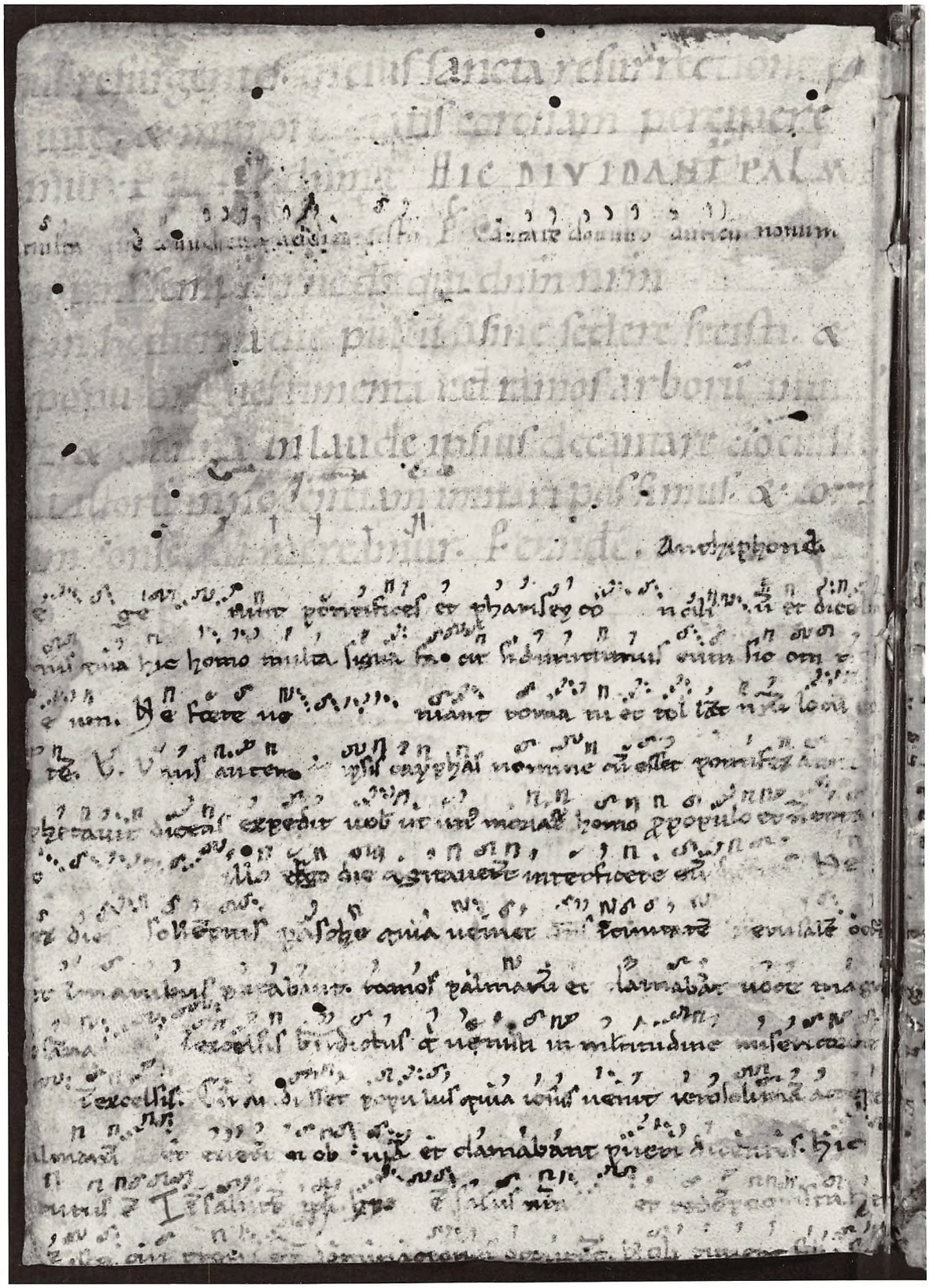
STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Mo. Phil. 1869
8. 141 c

Preußischer Kulturbesitz
FOTOSTELLE
Briefadresse: 10772 Berlin
Unter den Linden 8

ns̄ saluator p̄cepit in euangelio misericorditer ac salubriter nos monendo· date et dabi
untuobis· Igitur ego in di nomine herimar cui huius diuinae monitionis instinctu ia
quescorū romae adeundi una cū consilio salubri ac consensu carissimi fratris nr̄i d
ipsius trado ad reliquias coenobiū que dn̄i saluatoris nuncupatū prumia· cons
rdinatae ubi p̄senti tempore uenerabilis abbas ans baldus rector ee uideatur· u
l eum· quae mihi ex paterna maternaq: successione hereditario iure obuenit·
nacense· sup fluuiolū elera cū omni integritate eius· et re inexquisita· inmar
as· puris legitimis· appendiciis· adiacentiis· cū omnibus terminis suis· terr
communis· aquis· pratis· nemoribus· quic quid dici pot
ginulis· in binge sup fluuiū renū· excepta uinea quā rimigardae et uxori· ol
sana· mancipia etā septuaginta· una cū hac donatione ad iam dictū sanctū locū dn̄i s
habenda· quorū haec sunt nomina· Irleuuar· uuigbald· arnhild· adalmund
hildrad· odrad· berrad· baltfrech· fridelind· gundrad· heriman· adal
baldrad· richild· uoda· heledbert· bilechroth· ite adalmūd· fridesuint·
et baldrad· ite irleuuar· frideuuara· eolrad· liubert· folchrot· bern
altmuoda· ratsa· helena· adalbert· ite uoda· egilmund· thiatsuint· lab
adaldroth· et bernuin· liut uuar· ite adalbert· thiatuuar· adalgard· u
erphere· engelbert· albuin· risolf· uuillehild· helmdroth· eli hild· har
Haec omnia denominata ad reliquias dn̄i dei et saluatoris nr̄i ihū xp̄i· loca q
iure meo in ius eiusdem transfundo p̄petualiter ad possidendū· in elemos
derabilis epi· patris nostri albrici· matris huiusce· itēque fratrum hem
ibidem xp̄o dn̄o famulanter ad specialem consolationem· in usus proprios al
reri ipsas teneant· nullusque eorū uel in beneficiū uel p̄fectariam dand
aliū quēlibet usum transferendi horū quippiam· potestatē habeat· sed
annuali specialique consolatione fratrū usibus· in elemosina nra pare
uiant· et ut ego quā diu dn̄o saluatore annuente aduixero ipsius re

Bln. Nachl. Grimm 132,5

Signatur: Nachl. Grimm 132,5

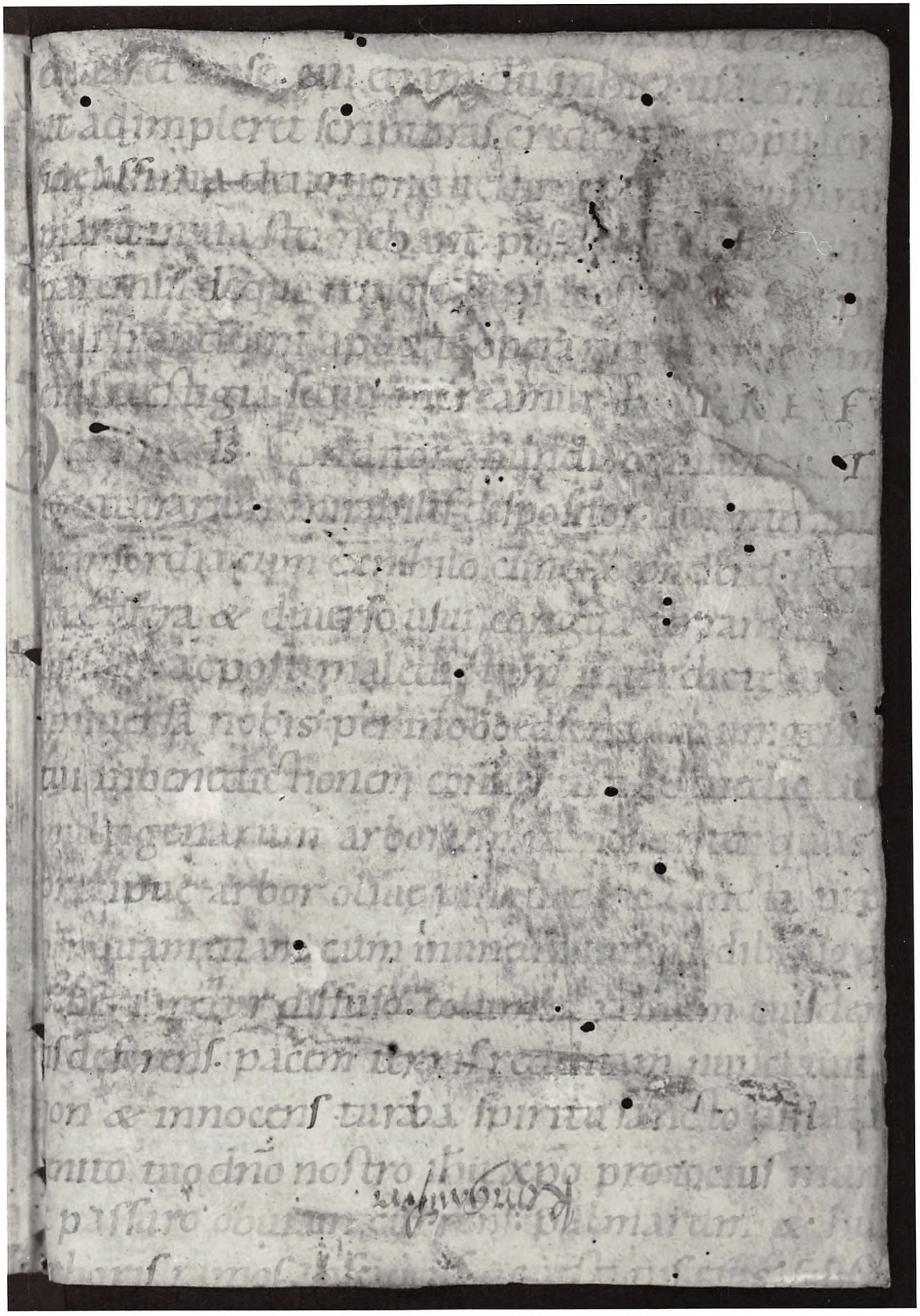
Bib. Nat. lat. 9r. 348, f. 1ra

Jede Reproduktion ist nur nach schriftlicher Genehmigung erlaubt; Reproduktionen für kommerzielle Zwecke sind honorarpflichtig.

Creditline:
Berlin, Staatsbibliothek zu Berlin
– Preußischer Kulturbesitz –
Handschriftenabteilung

Foto: Ms. Kurol. lat. qu. 348

Signatur: Bl. I R

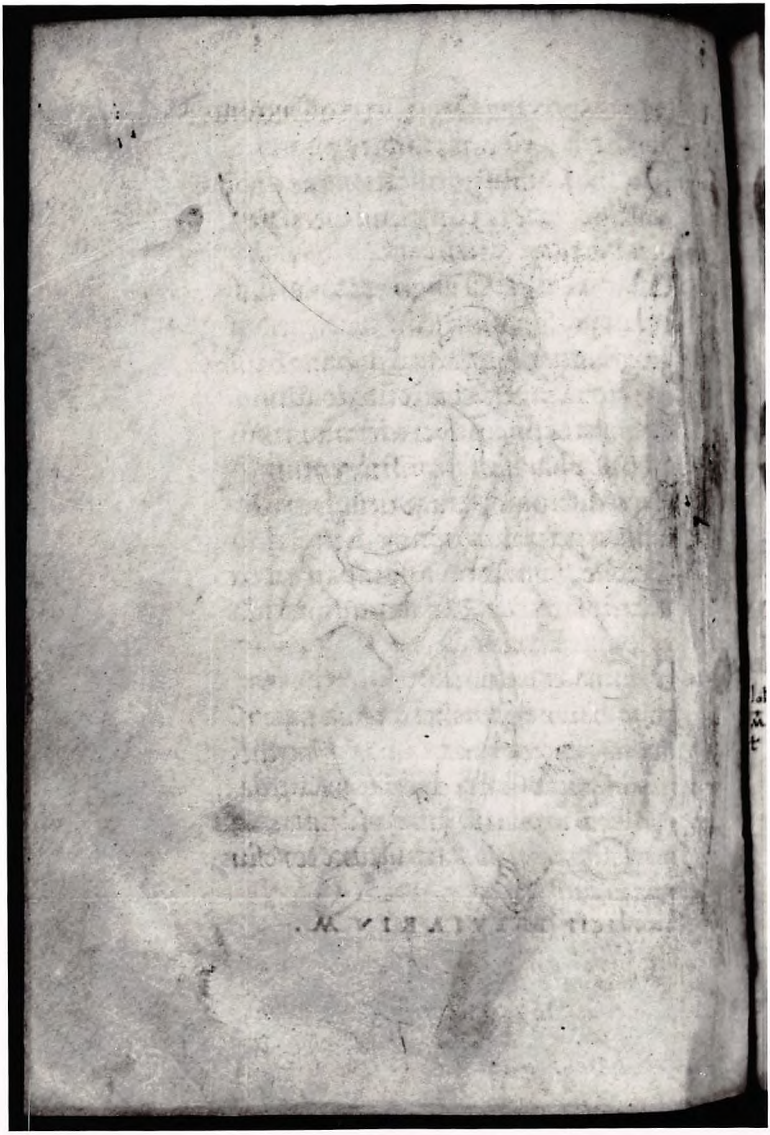
Bln. Hamilton lat. qu. 348. fol. 1v

Jede Reproduktion ist nur nach schriftlicher Genehmigung erlaubt; Reproduktionen für kommerzielle Zwecke sind honorarpflichtig.

Creditline:
Berlin, Staatsbibliothek zu Berlin – Preußischer Kulturbesitz – Handschriftenabteilung

Foto: MS. theol. lat. qu. 348

Signatur: Bd I 25

Bln. theol. lat. oct. 2, fol. 198v

Jede Reproduktion ist nur nach schriftlicher Genehmigung erlaubt; Reproduktionen für kommerzielle Zwecke sind honorarpflichtig.

Creditline:
Berlin (West), Staatsbibliothek Preußischer Kulturbesitz, Handschriftenabteilung
Foto:

Signatur: Ms. theol. lat. 8° 2,

198v

ram. quę & in nos primū requiri. de
hinc inquisita uolumus agnosci. ha
bentes mercedē exortationis. quō
qui plantat et qui rigat. unū sunt.
qui aūt incrementū prēstat dūs est.
EXPLICIT ARGVMENTV.

INCIPIT BREVIARIVM.

I De iohanne baptista et uictu et
habitu eiusdem baptizatus
hīc et temptatus uicit.

II Petrum et ceteros sequi iubet homi
nem ab immundo spū eripit socrū
petri a febribus liberat. et alios mul
tos curat. Iacobū alphei sequi iubet
et iudeis dicit nō esse opus sanis medico.

III Discipuli spicas uellunt manū
aridam habentē sanat. duodecim
apostolorū electio. de beelzebub
principe daemoniorum.

IIII Matrem et frēs spernit parabolā
seminantis dicit. nauigans tempes

Bln. theol. lat. oct. 2, fol. 85v

Jede Reproduktion ist nur nach schriftlicher Genehmigung erlaubt; Reproduktionen für kommerzielle Zwecke sind honorarpflichtig.

Creditline:
Berlin (West), Staatsbibliothek Preußischer Kulturbesitz, Handschriftenabteilung
Foto:

Signatur: Ms. theol. lat. 8° 2, 85 v

QVAM IN PRIMIS
speciosa quadriga. homo leo
uitulus et aquila. septuaginta
duo percapitula. dedno collo
quuntur paria. tchaitt
Insecundo subsequente ptinus.
homo leo loquitur et uitulus.
quibus inest ordinate positos. cen
tū inse atq; nouem numeros.
Tum deinde ter inordine homo
pecus loquitur cū uoluere.
Innumero quo consistunt antiquę
alphabeta grecorū litterę.
Quarto loco fatent inpagina
una homo leo atq; aquila.
Vno ore loquentes capitula uerbi
summi sena atq; uicena.
Quinta uice concordant in lo
quela homo prudens atque
mitis hostia. schaw
lhū xpi emittentis agmina uida
sine saluatore credula.
Ecce sexto parisonant clamore

hem

tchaw

tonde

schaw

Bln. theol. lat. oct. 2, fol. 13v

Jede Reproduktion ist nur nach schriftlicher Genehmigung erlaubt; Reproduktionen für kommerzielle Zwecke sind honorarpflichtig.

Creditline:
Berlin (West), Staatsbibliothek Preußischer Kulturbesitz, Handschriftenabteilung
Foto:

Signatur: Ms. theol. lat. 8° 2

13 v

INCIPIT EVANG

SCDM MARCVM.

Cap. 1.

INITIVM EVANGELII IHV XPI FILII
di sicut scriptum est in esaia
propheta. Ecce mitto angelum meum ante faciem tuã
qui preparabit uiam tuam.
Vox clamantis in deserto. parate
uiam dñi. rectas facite semitas eius.
Fuit iohannes in deserto baptizans.
et predicans baptismũ penitentie in remissionẽ peccatorũ. Et egre
diebantur ad illũ omis iudee regio.
et hierosolimite uniuersi. et baptizabantur ab illo in iordane flumine.
confitentes peccata sua.
Et erat iohannes uestitus pilis camelli. et zona pellicia circa lumbos eius.
Et locustas et mel siluestre edebat.
et predicabat dicens. Uenit fortior

Jede Reproduktion ist nur nach schriftlicher Genehmigung erlaubt; Reproduktionen für kommerzielle Zwecke sind honorarpflichtig.

Creditline:
Berlin (West), Staatsbibliothek Preußischer Kulturbesitz, Handschriftenabteilung
Foto:

Signatur: Ms. theol. lat. 8° 2, 88 r

INCIPIT ARGV
MENTVM EVAN
GELII SCDM
IOHANNEM.

ICEST
iohannes euange
lista ex discipulis
dñi qui uirgo elec
tus adō est. quem
denuptus uolentē nubere uocauit
dñs. cui uirginitatis in hoc duplex
testimoniū in euangelio datur. quod
et pręceteris dilectus adn̄o dicitur.
et huic matrē suā de cruce cōmen
dauit dñs. ut uirgo uirginē seruа
ret. Deniq; manifestans in euange
lio quod erat ipse incorruptibilis
uerbi opus inchoans. solus uerbū
carnē factū ēt. nec lumen ątenebris
cōprehensū fuisse testatur. Primū
signū ponens qđ innuptus fecit

Bl. theol. lat. oct. 2, fol. 196r

Jede Reproduktion ist nur nach schriftlicher Genehmigung erlaubt; Reproduktionen für kommerzielle Zwecke sind honorarpflichtig.

Creditline:
Berlin (West), Staatsbibliothek Preußischer Kulturbesitz, Handschriftenabteilung
Foto:

Signatur: Ms. theol. lat. 8° 2,

196 r

Blu. StB. Depos. Breslau 4, f. 221v

op. Judicate egenum et pupillū · humilem et pauperem
iustificate · Eripite pauperem et egenum · de manu peccatoris liberate · Nescierunt neq; intellexerunt in tenebris ambulant · mouebuntur
oīa fundamenta terrae · Ego dixi dij estis · et
filij excelsi oīs · Vos autē sicut homines moriemini · et sicut unus de principibus cadetis ·
Surge ds iudica terrā · qm tu hereditabis in omnibus gentibus · IN FINEM PRO TORCOLARIBUS FILIIS CORE ·

Discute a nobis dne omnē rupturā erroris nri · ut relictis gentib; uitiorum · te solū quisup omnē terrā altissimus inhabitas metuam; p

DS quam similis erit tibi · ne taceas neq; conpescaris ds · Qm ecce inimici tui sonauerunt · et qui oderunt te extollerunt caput
Sup populum tuū malignauerunt consilium · et cogitauerunt aduersus scōs tuos · Dixerunt
uenite et disp damus eos de gente · ut non memoretur nomen israhel ultra · Qm cogitauerunt unanimiter · simul aduersus te testamentū tuū
disposuerunt · tabernacula idumeorū et ismahelitae · Moab et agareni gebal · et amon et
amalech · alienigene cum habitantibus tyrum ·
Etenim asur uenit cum illis · facti sunt in adiutorium filijs loth · Facilli sicut madian et sisare ·
op. sicut iabin in torrente cison · Disperierunt
in endor · facti sunt ut ster cus terrae · Sone principes eorū sicut oreb et zeb · et zebee et salmana ·
Omnes principes eorum qui dixerunt · hereditate possideamus scōa rum dei · Ds mi ponelios et
utrotam · et sicut stipulam ante faciem uenti ·

Remittit dne iniq tatem plebis tue et operit omnia peccata eorum · Mitiga fti omnem iram tuam · auerti fti ab ira indignationis tuae · Conuerte nos ds salutaris nr · et auerte iram tuam a nobis · Numquid in aeternū
ira sceris nobis · aut extendes iram tuam a generationem generationē · Ds tu conuersus uiuificabis
nos · et plebs tua laetabitur in te · Ostende nobis
dne misericordiam tuā · et salutare tuū da nobis ·
Audiam quid loquatur in me dns ds · qm loquetur
pacem in plebem suam · Et sup scos suos · et in eos
qui conuertuntur ad cor · Verumtamen prope timentes eū salutare ipsius · ut inhabitet gloria
in terra nra · Misericordia et ueritas obuiauerūt
sibi · iustitia et pax oscultate sunt · Veritas de terra
orta est · et iustitia de caelo prospexit · Etenim
dns dabit benignitatem · et terra nra dabit fructum
suum · Iustitia ante eum ambulabit · et ponet
in uiam gressus suos · ORATIO DAUID
PSALMUS CANTICUM AD PSALTERIUM

Benedixisti dne terram tuam · auerti fti captiuitatem iacob · Remisisti iniquitatem plebis tuae · operuisti omnia peccata eorū · Mitigasti omnem iram tuam · auerti fti ab ira indignationis tuae · Conuerte nos ds salutaris nr ·
et auerte iram tuam a nobis · Numquid in aeternū
iras ceris nobis · aut extendes iram tuam a generationem generationē · Ds tu conuersus uiuificabis
nos · et plebs tua laetabitur in te · Ostende nobis
dne misericordiam tuā · et salutare tuū da nobis ·
Audiam quid loquatur in me dns ds · qm loquetur
pacem in plebem suam · Et sup scos suos · et in eos
qui conuertuntur ad cor · Verumtamen prope timentes eū salutare ipsius · ut inhabitet gloria
in terra nra · Misericordia et ueritas obuiauerūt
sibi · iustitia et pax oscultate sunt · Veritas de terra
orta est · et iustitia de caelo prospexit · Etenim
dns dabit benignitatem · et terra nra dabit fructum
suum · Iustitia ante eum ambulabit · et ponet
in uiam gressus suos · ORATIO DAUID

Leuifica dne uul

INCLINA dne aurem tuā et exaudi me · qm inops

Potsdamer Straße 33
D-10785 Berlin

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Dep. Breslau 4
Bl. 221 v

Bln. StB. Dep. Breslau 4, f. 222ª

damperiumtuumpuerotuo · etsaluumfacfi
luumancillaetuae · facmecūsignū inbono utui
deant quioderuntme etconfundantur · qmtu
dne adiuuistime etconsolatusesme · INFIN
FILIUS CORE CANTICI QUE ADAST

Fundamentaeius immontibus scīs · diligitdns
portas sion supomniatabernacula iacob ·
Gloriosa dictasuntdete · ciuitas dī · Memor op
erorumabetbabr loms · scientibus me Eccealieni
gene etTyrus · etpopulus aethiopum hui fuer
illic · Numquidsion dicethomo ethomonatus
estinea · etipsefundauiteam altissimus · Dns
narrabit inscripturis populorū · etprincipū
horū quifuerintinea · Sicut laetantium
omnium habitatiointe · IN FINEM PRO
MELECH ADRESPONDENDUM
INTELLECTUS EMAN HISTRAH ·

DNE ds salutis meae · indieclamaui
etnocte coramte · Intret inconspec
tuotuo oratiomea · inclinaaurem
tuamadpcemmeā · Quiarepleta · e ·
malis animamea · etuitameaininferno adpro
pinquabit · Aestimatussum cumdescenden
tibus inlacū · factussum sicuthomosineadiu
torioinтermortuos liber · Sicutiuulnerati
dormientes insepulchris quorūnon · es memor
amplius · etipsi demanutuiarepulsisunt ·
Posueruntme inlacu inferiori · inтenebrosis

Fundam tū fideinrae qui immūtabusq; inaeternū praeparabo sementiū · Etaedi
scīs tamquā ficaboingenerationem et generationemsedem
inexcelsis montib; aet tuam · Confitebuntur caeli mirabilitatuadne ·
nitatis poz etenimueritatemtuā inecclesiascorum · Qin
tas iustitia quisinnubibus aequabiturdno · similiseritdno
Amumentū cōponis · ē infilusdī · Ds qui glorificatur inconsiliosco rū ·
cedenob magnuseterribilissupoms quuncircuitueius ·
gloriose cre dere · teq; sunt · Dne ds uirtutum quissimilistibi · potens ·
adredepti es dne etueritastuaincircuitutuo · Tudomina
one anima rūmarū ris potestatis maris · motumautē fluctuūeius ·
Os hominem tumitigas · Tuhumiliastisicutuulneratūsup
factū pdi bū · inbrachiouirtutistuae · dispfistiinimicos ·
cabiliter ēfiteri · p · tuos · Tuusum caeli etuaeterra · orbemterrae ·
etplenitudinemeius · tufundistiaquilonem
Redēptor ētmare tuc tetra · Labor et termon innomine
omniū inetuo exultabunt · tuumbrachium cumpotentia ·
fabilisq; salutis Eirmetur manustua etexaltetur dextera tua ·
nrae ds · qui iustitia etiudicium praeparatiosedistuae ·
pnob in Misericordia et ueritas praecedent faciemtuam ·
ferna pe netrans fac beatus populus quiscitiubilationem · Dne in
tures inter mortuos lilumine uultustuiambulabunt · et innomine tuo ·
b · exaudi exultabunt totadie · etinmustitiatua exalta
matutina bumtur · Qm gloriauirtutis eorū tues · etin
praecem beneplacitotuo exaltabitur cornunm ·
miserere dne familus tuae · et Quia dni est assumptiona · etsci istregis nri ·

STAATSBIBLIOTHEK ZU BERLIN
PREUSSISCHER KULTURBESITZ
Signatur: Dep. Breslau 4
Bl. 222r